

Romeinen

Romeinen 1

1. Paulus, een dienstknecht van Jezus Christus, Waarom Paulus, die tevoren Saulus heet, den naam Paulus in al zijne zendbrieven heeft gehouden, daarvan zie de reden in de aantekening Hand. 13:9. een geroepen apostel, afgezonderd Namelijk van moeders lichaam aan in Gods voornemen, Gal. 1:15, en daarna inderdaad door het bevel des Heiligen Geestes, om het Evangelie onder de heidenen te verkondigen; Hand. 13:2. tot het Evangelie van God,
2. (Hetwelk Hij te voren beloofd had door Zijn profeten, in de heilige Schriften) Namelijk des Ouden Testaments.
3. Van Zijn Zoon,, Die geworden is Of, geboren; gelijk Gal. 4:4. uit het zaad van David, naar het vlees; Dat is, naar zijn menselijke natuur; Joh. 1:14; 1 Tim. 3:16.
4. Die krachtelijk Gr. *in kracht*, of *met kracht*. bewezen is te zijn Of, *verklaard*. Grieks *bepaald*. de Zoon van God, naar den Geest Dat is, naar Zijn goddelijke natuur, die ook een eeuwige Geest genaamd wordt; Hebr. 9:14; zie ook 1 Tim. 3:16; 1 Petr. 3:18. der heiligmaking, Of, *der heiligheid*; dat is, die in Zichzelf heilig is, en door Zijne verdienste en kracht ons heilig maakt; Hebr. 2:11. uit de opstanding der doden) Dat is, doordien Hij Zichzelf uit de doden heeft opgewekt; Joh. 2:19,21 en Joh. 10:18. *namelijk* Jezus Christus, onzen Heere:
5. (Door Welken wij hebben ontvangen genade en het apostelschap, Dat is, de genade des apostelschaps, of de genade tot bekering, en bovendien tot het apostelschap. tot gehoorzaamheid des geloofs Dat is, om de heidenen te brengen tot gehoorzaamheid aan Christus, en tot het

- geloof; Hand. 26:16. onder al de heidenen, voor Zijn Naam;
6. Onder welken gij ook zijt, Grieks in. geroepenen van Jezus Christus!) Dat is, die niet alleen uiterlijk door het woord, maar ook door de kracht des Geestes van *Christus* inwendiglijk tot de gemeenschap van *Christus* zijn geroepen en gekomen. Waarom hij hen ook in het volgende vs. *geroepen heiligen* en *geliefden Gods* noemt. Zie Rom. 8:28; 1 Cor. 1:2. Want hoewel ook in deze gemeente, gelijk als in andere, huichelaars konden zijn, zo noemt hij die nochtans altijd in het begin zijner brieven, naar den eis der liefde, van het beste deel onder hen.
 7. Allen, die te Rome zijt, geliefden Gods, Of, *van God*; 1 Joh. 4:10,19. en geroepen heiligen, genade zij u, Onder deze twee woorden wordt, naar de wijze van spreken der Hebreëen, begrepen alle geestelijke en lichamelijke welstand; en wordt door het woord *genade* verstaan de oorsprong of fontein van alle weldaden Gods over ons, en door het woord *vrede* de vruchten en het gevoelen van dien. Zie Ps. 63:4; Joh. 16:33; Rom. 5:1; Filipp. 4:7. en vrede van God, onzen Vader, en den Heere Jezus Christus.
 8. Eerstelijk dank ik mijn God door Jezus Christus over u allen, dat uw geloof verkondigd wordt Dat is, ruchtbaar en bekend gemaakt wordt, in de gemeenten van de gehele wereld. Een figuurlijke manier van spreken, die alhier nochtans gegrond is, overmits er uit alle gewesten van de wereld te Rome kwamen, die zulks elk in zijn land konden verhalen. in de gehele wereld.
 9. Want God is mijn Getuige, Welken ik diene in mijn geest, Of, *met mijnen geest*; dat is, van ganser harte. in het Evangelie Zijns Zoons, Dat is, in het verkondigen des Evangelies, gelijk Rom. 1:1. hoe ik zonder nalaten uwer gedenke;
 10. Allen tijd in mijn gebeden biddende, of mogelijk mij nog Of, *indien mij nog te eniger tijd een voorspoedige*

reis gegeven werd door den wil Gods, dat ik tot u mag komen. te eniger tijd goede gelegenheid gegeven werd, door den wil van God, Grieks in den wil Gods. Dit doet *hij* daarbij, omdat hij in het verbreiden des Evangelies de orde volgde, die hem God door Zijnen Geest voorschreef; Hand. 16:7,9,10. om tot ulieden te komen.

11. Want ik verlang om u te zien, opdat ik u enige geestelijke gave mocht mededelen, ten einde gij versterkt zoudt worden;

12. Dat is, om mede vertroost te worden onder u, Of, *vermaand*; want het Griekse woord betekent beide, en beide kan op Paulus toegepast worden, alzo zelf ook de engelen door de gemeente Gods nader kennis en ervaring krijgen van de menigerlei wijsheid Gods: Ef. 3:10; 1 Petr. 1:12. door het onderlinge geloof, zo het uwe als het mijne.

13. Doch ik wil niet, dat u onbekend zij, broeders, dat ik menigmaal voorgenomen heb tot u te komen (en ben tot nog toe verhinderd geweest), Namelijk òf door voorvallende zwaarigheden, òf door Gods bevel; gelijk Hand. 16:7. opdat ik ook onder u enige vrucht zou hebben, Namelijk van mijn dienst en beroeping tot een apostel van *Christus* onder de heidenen, om hen tot *Christus* te bekeren, of tenminste in hun geloof meer en meer te bevestigen. gelijk als ook onder de andere heidenen.

14. Beiden Grieken en Barbaren, Onder deze twee eerste worden alle soorten van heidenen verstaan, Hand. 28:2, en door *wijzen en onwijzen* allerlei mensen in het bijzonder onder de Grieken of Barbaren; en het schijnt dat Paulus daarmede de gunst der Romeinen wil verwekken, omdat zij zichzelf de kloekste en wijste van alle mensen hielden. **beiden wijzen en onwijzen ben ik een schuldenaar.** Dat is, ben ik behouden, uit kracht van mijn beroep, het Evangelie te prediken.

15. Alzo hetgeen in mij is, Of, *wat mij aangaat, ik ben volvaardig.* dat is volvaardig, om u ook, die te Rome zijt, het Evangelie te verkondigen.

16. Want ik schaam mij des Evangelies van Christus niet; Of, *ik schroom niet*; dat is, ik zoek mij niet te ontslaan, of te onttrekken van het verkondigen des Evangelies, gelijk men doet van zaken, waarover men zich schaamt. want het is een kracht Gods tot zaligheid Dat is, een krachtig middel van God daartoe verordineerd, gelijk 1 Cor. 1:18. een iegelijk, die gelooft, eerst den Jood, Want het Evangelie moest eerst den Joden en daarna den heidenen verkondigd worden; Hand. 13:46. **en ook den Griek.**

17. Want de rechtvaardigheid Gods Dat is, de rechtvaardigheid, waardoor wij voor het gericht Gods kunnen bestaan, welke is alleen de rechtvaardigheid van *Christus*, die ons van God wordt geschonken en door het geloof toegerekend. **wordt in hetzelfde geopenbaard uit geloof tot geloof;** Dat is, tot dagelijkse toeneming en versterking in het geloof; zie dergelijke 2 Cor. 3:18. gelijk geschreven is: **Maar de rechtvaardige Of, de rechtvaardige uit het geloof zal leven;** hetwelk met den Hebreuwsen tekst, Hab. 2:4, en met het oogmerk van Paulus alhier ook wel overeenkomt. **zal uit het geloof leven.**

18. Want de toorn Gods wordt Dat is, de straffen, die God uit den hemel zendt, gelijk Rom. 1:24,26,28, nader wordt uitgedrukt, welke niet dan over onrechtvaardigen worden gezonden. **geopenbaard van den hemel over alle goddeloosheid,** Daardoor worden verstaan alle zonden, strijdende tegen de eerste tafel, die verhaald worden in enige volgende verzen. **en ongerechtigheid der mensen,** Hierdoor worden verstaan de zonden tegen de tweede tafel, die van Rom. 1:29 aan verhaald worden. **als die de waarheid** Dat is, de kennis van God en Zijne eer, die Hij den mensen zelfs door de natuur heeft geopenbaard, gelijk blijkt uit de

volgende verzen. **in ongerechtigheid** Dat is, tegen alle recht en billijkheid, welke vereist, dat men Gode geeft wat Hem toekomt. **ten onder houden.** Dat is, onderdrukken, hun eigen gemoederen geweld doende, dewijl zij beter weten dan zij doen.

19. Overmits hetgeen van God kennelijk is, Namelijk zoveel als een mens zonder Gods Woord uit de natuur van God weten kan. **in hen openbaar is;** Dat is, in het binnenste van hun gemoed; of *onder hen;* dat is, onder hunne wijzen en geleerden, die hiervan zeer vele klare en wijze spreuken en redenen in hunne schriften hebben nagelaten, hoewel zij zelf daartegen gedaan hebben. **want God heeft het hun geopenbaard.** Namelijk eensdeels door de wet der natuur, in hunne consciëntiën, Joh. 1:9; anderdeels door het aanschouwen der schepselen Gods, waardoor Zijne eigenschappen gelijk als getast worden; Ps. 19:2, en Ps. 148:4,5,6; Hand. 14:15; en Hand. 17:24, enz.

20. Want Zijn onzienlijke dingen worden Dat is, goddelijke eigenschappen., van de schepping der wereld aan, uit de schepselen verstaan Grieks *maakselen, of gemaakte dingen.* **en doorzien, beide Zijn eeuwige kracht** Waardoor verstaan wordt de eigenschap Gods, waardoor alle dingen zijn geschapen en hun begin hebben, welke daarom, gelijk ook Zijn wezen, eeuwig moet zijn, omdat zij voor alle dingen is en ene oorzaak van alles. **en Goddelijkheid,** Hierdoor verstaat hij de andere eigenschappen der majesteit Gods, welke voetstappen en beeltenissen in Gods schepselen blijkbaar zijn, als Zijne goedheid, wijsheid, gerechtigheid, enz. **opdat zij niet te verontschuldigen zouden zijn.** Grieks *onverontschuldigd, of alzo dat zij niet te verontschuldigen zijn;* namelijk voor Gods rechtvaardig oordeel, alsof zij niet geweten hadden wat zij schuldig waren te doen.

21. Omdat zij, God kennende, Namelijk op zulke wijze als tevoren verklaard is. **Hem als God niet hebben verheerlijkt of**

gedankt; Dat is, gelijk het Zijn goddelijke majesteit toebehoorde, zelfs naar de kennis, die zij van Hem hadden. **maar zijn verijdeld geworden** Dat is, zij zijn door hunne overleggingen vervallen tot ijdele bedenkingen van God en van Zijn dienst, en hebben die gericht, niet naar de kennis, die zij van God hadden, maar naar de genegenheid van hun verdorven zinnen, in het uitvinden van ijdele godsdiensten, en in het verzinnen van vele fabuleuze en ijdele goden, waardoor de kennis van God meer en meer onder hen is verduisterd. **in hun overleggingen en hun onverstandig hart is verduisterd geworden;**

22. Zich uitgevende voor wijzen, Dit zegt hij van hunne geleerden of wijsgeren, die een schijn wilden hebben van wijsheid, en somwijlen wel beter schenen te gevoelen en te spreken, maar nochtans de verkeerdheid en ijdelheid van anderen inderdaad dwaselijk navolgden; 2 Kon. 17:29. **zijn zij dwaas geworden;**

23. En hebben de heerlijkheid des onverderfelijken Gods Dat is, die niet alleen in wezen, maar ook in eigenschappen onveranderlijk is. **veranderd** Of, *verwisseld voor de gelijkenis;* dat is voor een beeld, dat naar de gelijkenis van een sterfelijk mens gemaakt is, ja ook van gevogelte, enz. Zie Lev. 27:10; Ps. 106:20; Jer. 2:11; want dat al deze soorten van afgoderij onder de heidenen gebruikelijk zijn geweest, is openbaar uit hunne schriften. Zie ook Deut. 4:15, enz.; Hand. 17:29, enz. **in de gelijkenis eens beelds van een verderfelijk mens, en van gevogelte, en van viervoetige en kruipende gedierten.**

24. Daarom heeft God Namelijk om deze afgoderij en de ontering, die zij God daarmede aandeden. Zie Ps. 106:20; Jes. 40:17,18. **hen ook overgegeven** Dat is, die hun kwade begeerten niet ingetoomd, maar hun gang hebben laten gaan, Ps. 81:13; Hand. 14:16, en zich door Zijn rechtvaardig oordeel van Zijne gaven, die zij verachtten en misbruikten, meer en meer ontbloten, Matth. 25:28, en hen verlatende den Satan

overgegeven, die hen tot alle boosheid verzoekt en verleidt; 1 Sam. 16:15; Matth. 6:13. in de begeerlijkheden hunner harten In Rom. 1:26 wordt hetzelfde gezegd, *tot oneerlijke bewegingen*; niet dat God zulke oneerlijke begeerlijkheden of bewegingen werkt, want die zijn uit God niet; Jak. 1:13; 1 Joh. 2:16; zie hiervan breder de voorgaande 59 aantekeningen. tot onreinigheid, om hun lichamen onder elkander te onteren;

25. *Als die de waarheid Gods* Dat is de kennis, die zij van God hadden. Zie Rom. 1:18. veranderd hebben in de leugen, Of, *verwisseld voor* leugenachtige verzinselen van ijdele goden en godsdiensten. en het schepsel geeerd en gediend hebben boven den Schepper, Dat is, meer van den Schepper zelf, die zij nevens hunne afgoden wel somwijlen, maar weinig hebben gediend, Hand. 17:23, of ook den Schepper voorbijgaande, dien het merendeel van hen noch hebben gekend noch gediend; Gal. 4:8. Die te prijzen is in der eeuwigheid, amen.

26. Daarom heeft God hen overgegeven tot oneerlijke bewegingen; Grieks *bewegingen der oneer*; dat is, oneerlijke of schandelijke bewegingen. Want gelijk 1 Thess. 4:4,5, wij vermaand worden, ons vat te bezitten in ere, dat is onze lichamen te onthouden van onkuisheid, alzo degenen, die zich tot onkuisheid begeven, die onteren zichzelf en hunne lichamen, 1 Cor. 6:18, voornamelijk die zulke stomme zonden toen bedreven, hetzij dat zij zulks deden, of leden. want ook hun vrouwen hebben het natuurlijk gebruik veranderd in het *gebruik* tegen nature;

27. En insgelijks ook de mannen, nalatende het natuurlijk gebruik der vrouw, zijn verhit geworden in hun lust tegen elkander, mannen met mannen schandelijkheid bedrijvende, en de vergelding van hun dwaling, Dat is, de rechtvaardige straf

van hun afgodendienst of het rechte loon. Want de afgodendienst, die geestelijke hoererij is, wordt gemeenlijk van God gestraft met lichamelijke, gelijk men die twee zonden gemeenlijk bij elkander ziet regeren. Zie Num. 25:1,2; Openb. 17:1,2, enz. die *daartoe* behoorde, in zichzelf ontvangende.

28. En gelijk het hun niet goed gedacht heeft God in erkentenis Namelijk die zij uit de wet der natuur en het aanschouwen der geschapen dingen hadden ontvangen, Rom. 1:20. te houden, Grieks *te hebben*. zo heeft God hen overgegeven in een verkeerden zin, Grieks *tot een zin zonder recht oordeel*, of *een verwerpelijken zin*; dat is, die het goed van het kwaad, het eerlijke van het oneerlijke niet beproeft of onderscheidt. om te doen dingen, die niet betamen;

29. Vervuld zijnde met alle ongerechtigheid, Hier beginnen verhaald te worden de zonden, die onder de heidenen heerschappij hadden, tegen de tweede tafel der wet; waarvan de ongerechtigheid de fontein is, uit welke de andere als beken vloeien. hoererij, boosheid, Of, *ergheid*. gierigheid, kwaadheid, vol van nijdigheid, moord, twist, bedrog, kwaadaardigheid; Dat is, verkeerdheid van zinnen, als men alles ten kwaadste duidt.

30. Oorblazers, achterklappers, Of, *tegensprekers*. haters Gods, Of, *van God gehaat*. Doch alzo hier gesproken wordt van de heersende zonden der heidenen, zo wordt het beter in dezen zin genomen; gelijk Rom. 8:7, de wijsheid des vleses vijandschap Gods gezegd wordt. Want die worden met recht gezegd God te haten, die liefhebben hetgeen God haat en haten hetgeen God gebiedt; Exod. 20:5. smaders, hovaardigen, Dat is, die smaadheid of ongelijk anderen aandoen met woorden of werken. laatdunkenden, Of, *roemgierigen*, *pochers*. vindere van kwade dingen, den ouderen ongehoorzaam;

31. Onverstandigen, verbondbrekers, zonder natuurlijke liefde, Het Griekse

woord betekent de affectie of liefde, die er is tussen ouders en kinderen. Deze zonde heerste ook onder de heidenen, die hunne kinderen den afgoden opofferden, tot vondelingen legden, ombrachten, zonder tegen de wetten te misdoen. **onverzoenlijken, onbarmhartigen;**

32. Dewelken, daar zij het recht Gods weten Dat is, daar hun onderscheid tussen goed en kwaad van God in de natuur is ingeplant, en een gevoel van de straf, die God over het kwaad wil oefenen; Rom. 2:14,15.,, *namelijk*, dat degenen, die zulke dingen doen, des doods waardig zijn) niet alleen dezelve doen, maar ook mede een **welgevallen hebben** Dat is de opperste trap der boosheid, het kwaad niet alleen te doen, maar ook een vermaak daarin te hebben, dat anderen het doen. **in degenen, die ze doen.**

Romeinen 2

1. Daarom zijt gij niet te verontschuldigen, o mens, wie gij zijt, die anderen oordeelt Dat is, berispt, bestraft, of ook straft. Hierdoor verstaat de apostel zodanigen onder de heidenen, die rechters onder, of die een ingetogener leven leiden, gelijk sommige wijsgeren, en daarmede het doen van anderen schenen te veroordelen; van haat, nijd, opgeblazenheid, enz., en in het heimelijke dezelfde zonden bedreven, wanneer zij die voor mensen konden verbergen, gelijk ook de Farizeën onder de Joden. 2 Sam. 12:5; Matth. 7:1; 1 Cor. 4:5.; **want waarin gij een ander oordeelt, veroordeelt gij uzelfen; want gij, die anderen oordeelt** Dat is, berispt, bestraft, of ook straft. Hierdoor verstaat de apostel zodanigen onder de heidenen, die rechters onder, of die een ingetogener leven leiden, gelijk sommige wijsgeren, en daarmede het doen van anderen schenen te veroordelen; van haat, nijd, opgeblazenheid, enz., en in het heimelijke dezelfde zonden bedreven, wanneer zij die voor mensen konden

verbergen, gelijk ook de Farizeën onder de Joden. 2 Sam. 12:5; Matth. 7:1; 1 Cor. 4:5., **doet dezelfde dingen** Namelijk inwendig of bedekt..

- 2. En wij weten** Dat is, het is kennelijk, zelfs naar het algemeen gevoel van alle mensen., **dat het oordeel Gods naar waarheid** Dat is, oprecht, niet naar den uitwendigen schijn, maar naar dat de zaak inderdaad is. **is, over degenen, die zulke dingen doen.**
- 3. En denkt gij dit, o mens, die oordeelt dengenen, die zulke dingen doen, en dezelve doet** Namelijk al is het dat gij die bedekt doet, of zo onbeschaamd niet als andere., **dat gij het oordeel Gods zult ontvlieden?**
- 4. Of veracht gij den rijkdom Zijner** Dat is, de grootheid en menigvuldigheid. Hier wederlegt hij degenen, die meenden dat hun zaken bij God niet kwalijk stonden, omdat God goeddeed en zegende naar de wereld, gelijk Hij de Romeinen in dien tijd bijzonder deed. **goedertierenheid**, Dit is ene eigenschap Gods, waardoor Hij zegent en weldoet, ook zelfs degenen die kwaad zijn; Matth. 5:45. **en verdraagzaamheid**, Namelijk waardoor Hij de zonden der mensen met oogluiking overziet voor een tijd, of zij zich nog zouden bekeren; Luk. 3:7,8. **en lankmoedigheid**, Namelijk waardoor Hij de straf, die zij verdienen, uitstelt totdat de maat derzelve vervuld is; Rom. 9:22. **niet wetende, dat de goedertierenheid Gods u tot bekering leidt?** Dat is, tijd en redenen geeft om te bekeren.
- 5. Maar naar uw hardigheid, en onbekeerlijk hart**, Dat is, verharding in uwe zonden. **vergadert gij uzelfen toorn** Dat is, verwekt meer en meer den toorn en de straf Gods als een schat, waar men dagelijks altijd meer toedoet. **als een schat, in den dag des toorns**, Dat is tegen den uitersten dag, wanneer God de zonden der mensen, zelfs die bedekt zijn, voor een ieder zal openbaar maken en straffen, Rom. 2:16; 2 Thess. 1:7; Openb.

20:12,13. en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods.

6. Welke een iegelijk vergelden zal naar zijn werken; Hij spreekt hier van de vergeldingen naar de beloften en dreigementen der wet, die den heidenen ook uit de natuur bekend waren, Rom. 2:15; want van de rechtvaardigmaking uit het geloof begint hij eerst te spreken Rom. 3:21. Hoewel dit ook wel toegepast kan worden op de vergelding naar de beloften en dreigementen des Evangelies, gelijk 2 Cor. 5:10 het alzo in het algemeen gezegd wordt; overmits ook de goede werken als vruchten des geloofs, uit genade, om *Christus'* wil zullen vergolden worden.
7. Dengenen wel, die met volharding Het Griekse woord betekent ook *geduldigheid*; maar wordt hier bekwamelijker voor volharding of volstandigheid genomen, gelijk Matth. 10:22; Luk. 8:15. in goeddoen, Grieks *des goeden werks*. heerlijkheid, en eer, en onverderfelijkheid zoeken, Dat is, de zalige onsterfelijkheid. het eeuwige leven;
8. Maar dengenen, die twistgierig zijn, Grieks *uit twisting*; dat is twistig of twistgierig; gelijk uit het geloof, Rom. 3:26; dat is, gelovigen, en uit de besnijdenis, Rom. 4:12; dat is besnedenen. en die der waarheid ongehoorzaam, Namelijk die hun van God door de natuur bekend is gemaakt; Rom. 1:19. doch der ongerechtigheid gehoorzaam zijn, *zal verbolgenheid en toorn vergolden worden*;
9. Verdrukking en benauwdheid Dat is, helse pijnen en smarten, die door Gods rechtvaardigen toorn hun zullen toegezonden worden. over alle ziel des mensen, die het kwade werkt, eerst van den Jood, en ook van den Griek;
10. Maar heerlijkheid, Dat is, de eeuwige zaligheid, die zij in hun leven gezocht hebben, zal hun gegeven worden, Rom. 2:7,27. en eer, en vrede een iegelijk, die het goede werkt, eerst den Jood, en ook den Griek.

11. Want er is geen aanneming des persoons bij God. Grieks *des aangezichts*. Van deze wijze van spreken, zie breder de aantekening Matth. 22:16, en Hand. 10:34.
12. Want zovelen, als er zonder wet gezondigd hebben, zullen ook zonder wet verloren gaan; Dat is, veroordeeld worden uit de getuigenis van hun eigen conscientie, Rom. 2:15. en zovelen, als er onder de wet gezondigd hebben, Dat is, de Joden, aan welke de wet door Mozes was gegeven. Grieks *in de wet*. zullen door de wet geoordeeld worden; Dat is, zullen naar de dreigementen van de wet geoordeeld, dat is, veroordeeld worden.
13. (Want de hoorders der wet Dat is, die de wet alleen weten en daarvan roemen. zijn niet rechtvaardig voor God, Dat is, worden niet in Gods oordeel voor rechtvaardigen erkend, noch voor zulken verklaard; Ps. 143:2; Matth. 12:37; Rom. 8:33. maar de daders der wet Dat is, volbrengers der wet; Gal. 3:10; Jak. 2:10. zullen gerechtvaardigd worden; Namelijk door de wet, of naar de beloften der wet; Rom. 10:5. Doch alzo niemand de wet volkomen onderhoudt, vanwege de verdorvenheid, die in den mens is, Rom. 8:3; Gal. 3:10, zo wordt niemand uit de wet of door zijne werken gerechtvaardigd, maar alleen door de gerechtigheid van *Christus*, door het geloof ons toegerekend; Rom. 3:20,21,22.
14. Want wanneer de heidenen, die de wet niet hebben, Namelijk de geschreven wet. van nature de dingen doen, Dat is, enige dingen voorschrijven en volgen, die God in Zijne wet heeft bevolen. die der wet zijn, dezen, de wet niet hebbende, zijn zichzelf een wet; Namelijk in het gebieden of verbieden van hetgeen Gods wet gebiedt of verbiedt, of ook in enige delen van hun leven.
15. *Als die betonen* Namelijk door hunne wetten, en ook somwijlen door een uitwendige onderhouding van dezelve. het werk der wet Dat is, een deel van den

inhoud der wet Gods. geschreven in hun harten, hun geweten medegetuigende, en de gedachten onder elkander *hen* beschuldigende, Namelijk wanneer zij tegen hun gemoed het kwaad doen. of ook ontschuldigende). Namelijk wanneer zij volgens hunne conscientie het goed doen.

16. In den dag Die woorden moeten gevoegd worden met Rom. 2:12, doch kunnen ook volgen op Rom. 2:15, zo men het overzet *tegen dien dag*, want alsdan zullen de getuigenissen van de conscientien der mensen, ook over hun verborgen zonden, dienen om het oordeel van *Christus* voor de gehele wereld te billijken, ook zelfs voor degenen, wien het Evangelie nooit is gepredikt; Openb. 20:12. **wanneer God de verborgene dingen der mensen zal oordelen door Jezus Christus, naar mijn Evangelie.**

17. Zie, gij wordt Van hier voorts handelt hij bijzonder tegen de Joden, die op hun geslacht, op de kennis van Gods wet, op de besnijdenis en andere uiterlijke voordelen roemden en zich verlieten, en hij bewijst, dat zij daardoor niet meer rechtvaardig zullen zijn voor God dan de heidenen door de wet der natuur. **een Jood genaamd** Grieks *een Jood toegenaamd*; namelijk vanwege uwe afkomst uit Israël en Juda, uit welken de *Messias* moest voortkomen, Openb. 2:9; waarom de Joden ook gaarne naar hem genoemd werden. **en rust op de wet**; Dat is, verlaat u op de wet, die u door Mozes is gegeven, als de tafelen van het verbond Gods. **en roemt op God**, Dat is, beroemt u, dat God uw God is, en dat gij Zijn volk zijt; Joh. 8:33,41.

18. En gij weet *Zijn* wil, en beproeft de dingen, die *daarvan* verschillen, Of, *die uitmunten, uitnemend zijn*. Want het Griekse woord betekent beide; Matth. 12:12; Filipp. 1:10. **zijnde onderwezen uit de wet**; Grieks *gecatechiseerd*; dat is, van jongs op, en naarstig van mond tot mond onderwezen; Hand. 18:25; 1 Cor. 14:19.

19. En gij betrouwt uzelf te zijn een leidsman der blinden, een licht dergenen, die in duisternis zijn;

20. Een onderrichter der onwijzen, en een leermeester der onwetenden, Grieks *der onmondige kinderen*; dat is, die van kleine wetenschap zijn, gelijk kinderen; Matth. 11:25; 1 Cor. 13:11. **hebbende de gedaante der kennis** Grieks *morphosin*; dat is, een gezette wijze of gestalte van kennis; of een schijn, en niet een waarachtig wezen van kennis. Zie 2 Tim. 3:5. **en der waarheid in de wet.**

21. Die dan een anderen leert, leert gij uzelf niet? Namelijk gehoorzamen en doen hetgeen gij een ander leert, gelijk blijkt uit het volgende. **Die predikt, dat men niet stelen zal, steelt gij?** Dat is, strekt gij het goed van een ander door behendige wegen en kwade trekken tot u? gelijk de Joden hiervan altijd zeer berucht zijn geweest en nog zijn; Matth. 23:14.

22. Die zegt, dat men geen overspel doen zal, doet gij overspel? Die van de afgoden een gruwel hebt, berooft gij het heilige? Of, *bedrijft gij kerkroof?* namelijk met God Zijne eer te nemen; of Hem te onthouden in Zijn tempel wat Hij aan zich wil geheiligd of opgeofferd hebben. Zie hiervan Mal. 1:6.

23. Die op de wet roemt, onteert gij God door de overtreding der wet?

24. Want de Naam van God wordt om uwentwil gelasterd Dat is, om uwer en uwer voorvaderen zonden wil. **onder de heidenen, gelijk geschreven is.**

25. Want de besnijdenis is wel nut, indien gij de wet doet; Hij spreekt de Joden aan, die hunne rechtvaardigheid zochten in de onderhouding der ceremonien; dezulke moeten de gehele wet onderhouden, of de besnijdenis kan hun niet helpen; Gal. 5:3. Hoewel het ook in het algemeen verstaan kan worden, dat de uiterlijke godsdiensten niet helpen ter zaligheid, als zij niet vergezelschap zijn met een recht godzalig leven; Jes. 1:11,12, enz.; Jer. 6:20, enz. **maar**

indien gij een overtreder der wet zijt, zo is uw besnijdenis voorhuid geworden. Dat is, zo zijt gij, hoewel gij besneden zijt, in enerlei staat met een ongelovigen onbesnedene.

26. Indien dan de voorhuid Dat is, degenen, die onbesneden zijn. de rechten der wet bewaart, Of, *rechtvaardigmakingen*; dat is, hetgeen de wet tot rechtvaardigmaking vereist. zal niet zijn voorhuid Dat is, de stand van den onbesneden mens. tot een besnijdenis gerekend worden? Dat is, alzo gehouden worden alsof hij besneden ware, gelijk in Abraham te zien is eer hij besneden was, die nochtans niet door de wet, maar door het geloof is gerechtvaardigd, Rom. 4:10, waarmede hij de besnijdenis niet ten enenmale verwerpt, als zij nog niet afgedaan was, maar hij handelt hier met de Joden, die de leer der Farizeën volgden en hunne gerechtigheid stelden in de onderhouding van den uiterlijken godsdienst. Anders was de besnijdenis in zichzelf een teken en zegel van de rechtvaardigmaking des geloofs, Rom. 4:11, en is met de andere ceremoniën en schaduwen door *Christus* vervuld en afgedaan; Col. 2:17.

27. En zal de voorhuid, Dat is, de mens, die van nature zonder besnijdenis is. die uit de natuur is, als zij de wet volbrengt Dat is, indien hij de wet volbrengt. Niet dat er iemand is, die de wet in alles heeft volbracht, Rom. 3:9; maar dit zegt hij om de Joden te overtuigen, dat zowel zij als de heidenen hunne rechtvaardigheid buiten zichzelf in *Christus*, die alleen de wet volbracht heeft, moeten zoeken; Hand. 13:38,39, enz., u *niet oordelen*, Namelijk met zijn exempel, gelijk Matth. 12:41,42. die door de letter en besnijdenis Dat is, de uitwendige en letterlijke besnijdenis; of die alleen naar de uitwendige letter van het gebod geschiedt; 2 Cor. 3:6,7. een overtreder der wet zijt?

28. Want die is niet een Jood, Dat is, een rechte of waarachtige Jood, die erfgenaam is van de beloften des verbonds, den vaderen gedaan. die het in het

openbaar is; Dat is, van afkomst uit Abraham door Juda, en die uitwendige belijdenis van het Jodendom doet. noch die is de besnijdenis, Dat is, de rechte of ware besnijdenis, die God in Zijn woord voornamelijk eist, en hem ter zaligheid aangenaam is. die het in het openbaar in het vlees is;

29. Maar die is een Jood, Dat is, een rechte en ware Jood, gelijk voren. die het in het verborgen is, en de besnijdenis des harten, Dat is, de ware bekering en vernieuwing des harten; Col. 2:11. in den geest, Dat is, in het hart en gemoed; of door den Heiligen Geest, die alleen de harten besnijdt. Hetwelk met het volgende woord *letter* overeenkomt. niet *in de letter, is de besnijdenis*; wiens lof Namelijk lof van den Jood, niet waar hij door roemt, maar waarmede hij terecht geroemd en geprezen wordt. niet is uit de mensen, Dat is, zijn oorsprong niet heeft uit des mensen krachten of werken. maar uit God. Namelijk die zulks in hem door zijnen Geest gewrocht heeft; Rom. 9:16; 1 Cor. 3:7, en 2 Cor. 4:6.

Romeinen 3

1. Welk is dan het voordeel Of, de *uitnemendheid*, namelijk boven de heidenen, indien het uitwendig Jodendom en de besnijdenis voor God niet geldt tot rechtvaardigheid, gelijk in de laatste vijf verzen in het voorgaande hfdst. geleerd is. van den Jood? Of welk is de nuttigheid der besnijdenis?
2. Vele in alle manier; want *dit is wel het eerste* Dat is het voornaamste, dat het fundament is van alle andere voordelen, die de apostel breder verhaalt, Rom. 9:4; Ef. 2:11,12., dat hun de Woorden Gods zijn toebetrouwd.
3. Want wat is het, al zijn sommigen Dat is, een groot deel derzelve, namelijk die door hun eigen ongelooft de voordelen, hun van God verleend, krachteloos maken. Zie Hebr. 3:16,17,18; en Hos. 8:12. ongelovig

geweest? Zal hun ongelovigheid het geloof van God te niet doen?

4. Dat zij verre. Doch God zij **waarachtig** Namelijk in het onderhouden van Zijn verbond en volbrengen van Zijne beloften, al is het dat de mensen die onwaardig zijn., maar alle mens **leugenachtig**; gelijk als geschreven is: **Opdat Gij gerechtvaardigd** Dat is, rechtvaardig en trouw erkend. **wordt in Uw woorden, en overwint** Dat is, in uw oordelen zuiver en zonder blaam bevonden wordt. David breekt uit in deze bekentenis, uit aanmerking van zijne zonde tegen God begaan, en van de belofte der vergeving hem van Nathan verkondigd., **wanneer Gij oordeelt** Of, *geoordeeld wordt*; want het Griekse woord kan beide deze overzettingen verdragen; maar de Hebreeuwse tekst vereist het eerste, hetwelk ook best overeenkomt met Paulus' voornemen, hetwelk is te bewijzen dat God altijd zuiver en rechtvaardig blijft, of overwint, wanneer Hij oordeelt, dat is, de zonder der mensen in de kinderen der ongehoorzaamheid naar verdiensten straft, of wanneer Hij, naar Zijn beloften, Zich ontfermt over de zonden van Zijne kinderen, hetwelk ook door Gods oordeel, doch in Zijn barhartigheid, geschiedt; Matt. 12:18,20. En wordt de waarheid Gods, In het houden van Zijne beloften, ook in de Schrift gerechtigheid Gods genaamd; Ps. 143:11, en 1 Joh. 1:9..
5. Indien nu onze ongerechtigheid Gods gerechtigheid Dat is, trouw en waarheid, gelijk voren. **bevestigt**, Of, *recommandeert*; dat is, prijselijk en blijkkelijk maakt; Rom. 5:8. **wat zullen wij zeggen? Is God onrechtvaardig, als Hij toorn** Dat is, straf, eigenlijk genoemd over sommigen, of ook vaderlijke kastijdingen over de zijnen; Ps. 6:2. **over ons brengt? (Ik spreek naar den mens.)**
6. Dat zij verre, Grieks *het geschiede niet*; namelijk dat God, al doet Hij zulks, daarom zou onrechtvaardig zijn, dewijl Hij een rechter is der gehele wereld, die alles altijd wijs en rechtvaardig doet, al kunnen de mensen dat niet altijd begrijpen. Zie Gen. 18:25; Mal.

2:17. anderszins hoe zal God de wereld oordelen?

7. **Want indien de waarheid Gods door mijn leugen** Dat is, trouweloosheid, ongehoorzaamheid; en wordt hier gesteld tegen de waarheid of getrouwheid Gods in het houden van Zijne beloften. **overvloediger is geworden**, Dat is, openbaarder, blijkelijker. **tot Zijn heerlijkheid, wat word ik ook nog als een zondaar geoordeeld?** Dat is, gehouden en gestraft, Rom. 3:5.
8. **En zeggen wij niet liever (gelijk wij gelasterd worden**, Dat is, gelijk zulke gevolgen uit hetgeen wij van Gods genade en rechtvaardigheid leren, ons lasterlijk nageduid worden. **en gelijk sommigen zeggen**, Namelijk verkeerde mensen, die onze leer verdraaien. **dat wij zeggen): Laat ons het kwade doen, opdat het goede daaruit kome? Welker verdoemenis rechtvaardig is.** In deze woorden is een korte wederlegging van hetgeen hier voren Rom. 3:7,8 tegen de leer van Paulus is ingevoerd, namelijk dat het zover vandaar is, dat hij zelfs degenen, die dat zeggen, met Gods oordeel dreigt.
9. **Wat dan? Zijn wij Namelijk Joden. uitnemender?** Dat is, van onszelven beter, rechtvaardiger, namelijk dan de heidenen. **Ganselijk niet; want wij Namelijk Joden. hebben te voren Namelijk in de eerste twee hoofdstukken. beschuldigd** Dat is, met vaste redenen bewezen, of overtuigd. Het Griekse woord betekent dikmaals iemand in rechten beschuldigen en met goed bewijs overtuigen. **beiden Joden en Grieken, dat zij allen onder de zonde zijn;**
10. **Gelijk geschreven is:** Uit al deze plaatsen bewijst de apostel dat niet alleen de heidenen maar ook de Joden in zichzelf onrechtvaardig zijn voor God. **Er is niemand rechtvaardig, ook niet een;**
11. **Er is niemand, die verstandig is**, Namelijk om God recht te kennen. **er is niemand, die God zoekt.** Namelijk om Hem recht te dienen.

12. Allen zijn zij afgeweken, te zamen zijn zij onnut geworden; Dat is, onbekwaam om goed te doen, gelijk verrotte en stinkende dingen, die men wegwerpt. er is niemand, die goed doet, er is ook niet tot een toe.
13. Hun keel is een geopend graf; Namelijk waar niets dan vuiligheid in is, en niets dan stank uitkomt. met hun tongen plegen zij bedrog; slangenvenijn Dat is, dodelijk vergif van kwaad spreken. is onder hun lippen.
14. Welker mond vol is van vervloeking en bitterheid;
15. Hun voeten zijn snel om bloed te vergieten; Dat is, allerlei wreedheid en geweld te doen.
16. Vernieling en ellendigheid Namelijk die zij anderen aandoen. is in hun wegen;
17. En den weg des vredes Namelijk om zelf in rust te leven, en anderen in rust te laten. hebben zij niet gekend.
18. Er is geen vreze Gods Namelijk die de grond en fontein is van alle andere deugden, waarmede de apostel besluit, niet dat al deze ondeugden in alle natuurlijke mensen even krachtig altijd uitbreken, maar omdat de kwade fontein van deze alle in hen is, en dat altijd enige daarvan in hun leven openbaar zijn. voor hun ogen.
19. Wij weten nu, dat al wat de wet zegt, zij dat spreekt tot degenen, Deze reden doet de apostel daarbij, om te tonen dat hij dit terecht op de Joden duidt, dewijl God in zijn Woord door Zijne profeten tot de Joden spreekt. die onder de wet zijn; opdat alle mond gestopt worde en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij. Dat is der verdoemenis, of des rechtvaardigen oordeels Gods schuldig.
20. Daarom zal uit de werken der wet Hier besluit Paulus uit het geheel voorgaande bewijs van Rom. 1:17 tot hier toe, dat de mens door zijne werken niet kan gerechtvaardigd worden voor God. geen vlees Dat is, geen levend mens; Ps. 143:2; Gal. 2:16. gerechtvaardigd worden,

Hetwelk niet betekent rechtvaardigheid of heiligheid instorten; want het zou geen zin hier hebben, *geen vlees kan de rechtvaardigheid in gestort worden voor God*; maar het betekent voor Gods oordeel van de verdoemenis vrijgesproken, en voor rechtvaardig gehouden worden. Zie Job 9:2,3; Ps. 143:2; Rom. 8:33,34; Gal. 2:16,17, enz. voor Hem; want door de wet is de kennis der zonde. Namelijk wanneer de wet den mens voorstelt wat God gebiedt en verbiedt; en de conscientie des mensen hem overtuigd, dat hij daartegen met gedachten, lusten, woorden en werken heeft misdaan; Rom. 7:7; Gal. 3:19,22.

21. Maar nu is de rechtvaardigheid Gods Dat is, die voor God geldt, en die God schenkt. **geopenbaard** geworden **zonder de wet**, Dat is, niet door de wet, die volkomen gehoorzaamheid van den mens zelve eist, maar door het Evangelie, dat ons op *Christus'* gehoorzaamheid wijst; Rom. 1:16,17. **hebbende getuigenis van de wet** Dat is, van de schriften van Mozes, die van de rechtvaardigheid Gods door *Christus* getuigen, gelijk ook de profeten. Zie Joh. 5:46; Hand. 15:11, en Hand. 26:22, enz. **en de profeten:**
22. Namelijk de rechtvaardigheid Gods door het geloof van Jezus Christus, tot allen, en over allen, die geloven; want er is geen onderscheid. Namelijk tussen Joden en Grieken, als zij maar geloven.
23. Want zij hebben allen gezondigd, en derven de heerlijkheid Gods; Grieks *Hysterountai*; hetwelk betekent eigenlijk in het verkrijgen van enige zaken, inzonderheid in het lopen naar den prijs, verachten of tekortkomen en derhalve dien moeten derven; gelijk alle mensen tekortkomen, die door hunne werken de heerlijkheid Gods, dat is het eeuwige leven zoeken te verkrijgen.
24. En worden Van hier voort beschrijft de apostel al de oorzaken en eigenschappen van de rechtvaardigmaking des geloofs, die ons in het Evangelie geopenbaard is. De opperste

oorzaak dan is de onverdiende genade Gods, de bewegende en verdienende oorzaak is de verzoening en verlossing door *Christus* geschied; het middel, waardoor ons die wordt toegerekend, is het geloof in het bloed van *Christus*; het einde is de betoning van Gods gerechtigheid en de vergeving der zonden. De eigenschap is dat alle roem des mensen voor God hierdoor wordt uitgesloten, en dezelve geopenbaard is, niet alleen voor de Joden, maar ook voor de heidenen. **om niet** Grieks *tegeefs*; dat is, door enkele gifte, zonder enige verdienste. **gerechtvaardigd**, uit Zijn genade, door de verlossing, Grieks *apolytroxis*; hetwelk, hoewel het somwijlen wat breder genomen wordt voor allerlei verlossing, zo betekent het nochtans eigenlijk ene verlossing, die geschiedt door opbrenging of betaling van rantsoen, gelijk *Christus* zelf spreekt Matth. 20:28. Zie ook 1 Cor. 7:23; 1 Petr. 1:18. **die in Christus Jezus is**;

25. Welken God voorgesteld heeft

Namelijk eerst in Zijn eeuwigen raad, en daarna door uitvoering van dien in de volheid des tijds, en eindelijk door de predikatie des Evangelies; 2 Tim. 1:9,10,11; 1 Petr. 1:20,21,22. **tot een verzoening**, Grieks *hilasterion*; dat is, om te zijn een verzoener, namelijk der zondaren. De apostel ziet hier op den genadestoel of het verzoendeksel van zuiver goud gemaakt, dat de ark des verbonds, waar de tafelen der wet in lagen, bedekte; hetwelk ook *hilasterion* genaamd wordt, Hebr. 9:5, en was een voorbeeld dat *Christus* door Zijne zuiverheid en gehoorzaamheid onze overtredingen tegen de wet voor Gods aanschijn zou bedekken en ons met God verzoenen. **door het geloof in Zijn bloed**, Dat is in, of door Zijn bloedig lijden en sterven. Deze woorden kunnen gevoegd worden òf bij het woord *verzoening*, dat *Christus* ons door Zijn bloed met God verzoend heeft; òf met het woord *geloof*, omdat het geloof, waardoor wij gerechtvaardigd worden, voornamelijk ziet op de gehoorzaamheid van *Christus* tot den dood des kruises toe, en daarop steunt en vertrouwt; hetwelk met het oogmerk des apostels schijnt best overeen te komen. Zie

ook 2 Cor. 5:19,20,21; Gal. 2:20. **tot een betoning** Dat is, om te betonen Zijne trouw en waarheid in het houden van Zijn beloften, Luk. 1:69,70, of ook om te bewijzen dat Hij rechtvaardig is, dewijl Hij zelfs in *Christus* de zonden straft, welke Hij in het Oude Testament vergeven heeft om deze verzoening, die geschieden zou, en in het Nieuwe dagelijks vergeeft den gelovigen om dezelfde voldoening, die nu geschied is; hetwelk de volgende woorden schijnen mede te brengen. **van Zijn rechtvaardigheid, door de vergeving der zonden, die te voren geschied zijn** Namelijk onder het Oude Testament, die God in *Christus* eerst in de volheid des tijds gestraft heeft, tot dien tijd dezelve overziende; Hebr. 9:15. Of die de mensen gedaan hebben, eer zij door het geloof gerechtvaardigd worden. Hoewel ook de zonden, die na de bekering gedaan worden, niet anders worden vergeven dan om de voldoening van *Christus*; Filipp. 3:9; Hebr. 10:14; 1 Joh. 1:7, en 1 Joh. 2:2. **onder de verdraagzaamheid Gods**; Grieks *in*. Deze woorden worden van sommigen gevoegd met Rom. 3:26, doch hangen beter aan het voorgaande.

26. **Tot een betoning** Zie der verklaring van Rom. 3:25. **van Zijn rechtvaardigheid in dezen tegenwoordigen tijd; opdat Hij rechtvaardig zij, en rechtvaardigende dengene, die uit het geloof van Jezus is.**

27. **Waar is dan de roem?** Namelijk waar enig mens in zijne rechtvaardigmaking voor God van zou mogen roemen. Hij is uitgesloten. Door wat wet? Der werken? Neen, maar door de wet des geloofs. Dat is het voorschrift, of de leer des geloofs, die hij door een Hebreeuwse wijze van spreken bij gelijkenis ene wet noemt, gelijk Jes. 2:3.

28. **Wij besluiten dan, dat de mens door het geloof gerechtvaardigd wordt, zonder de werken der wet.** Namelijk die niet alleen voor de bekering geschieden, maar ook na de bekering, gelijk

van den apostel in het navolgende hoofdstuk met het voorbeeld van Abraham en David klaarlijk zal bewezen worden.

29. Is God een God der Joden alleen?

Namelijk nu in het Nieuw Testament, wanneer het onderscheid tussen Joden en heidenen is weggenomen; Ef. 2:16,17,18. **en is Hij het niet ook der heidenen? Ja, ook der heidenen;**

30. Nademaal Hij een enig God is, Die de besnijdenis Dat is, de Joden. rechtvaardigen zal uit het geloof, en de voorhuid door het geloof. Dat is, de heidenen van afkomst.

31. Doen wij dan de wet te niet door het geloof? Dat zij verre; maar wij bevestigen de wet. Namelijk omdat de leer des Evangelies verklaart dat *Christus* de wet voor ons heeft volbracht, tot onze rechtvaardigmaking; en dat Hij degenen, die gerechtvaardigd worden, ook door Zijnen Geest alzo vernieuwt, dat zij naar alle geboden Gods hun leven zoeken te richten; Rom. 8:1,2,3. Niet om daardoor voor God gerechtvaardigd te worden, maar om God voor deze Zijne weldaad behoorlijke dankbaarheid te bewijzen, zijnen naaste te stichten, en van zijne eigen rechtvaardigmaking voor God meer en meer verzekerd te worden; gelijk Paulus hierna Rom. 6, Rom. 7, Rom. 8, breder zal verklaren.

Romeinen 4

1. Wat zullen wij dan zeggen, dat Abraham, onze vader, verkregen heeft Grieks gevonden heeft. naar het vlees? Sommigen nemen dit woord *vlees* voor den stand van een onherboren mens; maar dat kan hier niet zijn, omdat Abraham al lang tevoren wedergeboren is geweest, en God had gediend, eer deze getuigenis, Gen. 15:6, hem is gegeven. Anderen daarom voegen dit woord met het voorgaande, *onzen vader naar het vlees*. Doch dit woord kan ook bekwapelijk genomen worden voor *naar de werken, die men uiterlijk ziet*, en prijswaardig acht, gelijk Rom. 4:2 dit alzo verklaart, en dit woord *vlees* alzo genomen wordt Filipp. 3:3,4.

2. Want indien Abraham uit de werken gerechtvaardigd is, zo heeft hij roem, Dat is, oorzaak om te roemen. maar niet bij God. Namelijk heeft hij oorzaak om te roemen. Waaruit dan noodzakelijk volgt, dat hij uit de werken voor God niet is gerechtvaardigd; hetwelk hij daarna breder bewijst.

3. Want wat zegt de Schrift? En Abraham geloofde God, Dat is, de beloften Gods van Hem een schild en groot loon te zullen zijn, en van Hem een erfgenaam te geven, en Zijn zaad te vermenigvuldigen, Gen. 15:1,4,5,6, waardoor niet alleen een vleselijk zaad, maar inzonderheid *Christus* verstaan wordt, de zoon Abrahams, in welken alle geslachten der aarde zouden gezegend worden. Zie hierna Rom. 4:11,12,13, gelijk ook Paulus verklaart Gal. 3:16. Zie ook Joh. 8:56. **en het is hem gerekend De Hebreeuwse tekst Gen. 15:6 zegt: en Hij, namelijk God, *heeft het hem gerekend*. Doch het is enerlei zijn, waardoor verstaan wordt dat God hem de gerechtigheid, die hij in zichzelf niet had, door het geloof op het beloofde zaad uit genade heeft geschonken. **tot rechtvaardigheid.****

4. Nu dengene, die werkt, Namelijk met mening van door zijn werk de rechtvaardigheid te verkrijgen of te verdienen. wordt het loon niet toegerekend naar genade, maar naar schuld. Namelijk wordt gegeven; want geven naar schuld en toerekenen uit genade worden hier tegen elkander gesteld als tegen elkander strijdende.

5. Doch dengene, die niet werkt, Dat is, die zulke werken van verdienste niet kan noch durft tevoorschijn brengen. maar gelooft in Hem, Dat is, stelt zijn vertrouwen op de genade Gods in *Christus*, Rom. 4:24,25. Die den goddeloze rechtvaardigt, Dat is, die in zichzelf nog onrein en met zonden besmet is, gelijk alle mensen, zelfs ook de wedergeborenen, voor God zijn, naar de getuigenis van David in de volgende verzen. **wordt zijn geloof Niet dat het geloof, ten aanzien dat het een werk is, dit verdient, of in**

zichzelf waardig is, gelijk enigen verkeerdelijk menen; want dit heeft Paulus terstond tevoren aan alle werken, en derhalve ook aan het geloof als een werk, benomen; maar omdat God zulks uit enkele genade den gelovigen beloofd heeft, en omdat het geloof als een middel is, hetwelk de gerechtigheid van *Christus* aanneemt, en dezelve tussen Gods oordeel en zijn eigen misdaden stelt. Zie Rom. 5:9; 2 Cor. 5:19; Filipp. 3:9. **gerekend tot rechtvaardigheid.** Het woord *rekenen*, of *toerekenen*, wordt genomen van ene gelijkenis dergenen, die iets op iemand rekening stellen; Filem. 18. Zo wordt God gezegd iemand de zonde toe te rekenen, als Hij wil dat voor dezelve van hem door de straf zal voldaan worden; en niet toe te rekenen als Hij die vergeeft en de straf kwijtscheldt, Rom. 4:8. Desgelijks dat Hij het geloof rekent tot rechtvaardigheid als Hij den gelovigen schenkt, toeschrijft en toerekent de gerechtigheid van *Christus*, van hen door het geloof aangenomen, en houdt, door deze genadige toerekening, alsof het hun eigen gerechtigheid ware. Daarom wordt ook hier gezegd dat hun de gerechtigheid toegerekend wordt.

6. Gelijk ook David den mens zalig spreekt, *Grieks de zaligspreking des mensen zegt.* welken God de rechtvaardigheid toerekent zonder werken;
7. *Zeggende:* Zalig zijn zij, welker ongerechtigheden vergeven zijn, en welker zonden bedekt zijn;
8. Zalig is de man, welken de Heere de zonden niet toerekent.
9. Deze zaligspreking dan, *Of, zaligmaking;* waaruit blijkt dat het woord *zaligspreken*, of *zaligmaken*, hier van David genomen wordt voor hetzelfde, dat de Schriftuur, Gen. 15:6, van Abraham de toerekening der rechtvaardigheid noemt. De reden is, omdat de grond onzer zaligheid gelegen is in de vergeving der zonden en toerekening der gerechtigheid van *Christus*. **is die alleen over de besnijdenis, of ook over de voorhuid? Want wij zeggen, dat**

Abraham het geloof gerekend is tot rechtvaardigheid.

10. Hoe is het *hem* dan toegerekend? Als hij in de besnijdenis was, Dat is, is het hem toegerekend als hij alrede besneden was? **of in de voorhuid?** Dat is toen hij nog niet besneden was. Want deze belofte, waar het geloof van Abraham op zag, is wel veertien jaren tevoren geschied, eer Abraham besneden werd; alzo Abraham nog gene hoop van kinderen had, toen deze belofte is gedaan, Gen. 15:2, en Ismaël nu dertien jaren oud was als Abraham negen en negentig jaren oud zijnde, besneden is geworden; Gen. 17:24,25. **Niet in de besnijdenis, maar in de voorhuid.**
11. En hij heeft het teken der besnijdenis Dat is, de besnijdenis tot een teken en zegel, dat is verzegeling en versterking, van dat hij door het geloof gerechtvaardigd was; in welke woorden de natuur en eigenschap van alle sacramenten kortelijk wordt aangewezen, gelijk ook Gen. 17:11; Exod. 12:13; Ezech. 20:12. Namelijk dat zij dienen om het geloof niet eerst te werken, maar te verzegelen en te versterken, en daarom niet blote tekenen, maar ook zegelen zijn. **ontvangen tot een zegel der rechtvaardigheid des geloofs, die hem in de voorhuid was toegerekend;** opdat hij zou zijn een vader van allen, Namelijk naar welks voorbeeld of voetstappen God wil dat zowel heidenen als Joden door het geloof gerechtvaardigd zouden worden. **die geloven in de voorhuid zijnde, ten einde ook hun de rechtvaardigheid toegerekend worde;**
12. En een vader der besnijdenis, dengen *namelijk*, die niet alleen uit de besnijdenis zijn, maar die ook wandelen in de voetstappen des geloofs van onzen vader Abraham, hetwelk in de voorhuid was.
13. Want de belofte *is* niet door de wet aan Abraham Dat is, door de onderhouding der wet. Hier brengt Paulus

nog een andere reden voort om te bewijzen dat Abraham niet is gerechtvaardigd uit de werken; want anders zou de belofte aan Abraham gedaan, namelijk dat hij met zijn zaad een erfgenaam der wereld zou zijn, Hier wordt gezien òf op de belofte aan Abraham gedaan, op denzelfden tijd als deze getuigenis van zijne rechtvaardigheid uit het geloof is gegeven; Gen. 16:6,7,8; namelijk van de bezitting van het land Kanaän, hetwelk een voorbeeld was van de eeuwige rust der gelovigen in den hemel, waarvan de apostel hier spreekt, Hebr. 4:3, en Hebr. 11:9,10; òf op een andere belofte, die uitgedrukt staat Gen. 22:17,18, nadat hij zijnen zoon heeft willen opofferen, namelijk dat alle geslachten der aarde in zijn zaad zullen gezegend worden. Want Abraham, als een vader aller gelovigen, is van God in de erve van de geestelijke wereld gesteld, waarvan al zijn geestelijke kinderen, de gelovigen ook hun deel door *Christus*, het beloofde zaad, zullen ontvangen; Ps. 2:8; Hebr. 2:5. tevergeefs gegeven wezen. Want de wet werkt toorn en geeft de erve niet, omdat zij door het vlees verzwakt is; Rom. 8:3. **of zijn zaad *geschied*, namelijk, dat hij een erfgenaam der wereld zou zijn,** Hier wordt gezien òf op de belofte aan Abraham gedaan, op denzelfden tijd als deze getuigenis van zijne rechtvaardigheid uit het geloof is gegeven; Gen. 16:6,7,8; namelijk van de bezitting van het land Kanaän, hetwelk een voorbeeld was van de eeuwige rust der gelovigen in den hemel, waarvan de apostel hier spreekt, Hebr. 4:3, en Hebr. 11:9,10; òf op een andere belofte, die uitgedrukt staat Gen. 22:17,18, nadat hij zijnen zoon heeft willen opofferen, namelijk dat alle geslachten der aarde in zijn zaad zullen gezegend worden. Want Abraham, als een vader aller gelovigen, is van God in de erve van de geestelijke wereld gesteld, waarvan al zijn geestelijke kinderen, de gelovigen ook hun deel door *Christus*, het beloofde zaad, zullen ontvangen; Ps. 2:8; Hebr. 2:5. **maar door de rechtvaardigheid des geloofs.**

14. **Want indien degenen, die uit de wet zijn,** Dat is, die door de werken of onderhouding der wet willen gerechtvaardigd worden. **erfgenamen zijn,** Namelijk van deze geestelijke wereld Rom. 4:13. **zo is het**

geloof ijdel geworden, Dat is, onnodig, tevergeefs. **en de belofte te niet gedaan.** Dat is, zonder kracht of vrucht.

15. **Want de wet werkt toorn;** Dat is, openbaart Gods toorn tegen de overtreding derzelve door hare dreigementen van straffen, en vermeerdert de zonde door de verkeerdheid van de natuur der mensen; Rom. 7:8. **want waar geen wet is,** Namelijk noch in de natuur ingeschreven, noch van God gegeven, gelijk tevoren is bewezen. **daar is ook geen overtreding.** Namelijk die bekend en gestraft kan worden.

16. **Daarom is zij** Namelijk de belofte van deze erfenis. **uit het geloof,** Dat is, onder voorwaarde van het geloof van God gedaan of gegeven. **opdat zij naar genade zij;** Want geloof en genade gaan altijd tezamen, en het geloof steunt op de onveranderlijke genade Gods, niet op de werken of op zichzelf, Rom. 4:5; Ef. 2:8. **ten einde de belofte vast zij al den zaden,** Want wij kunnen van de erve verzekerd worden alleen door het geloof, en niet door de werken der wet, dewijl niemand de wet onderhoudt, gelijk tevoren bewezen is. Zie ook Gal. 3:16,18. **niet alleen dat uit de wet is,** Dat is, uit de Joden, wien de wet gegeven was. Want dat niemand uit de werken der wet een erfgenaam kan worden, is in Rom. 4:14 geleerd. **maar ook dat uit het geloof Abrahams is,** Dat is, die het geloof van Abraham navolgen, al zijn zij uit Abraham naar het vlees niet gesproten. **welke een vader is van ons allen;** Namelijk die geloven.

17. **(Gelijk geschreven staat: Ik heb u tot een vader van vele volken gesteld)** Namelijk niet alleen van degenen die uit hem naar het vlees zouden voortkomen, maar ook van degenen, die door het geloof uit alle andere volken in zijn geestelijke familie zouden ingelijfd en aangenomen worden. **voor Hem,** Van hier af wordt beschreven het geloof van Abraham met al zijne steunselen en eigenschappen, tot Gen. 4:22, vanwaar voorts aangewezen wordt

dat ons hetzelfde tot een voorbeeld is voorgesteld. **aan Welken hij geloofd heeft, namelijk God, Die de doden levend maakt,** Dit is het eerste steunsel des geloofs, namelijk Gods almacht, hetwelk Abrahams geloof van node had, om vastelijk te geloven dat hij nu in zijnen ouderdom, als verstorven zijnde, kracht zou krijgen om een vader te worden van vele volken. **en roept de dingen, Of, noemt;** dat is door zijn woord doet zijn en hun wezen hebben; Ps. 33:9; 2 Cor. 4:6. **die niet zijn, alsof zij waren;**

18. **Welke** Namelijk Abraham. **tegen hoop** Namelijk die de mens uit zijn eigen vernuft of rede zou hebben kunnen scheppen. **op hoop** Namelijk van Gods waarheid en macht. **geloofd heeft,** Dat is, vertrouwd heeft. **dat hij zou worden een vader van vele volken; volgens hetgeen gezegd was: Alzo zal uw zaad wezen.** Namelijk als de sterren aan den hemel.

19. **En niet verzwakt zijnde in het geloof, heeft hij zijn eigen lichaam niet aangemerkt,** Namelijk om uit de aanmerking der zwakheid in zijn betrouwen verzwakt, te worden. Want anderszins heeft hij zelfs zijnen ouderdom en den ouderdom van Sara God voorgehouden; Gen. 17:17. **dat alrede verstorven was, also hij omtrent honderd jaren oud was, noch ook dat de moeder Grieks de verstorvenheid der baarmoeder van Sara. in Sara verstorven was.**

20. **En hij heeft aan de beloftenis Gods** Dit is het andere steunsel van het geloof van Abraham, namelijk de verzekerdheid die hij had van Gods trouw en standvastigheid in zijne beloften; Hebr. 6:17,18. **niet getwijfeld door ongeloof; maar is gesterkt geweest in het geloof, gevende God de eer;** Dat is, hiermede betonende te geloven dat God kon en zou doen hetgeen Hij beloofd had; en heeft alzo verzegeld dat God waarachtig is; Joh. 3:33.

21. **En ten volle verzekerd zijnde, dat hetgeen beloofd was, Hij ook machtig was te doen.** Namelijk al scheen het tegen alle menselijke rede te zijn.

22. **Daarom is het hem ook tot rechtvaardigheid gerekend.**

23. **Nu is het niet alleen om zijnentwil geschreven,** Hier besluit de apostel de verklaring van het voorgaande hoofdstuk, en betuigt dat alle gelovigen alzo zullen worden gerechtvaardigd, gelijk Abraham gerechtvaardigd is. **dat het hem toegerekend is;**

24. **Maar ook om onzentwil, welken het zal toegerekend worden, namelijk dengenen, die geloven in Hem,** Dat is, *betrouwen op Hem*, want dit is ook hetgeen waar ons geloof op steunt, naar het voorbeeld van het geloof van Abraham, namelijk eerst Gods mogendheid en trouw, die Hij naar Zijne belofte getoond heeft in het opwekken van *Christus* uit de doden, en ten tweede de dood en opstanding van *Jezus Christus*, alzo wij door den dood met God verzoend en door de opstanding deze verzoening deelachtig worden. **Die Jezus, onzen Heere, uit de doden opgewekt heeft;**

25. **Welke overgeleverd is** Namelijk van God Zijnen Vader; Rom. 8:32. **om onze zonden,** Namelijk te verzoenen en teniet te doen;; 1 Joh. 1:7, en 1 Joh. 2:2. **en opgewekt om onze rechtvaardigmaking.** Namelijk overmits God door deze opwekking betoond heeft dat Hij den dood Zijns Zoons voor een genoegzaam rantsoen voor onze zonden heeft aangenomen, en zijn volkomen gehoorzaamheid wil aannemen tot rechtvaardigheid voor allen, die in Hem geloven. Want indien *Christus* in den dood gebleven ware, zo zou Zijne voldoening niet volkomen geweest zijn, en Hij zou ons de kracht van die niet hebben kunnen toeëigenen.

1. Wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God, Dat is, vriendschap Gods, daar wij tevoren zijne vijanden waren, Rom. 5:8,10, en de verzekerdheid daarvan in ons gemoed, waardoor wij in God worden gerust gesteld; Joh. 16:33; Rom. 14:17. **door onzen Heere Jezus Christus;**
2. Door Welken wij ook de toeleiding hebben *Of, toegang tot deze genade;* waardoor te kennen gegeven wordt, dat wij tot deze genade vanzelf niet zijn gegaan, maar dat wij van *Christus* door Zijnen Geest daartoe zijn geleid; Ef. 2:8; Hebr. 8:10. **door het geloof tot deze genade,** Dat is, tot dezen staat der vriendschap en vrede met God. Waaruit ook voortkomt dat wij met vrijmoedigheid tot Hem gaan en Hem durven aanroepen als een Vader; Ef. 2:18, en Ef. 3:12; Hebr. 4:16. **in welke wij staan, en roemen in de hoop** *Of, op de hoop;* dat is lijdzame verwachting door *Christus*. **der heerlijkheid Gods.** Namelijk die namaals in ons zal geopenbaard worden; Rom. 8:18.
3. En niet alleenlijk *dit*, maar wij roemen ook in de verdrukkingen, Dat is, wij verheugen ons zelfs daarin, en trotsen tegen dezelve om de verzekerdheid, die wij hebben van de goede uitkomst van die; Rom. 8:34, enz. **wetende, dat de verdrukking lijdzaamheid werkt;** Niet dat de verdrukking dat doet door hare natuur, maar omdat *Christus* de gelovigen door Zijnen Geest daartegen sterkt; Joh. 16:33; Rom. 8:37.
4. En de lijdzaamheid bevinding, *Of, ervaring, of beproeving;* namelijk van *Christus'* hulp en trouw in het volbrengen van Zijne belofte, waarmede Hij ons heeft beloofd in zulke zwaarigheid bij te staan; Joh. 14:17,18; 2 Cor. 1:5,6. **en de bevinding hoop;** Namelijk, dat ook de vervulling van alle andere beloften, en inzonderheid van de eeuwige zaligheid, daarop volgen zal, gelijk wij de vervulling van deze belofte hierin bevinden en gevoelen.

5. En de hoop beschaamt niet, Dat is, mist en bedriegt niet. Want als wij iets verwachten, of tot roemens toe hopen, dat wij daarna missen, zo worden wij daarover bij onszelven bedroefd en bij anderen beschaamd. **omdat de liefde Gods** Namelijk waarmede Hij onsin *Christus Jezus* liefheeft, gelijk uitgedrukt wordt Rom. 5:8, hetwelk ons in den tijd van verdrukking meest troost en versterkt; Rom. 8:38,39. **in onze harten uitgestort is** Dat is, overvloedig betuigd; Rom. 8:16. **door den Heiligen Geest, Die ons is gegeven.** Namelijk tot een vertrooster in ons gemoed, en een onderpand van onze erve; Joh. 14:16,17; 2 Cor. 1:22; Ef. 1:13. En dit is het eerste fundament, waarom de hoop niet beschaamt, omdat de Heilige Geest hierin niet kan liegen.
6. **Want Christus,** Dit is het andere fundament onzer hoop, de verzekerdheid der liefde van *Christus* jegens ons, die ons met God verzoend heeft toen wij nog vreemd van Hem waren, veel meer dan ons behouden zal, nadat wij nu Zijne vrienden door het geloof geworden zijn. **als wij nog krachteloos waren,** *Of, onmachtig;* namelijk om onszelven te verlossen, als overwonnen van de zonde gelijk van ene dodelijke ziekte. **is te Zijner tijd** *Of, ter rechter, of bekwamer tijd;* dat is, in den tijd van God bestemd; Gal. 4:4. **voor de goddelozen gestorven.** Dat is, die in zichzelf zondaars waren, en door hunne zonden Gods toorn meer en meer over zich verwekten.
7. **Want nauwelijks zal iemand voor een rechtvaardige sterven; want voor den goede zal** *Of, nuttigen;* dat is, die Hem of anderen dienstig en nuttig is. **mogelijk** Dit zegt de apostel, omdat inzonderheid in de Romeinse geschiedenis, hoewel zeer weinige, nochtans enige worden gevonden, die zich in den dood hebben begeven om hunne vrienden en medeburgers te verlossen van zwaarigheid; maar niemand van die is voor zijne vijanden gestorven, gelijk *Christus* gedaan heeft. **iemand ook bestaan te sterven.** Grieks *durven*.

8. Maar God bevestigt *Of, recommandeert, aanprijst*. Zijn liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaars waren. Dat is, als de zonde over ons nog hare heerschappij had; Joh. 9:31; Rom. 6:17,19,20.

9. Veel meer dan, zijnde nu gerechtvaardigd door Zijn bloed, Grieks *in zijn bloed*; dat is, door Zijne gehoorzaamheid tot den dood des kruises, Filipp. 2:8, welke is de bewegende oorzaak, waarom ons God rechtvaardigt en waar het geloof op steunt; Rom. 3:25. zullen wij door Hem behouden worden van den toorn. Dat is, van de straf des toekomstenden oordeels, 1 Thess. 1:10, hetwelk ook de dag des toorns genaamd wordt; Rom. 2:5.

10. Want indien wij, vijanden zijnde, Namelijk om de zonde die in ons was, welke God haat; en vijandschap is tegen God; Rom. 8:7. Anderszins heeft hij gezegd dat God ons liefgehad heeft toen wij nog zondaars waren, Rom. 5:8; namelijk ten aanzien, dat wij van Hem uitverkoren en van *Christus* om te verlossen gegeven waren; Joh. 17:2,6; Rom. 9:13. met God verzoend zijn door den dood Zijns Zoons, veel meer zullen wij, verzoend zijnde, behouden worden door Zijn leven. Grieks *in zijn leven*; dat is, door Hem die nu leeft en zit ter rechterhand Gods, aldaar voor ons bidt, en alle dingen Zich heeft onderworpen; Rom. 8:34; Ef. 1:20,21,22, enz.; Hebr. 9:24.

11. En niet alleenlijk *dit*, maar wij roemen ook in God, Namelijk hiervan, dat wij, nu verzoend zijnde, ook zullen behouden worden van den toekomstenden toorn, Rom. 5:9,10, en dat God onze God is en eeuwiglijk zal blijven. door onzen Heere Jezus Christus, door Welken wij nu de verzoening gekregen hebben.

12. Daarom, gelijk door een mens Namelijk Adam, 1 Cor. 15:21, waaronder ook Eva begrepen is, alzo deze twee één vlees waren en een algemene stam van het gehele menselijk geslacht; Ef. 5:31; 1 Tim. 2:14. de zonde in de wereld ingekomen is, en

door de zonde de dood; en alzo de dood tot alle mensen doorgedaan is, in welken allen Namelijk enen mens, gelijk dit Griekse woord *epi* voor *in*, ook elders wordt genomen, Mark. 2:4; Hebr. 9:17, enz., en dit woord *in* van Paulus ook over deze zaak gebruikt wordt; 1 Cor. 15:22. Of, *voorzoveel, of omdat zij allen gezondigd hebben*; en dat brengt ook noodzakelijk denzelfden zin mede, want alle mensen die sterven, hebben in zichzelf geen dadelijke zonden begaan, gelijk blijkt in de onmondige kinderen, van wie velen sterven in hunne onmondigheid, en derhalve moeten gezondigd hebben in dezen éénen mens, in wiens lenden zij waren; gelijk Levi gezegd wordt tienden gegeven te hebben, zijnde in de lenden van Abraham; Hebr. 7:9. Zie hiervan breder verklaring in de volgende verzen, en Job 14:4; Ps. 51:7; Joh. 3:5,6; Ef. 2:3, enz. # Eph 2.3 **gezondigd hebben**. Namelijk alzo is ook door enen mens *Jezus Christus* de gerechtigheid en het leven over alle gelovigen gekomen. Gelijk Paulus besluit Rom. 5:18,19.

13. Want tot de wet Namelijk van Mozes gegeven. was de zonde in de wereld; Dat is, was ook in de wereld, gelijk uit den dood blijkt, Rom. 5:14, die de bezolding der zonde is; Rom. 6:23. maar de zonde wordt niet toegerekend, Dat is, niet voor zonde gehouden, of gerekend. als er geen wet is. Waaruit de apostel besluiten wil dat er dan een andere wet is geweest, door welke overtreding alle mensen ook in dien tijd zondaars geweest zijn; en dat niet alleen de wet der natuur, die de onmondige kinderen niet hebben overtreden, maar de wet, die God aan den eersten mens had gegeven, wiens overtreding aan allen, ook zelfs aan de onmondige kinderen, is toegerekend, gelijk Rom. 5:14 medebrengt.

14. Maar de dood Namelijk niet alleen de geestelijke en eeuwige dood, maar ook de lichamelijke, van welken hij in Rom. 5:14 inzonderheid spreekt, omdat die voor allen blijkkelijk was; Rom. 8:10; 1 Cor. 15:22. heeft geheerst van Adam tot Mozes toe, ook over degenen, die niet gezondigd hadden Dat is, de onmondige

kinderen, die nog geen dadelijke zonden tegen de wet Gods hebben begaan, gelijk Adam en alle volwassenen na hem gedaan hebben, en die evenwel sterven. Waaruit dan blijkt dat zij met de erfzonde besmet zijn. **in de gelijkheid der overtreding van Adam, welke een voorbeeld is** Dat is, een gelijk exemplaar, namelijk dat gelijk Adam, degenen die van hem natuurlijkerwijze geboren zijn, in hem en door hem tot zondaars gesteld heeft, alsoo ook *Christus* alle die door Hem overnatuurlijker wijze herboren worden, in Hem en door Hem tot rechtvaardigen stelt, gelijk de volgende verklaring bewijst. **Desgenen,** Dat is, van *Christus* des beloofden zaads, dat den Satan den kop zou vertreden, Gen. 3:15, op welke belofte de apostel hier schijnt te zien. Want aldaar wordt de tweede Adam beloofd, zo haast de eerst was gevallen. **Die komen zou.**

15. Doch niet, gelijk de misdaad, Of, *val, afval*; dat is, de zonde Adams, die in dit hoofdstuk meermalen met dit woord genaamd wordt. **also is ook de genadegift,** Dat is, weldaad, die ons door *Christus* is verkregen en wordt geschonken. **want indien, door de misdaad van een, velen gestorven zijn,** Dat is, niet alleen hij zelf, maar vele anderen, namelijk allen, die van Hem naar de natuur gekomen zijn. **zo is veel meer de genade Gods,** Dat is, de barmhartigheid en onverdiende gunst Gods. **en de gave door de genade,** Dat is, de gerechtigheid van *Christus*, die ons van God uit genade door het geloof wordt toegerekend. **die daar is van een mens Jezus Christus, overvloedig geweest** Dat is, krachtiger en menigvuldiger; ene gelijkenis genomen van het water, dat het vuur door Zijne kracht of Zijne vloed uitblust, dat alsoo ook de kracht en overvloed van *Christus'* gerechtigheid de zonde en schuld uitblust. **over velen.** Dat is, allen die Hem door het geloof worden ingelijfd.

16. En niet, gelijk *de schuld was door den een,* Namelijk Adam, gelijk voren. **die**

gezondigd heeft, *also is de gift; want de schuld is wel uit een Of, oordeel,* dat is, schuld, gelijk 1 Tim. 5:12. Namelijk waardoor wij om de zonde voor Gods oordeel den tijdelijken en eeuwigen dood schuldig zijn, gelijk uit het volgende blijkt. ***misdaad tot verdoemenis,*** Namelijk voor degenen, die door het geloof in *Christus* van dezen verdoemelijken staat niet verlost worden. **maar de genadegift is uit vele misdaden** Namelijk dergenen, die deze algemene zonde met vele bijzondere zonden hebben verzaard, gelijk alle mensen doen, die tot hunne jaren gekomen zijn. **tot rechtvaardigmaking.**

17. Want indien door de misdaad van een de dood geheerst heeft door dien enen, Namelijk eersten Adam, gelijk voren. **veel meer zullen degenen, die den overvloed der genade en der gave der rechtvaardigheid ontvangen,** Of, *aannemen,* namelijk door het waar geloof; Joh. 1:12. **in het leven heersen** Dat is, dezes geestelijken levens deelachtig zijnde, de overhand hebben over de zonde en schuld derzelve, Gal. 2:19,20; Ef. 2:5,6, en hierna des eeuwigen levens deelachtig worden, gelijk Rom. 5:21 nader verklaard wordt. **door dien Enen, namelijk Jezus Christus.**

18. Zo dan, gelijk door een misdaad *de schuld gekomen is over alle mensen* Namelijk die in Hem geloven; of die deze gave aannemen, Rom. 5:17. **tot verdoemenis;** Dat is, hen in zulken staat gebracht, waarin zij voor God verdoemelijk zijn; Rom. 3:19; Ef. 2:1,3. **alsoo ook door een rechtvaardigheid** Grieks *dikajoma*. Alzo noemt hij de gehoorzaamheid van *Christus*, omdat zij de kracht heeft om ook anderen te rechtvaardigen, gelijk het Griekse woord hier medebrengt; en wordt gesteld tegen de overtreding van Adam, in welke ook de kracht was om anderen tot zondaars te maken, Rom. 5:19. ***komt de genade over alle mensen*** Namelijk die in Hem geloven;

of die deze gave aannemen, Rom. 5:17. **tot rechtvaardigmaking des levens.**

19. Want gelijk door de ongehoorzaamheid Hier besluit de apostel de gelijkenis van Adam en *Christus*; namelijk dat, gelijk de ongehoorzaamheid van Adam ons toegerekend wordt tot schuld der verdoemenis, alzo *Christus'* gehoorzaamheid ons toegerekend wordt tot ontslaging van die schuld. Het is wel waar dat gelijk wij door Adams eerste misdaad niet alleen schuldig zijn geworden aan dezelve en aan de straf van dien, maar ook onze natuur daardoor verdorven is geworden, dat alzo wij door *Christus'* gehoorzaamheid niet alleen van de straf verlost zijn, maar ook door de kracht derzelve van Zijnen Geest in ons gemoed vernieuwd en geheiligd worden; doch daarvan heeft de apostel tot nog toe niet gesproken, maar begint daarvan te spreken in het volgende. En deze vernieuwing is in dit leven ook geheel onvolmaakt, gelijk hij met zijn eigen voorbeeld zal bewijzen in Rom. 7, zodat wij daardoor voor God niet rechtvaardig kunnen gesteld worden. **van dien enen mens velen tot zondaars gesteld zijn geworden, alzo zullen ook door de gehoorzaamheid van Enen velen tot rechtvaardigen gesteld worden.**

20. Maar de wet Hier beantwoordt de apostel deze tegenwerping: Indien wij door de gerechtigheid van *Christus* alleen tot rechtvaardigen gesteld worden, waartoe is dan de wet den Israëlieten door Mozes gegeven; en verklaart dat de wet niet is gegeven om gerechtvaardigd te worden door haar, maar opdat de zonde en de straf, die wij vanwege de zonde schuldig zijn, te beter zou bekend worden; en dat alzo de genade Gods in *Christus*, die ons, niettegenstaande de zwaarheid onzer zonden, rechtvaardigt, te meerder zou geacht worden, en wij te vlijtiger onze toevlucht tot dezelve zouden nemen. Zie Gal. 3:19. **is bovendien ingekomen,** Namelijk boven de schuld, die wij van nature onderworpen waren; of, boven de belofte, die alrede aan Abraham gedaan was, waarvan in Rom. 4 en Gal. 3:17, gesproken wordt. **opdat de misdaad te meerder**

worde; Dat is, te blijkelijker en ook te sterker, niet door de schuld van de wet, maar van onze verdorven natuur, die altijd streeft tegen hetgeen haar verboden is; Rom. 7:5,8. **en waar de zonde meerder geworden is, daar is de genade veel meer overvloedig geweest;** Zie de aantekeningen op Rom. 5:15.

21. Opdat, gelijk de zonde geheerst heeft Dat is, de overhand over ons gehad heeft, of ons Zijne macht heeft onderworpen. **tot den dood,** Grieks *in den dood*; namelijk de tijdelijke en eeuwige dood, gelijk blijkt uit de volgende tegenstelling. **alzo ook de genade zou heersen** Namelijk Gods over ons. **door rechtvaardigheid** Namelijk die ons van Hem door het geloof is geschonken. **tot het eeuwige leven,** Namelijk hetwelk hier in ons begint, en namaals ten volle over ons zal geopenbaard worden; Joh. 11:25,26; Col. 3:3,4. **door Jezus Christus onzen Heere.**

Romeinen 6

- 1. Wat zullen wij dan zeggen?** Deze tegenwerping rijst uit hetgeen Paulus in de Rom. 5:20,21 had gezegd. **Zullen wij in de zonde blijven,** Dat is, onder de heerschappij der verdorvenheid, die in ons nog overig is, Rom. 7:14. Of, in allerlei zonde, die in de wereld de overhand heeft. **opdat de genade te meerder worde?** Namelijk gelijk in Rom. 5:20,21 schijnt betuigd te zijn; hetwelk aldaar verklaard is.
- 2. Dat zij verre.** De apostel verwerpt met deze woorden zulk gevolg, als het antwoord onwaardig, en bewijst het tegendeel, dat wij in de zonde niet moeten blijven. **Wij, die der zonde gestorven zijn,** Dat is, wij die van de heersende macht der inwonende zonde door *Christus'* Geest verlost zijn, Rom. 6:6,7; want der zonde sterven betekent in de Schrift des Nieuwen Testaments de zonde in ons geen leven laten hebben, dat is, niet leven onder de macht en heerschappij der zonde. **hoe zullen wij nog in dezelve leven?** Dat is, de zonde haar leven en kracht laten, en in ons de overhand laten hebben.

3. Of weet gij niet, dat zovelen als wij in Christus Jezus gedoopt zijn, Namelijk om te betuigen onze gemeenschap, die wij met *Christus* hebben door het geloof. **wij in Zijn dood gedoopt zijn?** Dat is, door de doop verzekerd worden dat wij gemeenschap hebben aan Zijnen dood, waardoor niet alleen onze zonden voor God verzoend zijn, maar ook de Heilige Geest is verworven, door wiens werking de verdorvenheid, die in ons is, haar leven of heersende kracht is benomen, hetwelk is de eerste trap onzer wedergeboorte; Tit. 3:5,6. De apostel schijnt hier te zien op de wijze van dopen, in de warme Oosterse landen veel gebruikelijk, waar de mensen geheel in het water ingedoopt werden, een weinig tijds onder het water bleven, en daarna uit het water oprezen; en aan te wijzen, dat deze indoping en blijven in het water ene afbeelding is van *Christus'* dood en begrafenis, en het oprijzen uit het water van Zijne verrijzenis. Hetwelk ook op onze wijze van dopen door besprenging wel kan gepast worden.

4. Wij zijn dan met Hem begraven, Dit is de tweede trap onzer wedergeboorte, die ons door den doop wordt verzegeld, namelijk de toeneming en volharding in de doding der zonde in ons, gelijk de begrafenis ene volharding was van den dood van *Christus*, Rom. 6:6. **door den doop in den dood, opdat, gelijkewijs Christus uit de doden opgewekt is tot de heerlijkheid des Vaders,** Grieks *dia*; welk woord meest betekent *door*; dat is door de heerlijkheid des Vaders; doch wordt ook somwijlen voor *tot* genomen, hetwelk hier best past. Zie 2 Petr. 1:3. **alzo ook wij** Dit is de derde trap onzer wedergeboorte, die wij door de kracht der opstanding van *Christus* ontvangen, en ons door den doop wordt betekend en verzegeld; namelijk dat wij kracht ontvangen hebben om voortaan in nieuwheid des levens, dat is in heiligheid en reinigheid te wandelen; Ef. 5:26,27. **in nieuwigheid des levens wandelen zouden.**

5. Want indien wij met Hem een plant geworden zijn Of, *tezamen geplant zijn*; ene gelijkenis, genomen van een ent, die in een jeugdigen boom ingegrift wordt, welke tot ééne plant wordt met den boom en het sap des levens en der vruchtbaarheid uit hem trekt. Alzo, wil hij zeggen, die met *Christus*, als de stam, door het geloof zijn verenigd *waarvan de doop ook een teken is, Gal. 3:27*, die verkrijgen door den Geest van *Christus* de kracht niet alleen om de zonden te doden en allengskens te begraven, maar ook om in nieuwheid des levens meer en meer op te staan en ter ere Gods heiliglijk te leven; Joh. 15:1. **in de gelijkmaking Zijns doods, zo zullen wij het ook zijn in de gelijkmaking Zijner opstanding;**

6. Dit wetende, dat onze oude mens Alzo noemt hij de aangeboren blindheid en verdorvenheid des mensen, die wij van den eersten mens erven, die hij elders ook *vlees* noemt, gesteld tegen den nieuwen mens, die bestaat in kennis, heiligheid en rechtvaardigheid; Ef. 4:22; Col. 3:9. **met Hem gekruisigd is,** Dewijl *Christus* onze zonden aan het kruis op zich geladen heeft, niet alleen om die te verzoenen, maar ook om dezelve te niet te doen, gelijk volgt. Zie ook Hebr. 9:14,26,28. **opdat het lichaam der zonde** Dat is, de gehele massa of samenvoeging van deze verdorvenheid, welke is als een onzuiver lichaam, dat vele onzuivere leden heeft; Col. 2:11, en Col. 3:5. **te niet gedaan worde,** Dit lichaam der zonde is wel van *Christus* geheel teniet gedaan, zoveel Zijne verdiensten aangaat, en is ook door Zijnen Geest in de wedergeborenen de kracht van heersen benomen, Rom. 6:12,14, maar moet allengskens meer en meer in ons vernietigd worden door denzelfden Geest, met nadere toeëigening van den dood van *Christus*, gelijk Paulus daartoe de wedergeborenen vermaant, Rom. 8:13, en Rom. 12:2; Ef. 4:22; Col. 3:9, totdat dezelve in ons namaals geheel zal vernietigd worden; Hebr. 4:10. **opdat wij niet meer de zonde dienen.** Namelijk gelijk wij deden vóór onze wedergeboorte. Zie van dezen

dienst der zonde nader verklaring Rom. 6:16,17,18,19.

7. **Want die gestorven is**, Dit is ene rede, genomen van de gelijkenis van een dood mens, die de werken van levenden niet meer doet en aan gene diensten meer is verbonden, waaraan hij in zijn leven verbonden was. **die is gerechtvaardigd van de zonde.** Dat is, van hare macht vrijgemaakt of verlost. Want hier wordt eigenlijk niet gesproken van de vergeving der zonden, gelijk in de vijf voorgaande hoofdstukken, maar van de vernietiging van de macht der zonde; ene gelijkenis, genomen van een mens, die van den rechter gerechtvaardigd of vrijgesproken zijnde, ook meteen van de banden verlost en vrijgelaten wordt.
8. **Indien wij nu met Christus gestorven zijn**, Zie de aantekeningen Rom. 6:3,4. **zo geloven wij, dat wij ook met Hem zullen leven**; Namelijk in dit leven een geestelijk leven, en hiernamaals het eeuwige leven. Zie Rom. 8:10,11; Ef. 2:5; Col. 2:13, en Col. 3:1,2,3,4.
9. **Wetende, dat Christus, opgewekt zijnde uit de doden, niet meer sterft; de dood heerst niet meer over Hem.** Dat is, heeft gene macht meer over Hem.
10. **Want dat Hij gestorven is, dat is Hij der zonde** Namelijk tot verzoening en vernietiging derzelve. **eenmaal gestorven**; Want door ééne offerande heeft hij in eeuwigheid volmaakt die geheiligd worden; Hebr. 10:14. **en dat Hij leeft, dat leeft Hij Gode.** Dat is, bij God en ter heerlijkheid Gods, tot Zijne rechterhand gezet zijnde.
11. **Alzo ook gijlieden, houdt het daarvoor dat gij wel der zonde dood zijt**, Dat is, der zonde gestorven zijt. Zie de aantekeningen Rom. 6:2. **maar Gode levende zijt** Dat is, de kracht hebt ontvangen door den Geest van *Christus* om voor God en ter ere Gods te leven en de zonde meer en meer te doden. Daaruit vloeit dan de vermaning in de volgende verzen. Zie

ook Rom. 8:1, enz. in Christus Jezus, onzen Heere.

12. **Dat dan de** Dat is, dewijl gij wedergeboren zijt en verlost van de macht der zonde. **zonde niet** Dat is, de overblijfselen der verdorvenheid, die in ons tot onze oefening en vernedering overig zijn. **heerse in uw** Dat is de overhand hebbe, namelijk over de kracht en bewegingen des Geestes in u. Zie Rom. 8:13,14; Gal. 5:16,17,18. **sterfelijk lichaam**, Dit wordt gezegd, niet omdat de kwade begeerlijkheden alleen in het lichaam zijn, of haar oorsprong alleen uit het lichaam en niet uit de ziel hebben; want dat strijdt tegen hetgeen *Christus* zegt Matth. 15:18,19, en Paulus, Gal. 5:19,20; maar omdat deze kwade begeerlijkheden zich in het lichaam meest openbaren en door het lichaam uitgevoerd worden. **om haar te gehoorzamen** Dat is, te volgen of te doen, waar de zonde ons door verscheidene begeerlijkheden toe verlokt Jak. 1:14. **in de begeerlijkheden deszelve lichaams.**
13. **En stelt uwe leden niet der zonde** Dat is, tot dienst van de zonde, die in u nog is. **tot wapenen der ongerechtigheid**; Dat is, instrumenten, uitvoerders der ongerechtigheid, gelijk een soldaat met zijne wapenen uitvoert hetgeen hem zijn overste gebiedt. **maar stelt uzelve Gode**, Dat is, ten dienste Gods. **als uit de doden** Dat is, als uit den dood en de macht der zonde verlost en met het leven der gerechtigheid door *Christus* begaafd. **levende geworden zijnde, en stelt uw leden** Namelijk als die instrumenten zijn der ziel, om uit te voeren hetgeen zij wil of begeert. **Gode tot wapenen der gerechtigheid.**
14. **Want de zonde** In Rom. 6:12 was dit ene vermaning, doch hier is het ene belofte, dat de zonde in ons niet zal heersen, zo wij maar daartegen behoorlijk strijden; waarvan de reden in de navolgende woorden wordt gegeven. **zal over u niet heersen; want gij zijt niet onder de wet**, Namelijk die wel beveelt wat wij doen moeten, maar geeft

de macht niet om te doen wat zij beveelt; verschrikt ons wel door hare dreigementen, maar verkwikt en verwakkert ons niet om de zonde te overwinnen, doordien wij daardoor meer en meer van de zonde worden overtuigd; Rom. 7, en 2 Cor. 3. **maar onder de genade.** Namelijk *Jezus Christus*, die ons niet alleen van de schuld, maar ook van de macht der zonde heeft verlost, en ons door Zijnen Geest de kracht geeft om de zonde met hare begeerten tegen te staan, en te overwinnen. Zie Rom. 8:1,2,3,13; 2 Tim. 1:7; 1 Joh. 5:4.

15. Wat dan? Deze tegenwerping rijst daaruit, dat iemand deze woorden, *niet zijn onder de wet*, kwalijk had kunnen duiden; namelijk alsof hij dat verstaan had van de gehoorzaamheid der wet, of van den regel der gerechtigheid, die in de wet begrepen is, en het woord *genade*, van ene toelating of vrijheid van leven zo het elk belieft; hetwelk de apostel in het einde van Rom. 6:15 verwerpt en in de navolgende verzen krachtig wederlegt. Zullen wij zondigen, omdat wij niet zijn onder de wet, maar onder de genade? Dat zij verre.

16. Weet gij niet, dat wien gij uzelf stelt tot dienstknechten ter gehoorzaamheid, Dat is, om dien te gehoorzamen en uzelf te onderwerpen. **gij dienstknechten zijt desgenen, dien gij gehoorzaamt, of der zonde tot den dood,** Dat is, der heersende zonde, gelijk voren. **of der gehoorzaamheid** Namelijk die gij God voor uwe verlossing schuldig zijt. **tot gerechtigheid?** Namelijk om gerechtigheid te oefenen.

17. Maar Gode zij dank, dat gij wel dienstknechten der zonde waart, Namelijk eer gij in *Christus* hebt geloofd. **maar dat gij nu van harte gehoorzaam geworden zijt aan het voorbeeld der leer,** Namelijk des Evangelies, die ene leer is der godzaligheid en gerechtigheid, en gelijk een voorbeeld, dat zodanigen nadruk ook laat in degenen, die haar aannemen, alzo dat zij door de kracht van Gods Geest zichzelf tot navolging

derzelve leer ook overgeven. **tot hetwelk gij overgegeven zijt;**

18. En vrijgemaakt zijnde van de zonde, Dat is, van de slavernij der zonde. **zijt gemaakt dienstknechten der gerechtigheid.**

19. Ik spreek op menselijke wijze, Dat is, bij gelijkenis van zaken, die onder de mensen bekend zijn. **om der zwakheid uws vleses wil;** Dat is, opdat gij vanwege de zwakheid uws verstands in geestelijke zaken hetzelfde te beter moogt begrijpen, Joh. 3:12. **want gelijk gij uw leden gesteld hebt, om dienstbaar te zijn der onreinigheid** Dat is, der vleselijke lusten. **en der ongerechtigheid,** Dat is, der begeerlijkheden, die strekken tot onderdrukking uws naasten. **tot ongerechtigheid,** Dat is, tot volvoering van zulke kwade lusten en begeerlijkheden. **alzo stelt nu uw leden, om dienstbaar te zijn der gerechtigheid, tot heiligmaking.** Namelijk van uwen handel en wandel voor God en de mensen, gelijk Rom. 6:22.

20. Want toen gij dienstknechten waart der zonde, zo waart gij vrij van de gerechtigheid. Grieks *vrij der gerechtigheid*; dat is, ontbloot van alle ware gerechtigheid; of der gerechtigheid niet onderworpen, gelijk een vrij mens, die onder niemand staat.

21. Wat vrucht dan hadt gij toen van die dingen, waarover gij u nu Namelijk nadat gij tot kennis zijt gekomen. **schaamt?** Dat is, leedwezen hebt en schaamte, over de schandelijkheden, waar gij tevoren behagen in had. **Want het einde derzelve is de dood.** Namelijk tenzij wij daarvan gerechtvaardigd en geheiligd geweest waren door het bloed en den Geest van *Christus*; 1 Cor. 6:11.

22. Maar nu, van de zonde vrijgemaakt zijnde, Dat is, van de slavernij der zonde, gelijk voren. **en Gode dienstbaar gemaakt zijnde,** Dat is, bekwaam en gewillig om God te dienen.

hebt gij uw vrucht tot heiligmaking, Namelijk in dit leven, gelijk Rom. 6:19. Zie 1 Thess. 4:3. en het einde het eeuwige leven.

23. Want de bezoldiging der zonde Grieks *bezoldingen*; ene gelijkenis, genomen van de krijgslieden, die ten einde van hun dienst hunne betaling of soldij krijgen. is de dood, Namelijk niet alleen de tijdelijke, maar ook de eeuwige, gelijk uit het navolgende lid blijkt. maar de genadegift Gods Namelijk die wij door *Christus* verkrijgen in onze heiligmaking, waarvan hij hier spreekt. is het eeuwige leven, Dat is, heeft tot een einde het eeuwige leven, gelijk gesproken wordt Rom. 6:22; niet dat dezelve zulks verdient *want dan zou het niet zijn ene genadegift*, maar omdat *Christus* ons zulks verdiend heeft, en uit genade zal schenken, gelijk de volgende woorden, *door Jezus Christus onzen Heere*, bewijzen. door Jezus Christus, onzen Heere.

Romeinen 7

1. Weet gij niet, broeders! (want ik spreek tot degenen, die de wet verstaan Namelijk door Mozes gegeven; welke niet alleen de Joden maar ook de Christenen schuldig zijn te verstaan.) dat de wet heerst over den mens, Dat is, den mens verbindt om die te gehoorzamen. ZO langentijd als hij leeft? Namelijk dien de wet is gegeven; want de wet gebiedt eigenlijk niet de doden, maar de levenden.

2. Want een vrouw, die onder den man staat, Namelijk door den band des huwelijks. is aan den levenden man Namelijk om Hem getrouw en gehoorzaam te zijn, zolang hij leeft. Want hoewel den man in het Oude Testament toegelaten was de vrouw een scheidbrief te geven, zo is nochtans zulk verlaten van God nooit voor goed gekend. Zie Matth. 19:8. verbonden door de wet; maar indien de man gestorven is, zo is zij vrijgemaakt Grieks *ledig gemaakt*; dat is, los en vrijgemaakt. van de wet des mans. Dat

is, van de verbintenis, waarmede haar de wet aan den man verbindt.

3. Daarom dan, indien zij eens anderen mans wordt, Dat is, aan een ander man trouwt en zijne vrouw wordt, gelijk ook in het einde van Rom. 7:3. terwijl de man leeft, zo zal zij een overspeelster genaamd worden; Dat is, inderdaad zijn en met recht genaamd worden, gelijk dit Griekse woord *Chrematizein* ook genomen wordt; Hand. 11:26. maar indien de man gestorven is, zo is zij vrij van de wet, alzo dat zij geen overspeelster is, als zij eens anderen mans wordt.

4. Zo dan, mijn broeders, gij zijt ook der wet gedood De tegenstelling scheen te vereisen dat de apostel zou zeggen: *De wet is u gedood*, of *gestorven*, alzo de heersende macht der zonde door de wet, of de wet zelve, hier als de man gesteld wordt, die over ons heerst door hare dreigementen tegen de zonde, en aanrissingen tot de zonde vanwege de verkeerdheid onzes vleses, gelijk hij hierna Rom. 7:8 zal verklaren; maar de apostel heeft hetzelfde liever omgekeerd, omdat het vreemd zou geschieden hebben zo hij gezegd had dat de wet van *Christus* gedood was, daar hij maar verstaat, dat de heersende macht der wet gedood was; hetwelk door deze wijze van spreken; *wij zijn der wet gedood*, dat is, de wet heeft deze dreigende en aanrissende macht niet meer over ons, dewijl wij dood voor haar zijn, wel zo bekwamelijk kan verstaan worden. door het lichaam van Christus, Dat is, door de offerande, des lichaams van *Christus* aan het kruis volbracht, waardoor Hij den vloek der wet en de macht der zonde onder de wet heeft teniet gedaan, en ons daarvan verlost; gelijk in Rom. 6 breder is verklaard. Zie ok 1 Cor. 15:56,57. opdat gij zoudt worden eens Anderen, Of, voor een anderen, namelijk *Christus Jezus*. namelijk Desgenen, Die van de doden opgewekt is, Namelijk niet alleen om zelf te leven, maar om ons ook met Hem te doen leven en met Hem te verenigen. opdat wij Gode Namelijk de vruchten van dit geestelijk huwelijk met

Christus, welke zijn de vruchten van heiligheid en rechtvaardigheid, waardoor God van ons wordt geëerd en geprezen; Joh. 15:8. vruchten dragen zouden.

5. **Want toen wij in het vlees waren,** Dat is, in de verdorvenheid onzer natuur en heerschappij derzelve. Zie hierna Rom. 8:5, en vervolgens. **wrochten de bewegingen der zonden, die door de wet zijn,** Dat is, die door de wet ontdekt en opgeritst worden, gelijk door de zon de kwade dampen ontdekt en opgewekt worden, die in het aardrijk verborgen zijn. Zie Rom. 7:8. **in onze leden,** Dat is, de verdorvenheid, die in de ziel voornamelijk hare zitplaats had, verspreidde zich door hare kwade bewegingen door al de leden, en bracht door dezelve deze kwade vruchten voort, waarvan het einde de dood is. Zie Matth. 15:18,19; Jak. 1:14,15. **om den dood vruchten te dragen.**
6. **Maar nu zijn wij vrijgemaakt van de wet,** Zie hierboven de aantekeningen Rom. 7:4. **overmits wij dien gestorven zijn,** Dat is, overmits de heersende macht der wet en der zonde door *Christus'* dood en Geest in ons is teniet gedaan. Anders, *overmits die gestorven is;* namelijk de wet, ten aanzien van hare dwingende, verdoemende en aanrissende kracht. **onder welken wij gehouden waren;** Grieks *in welken.* **alzo dat wij dienen** Namelijk Gode. **in nieuwigheid des geestes,** Dat is, in ware heiligheid, waartoe wij van den Heiligen Geest zijn vernieuwd, door de predikatie des Evangelies, die een dienst der rechtvaardigheid en des Geestes wordt genaamd, 2 Cor. 3:8,9. **en niet in de oudheid der letter.**
7. **Wat zullen wij dan zeggen? Is de wet zonde?** Dat is, oorzaak der zonde; welke tegenwerping hieruit rijst, dat de apostel tevoren Rom. 7:5 gezegd had dat de zonde door de wet krachtig was in ons; daarom verklaart hij in de volgende verzen hoe dit moet verstaan worden. **Dat zij verre. Ja, ik kende de zonde niet** Namelijk ten volle en alzo ik behoorde. Want anderszins

leert ook de natuur een onderscheid van goed en kwaad in vele dingen; Rom. 2:15. **dan door de wet; want ook had ik de begeerlijkheid niet geweten** Hier wordt de begeerlijkheid genomen voor den grond van alle kwade begeerten en voor de eerste bewegingen derzelve. Want de begeerlijkheid waar wij in bewilligen, wisten ook de heidenen wel dat zonde was; maar deze eerste bewegingen tot het kwaad hielden zij voor geen zonde, gelijk ook niet de Farizeën, waaronder Paulus geweest was. Zie Matth. 5:20,22,28, en Matth. 23:25, enz. **zonde te zijn, indien de wet niet zeide: Gij zult niet begeren.**

8. **Maar de zonde,** Dat is, de verdorvenheid die in ons is. **oorzaak genomen hebbende** Of, *gaande geworden zijnde.* Want de wet ontdekt en verdoemt niet alleen de zonde, gelijk in Rom. 7:7 is betuigd, maar de verdorvenheid, die in den mens is, wordt door deze kennis verwekt en gaande gemaakt tegen het gebod, wanneer Gods Geest hetzelfde niet belet. **door het gebod, heeft in mij alle begeerlijkheid gewrocht;** Dat is, allerlei soort van dadelijke begeerlijkheid. **want zonder de wet is de zonde** Dat is zonder de rechte kennis der wet. **dood.** Dat is, toont hare kracht zo niet.
9. **En zonder de wet, zo leefde ik** Of, *was ik levend;* dat is, ik meende dat ik rechtvaardig was en was daarop gerust. Zie dergelijk voorbeeld in dien jongeling Matth. 19:16,17,18, enz., en in de Farizeën in het algemeen; Matth. 23:28. **eertijds;** Namelijk nog een Farizeër zijnde. **maar als het gebod gekomen is,** Namelijk tot mijne rechte kennis, en dat ik verstond dat ook de inwendige begeerten tegen de wet zonde zijn. **zo is de zonde weder levend geworden,** Dat is, ik heb de menigte der zonde, die in mij wakker geworden was, levendig gevoeld. **doch ik ben gestorven.** Dat is, ik ben in mijn gemoed overtuigd, dat ik midden in den dood lag, en heb den moed verloren van door de

gehoorzaamheid der wet te kunnen behouden worden; Rom. 4:15; 2 Cor. 3:6,7,9.

10. En het gebod, dat ten leven was, Namelijk voor degenen, die de wet volkomenlijk zouden onderhouden; Rom. 10:5; Gal. 3:12, enz., hetwelk den mens onmogelijk is, Rom. 8:3. **hetzelve is mij ten dood bevonden.** Namelijk door mijne verdorvenheid en overtreding.
11. Want de zonde, oorzaak genomen hebbende door het gebod, heeft mij verleid, Zie de aantekeningen bij Rom. 7:8. en door hetzelve gedood.
12. Alzo is dan de wet heilig, en het gebod is heilig, en rechtvaardig, en goed.
13. Is dan het goede mij de dood geworden? Dat is, ene oorzaak des doods, gelijk Rom. 7:7. Dat zij verre. Maar de zonde *is mij de dood geworden*; opdat zij zou openbaar worden zonde *te zijn*; werkende mij door het goede den dood; opdat de zonde boven mate werd zondigende door het gebod. Namelijk gelijk tevoren op Rom. 7:8 verklaard is.
14. Want wij weten, Tot hiertoe heeft de apostel gesproken van de macht der wet en der zonde in den verdorven en onwedergeboren mens, gelijk hij ook zelf eertijds ervaren had, toen hij nog in zulken stand was, Rom. 7:9; maar nu komt hij en spreekt van zichzelf, gelijk hij toen was, en verklaart welke macht de overblijfselen des zondigen vleses nog in hem hadden, nadat hij nu van de heerschappij der zonde was verlost, gelijk al zijne redenen, die volgen, van den tegenwoordigen tijd spreken, en niet van den verleden. **dat de wet geestelijk is**, Dat is, die niet alleen een uitwendige, maar ook een inwendige gehoorzaamheid des harten vereist, en den volmaakten regel van een geestelijk en heilig leven voorschrijft, gelijk *Christus* de som daarvan verklaart Matth. 22:37. **maar ik ben vleselijk**, Namelijk nog ten dele, ten aanzien van de overblijfselen des vleses, die nog in mij zijn, gelijk hij verklaart Rom. 7:18,23. Want dat ook

de wedergeborenen, ten aanzien van enige gebreken die nog in hen zijn, vleselijk genaamd kunnen worden, blijkt 1 Cor. 3:1. **verkocht onder de zonde.** Namelijk niet als een gewillige slaaf, die de begeerte der zonde in alles zou volgen, gelijk Achab gezegd wordt 1 Kon. 21:20, maar die tegen zijn dank en wil de begeerten en aanvallen der zonde nog is onderworpen, zonder dat hij zich daarvan nog ten enenmale kan ontslaan, hoewel hij die ernstig wederstaat en ten merendele door den Geest Gods, die in hem is, overwint. Zie dergelijke Gal. 5:17,18.

15. Want hetgeen ik doe, Grieks *werke*, of *volbrenge*. De apostel neemt hier het woord *doen*, gelijk ook in het volgende, niet altijd van de uitwendige daad; want de wedergeborenen wandelen niet naar het vlees, maar naar den Geest, Rom. 8:1, hoewel zij hunne gebreken hebben, die zij met leedwezen beklagen, Job 9:2,3; Ps. 130:3; maar hij spreekt hier voornamelijk van de inwendige bewegingen de zonde, die hij haat en die de verdorven natuur in hem menigmaal doet rijzen tegen zijn dank, gelijk hij ook spreekt van de begeerlijkheid des vleses, Gal. 5:17, *Alzo dat gij niet doet wat gij wilt*; daar hij nochtans tevoren in Gal. 5:16 gezegd had: *Wandelt naar den geest, en gij zult de begeerlijkheid des vleses niet volbrengen.* **dat ken ik niet**; Namelijk voor goed, dat is, dat sta ik niet toe; gelijk hij daarna verklaart. Zie Ps. 1:6; Matth. 7:23. **want hetgeen ik wil**, Dat is, het goede dat ik wil, gelijk Rom. 7:19. **dat doe ik niet**, Namelijk in zulke volmaaktheid als ik wel wilde, gelijk Rom. 7:18. **maar hetgeen ik haat**, Dat is, het kwaad waar ik een afkeer van heb, en dat ik niet wil; gelijk Rom. 7:19. **dat doe ik.**
16. En indien ik hetgene doe, dat ik niet wil, zo stem ik de wet toe, Namelijk dewijl ik niet wil, noch voor goed houd de begeerlijkheid die zij verbiedt. **dat zij goed is.**
17. Ik dan doe datzelve nu niet meer, Namelijk naar den inwendigen mens, gelijk hij verklaart Rom. 7:22. **maar de zonde, die in mij woont.** Dat is, de overblijfselen der

verdorvenheid, die nog in mij zijn, gelijk hij verklaart Rom. 7:18,20.

18. Want ik weet, dat in mij, dat is, in mijn vlees, geen goed woont; want het willen is *wel* bij mij, Grieks *ligt bij mij*; namelijk door de genade Gods, die hetzelfde in mij werkt; Filipp. 2:13. **maar het goede te doen**, Namelijk in zijne volmaaktheid. Zie Filipp. 3:12,13,14. **dat vind ik niet.**
19. Want het goede dat ik wil, doe ik niet, maar het kwade, dat ik niet wil, dat doe ik.
20. Indien ik hetgene doe, dat ik niet wil, zo doe ik nu hetzelfde niet meer, maar de zonde, die in mij woont.
21. Zo vind ik dan *Dat is, bevinde.* **deze wet in mij**: als ik het goede wil doen, dat het kwade mij bijligt. *Of, aanligt*; dat is aankleeft of aanhangt, namelijk, door de overblijfselen der verdorven natuur.
22. Want ik heb een vermaak in de wet Gods, naar den inwendigen mens; Hierdoor wordt niet verstaan de natuurlijke rede des mensen, die ook somwijlen wel strijdt voor de burgerlijke deugd; want de Schrift getuigt doorgaans dat de rede des natuurlijke mens in geestelijke zaken blind en verkeerd is, dezelve voor dwaasheid houdt, 1 Cor. 2:14, vijandschap is tegen God, en der wet Gods niet wordt onderworpen, ja ook niet kan, Rom. 8:7; maar wordt verstaan van den mens, voorzoveel hij inwendig door Gods Geest verlicht en wedergeboren is, Rom. 2:29; 2 Cor. 4:16; Ef. 3:16, welke inwendige mens in de wet Gods, die geestelijk is, Rom. 7:14, zijn vermaak heeft; Ps. 1:2; Rom. 8:5.
23. Maar ik zie een andere wet in mijn leden, *Dat is, in mijn vlees*, Rom. 7:5,18. **welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds**, *Of, de wet mijns verstands*; dat is tegen het voorschrift en de bewegingen van den inwendigen en nieuwen mens; gelijk hier voren verklaard is. **en mij gevangen neemt onder de wet der**

zonde, *Dat is, mij nog tegen mijn dank aankleeft*, Rom. 7:4. **die in mijn leden is.**

24. Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezès doods? *Of, uit het lichaam des doods.* Hetwelk verstaan kan worden, òf van de overblijfselen der zonde en des ouden mensen, die het lichaam der zonde genoemd worden, Rom. 6:6, òf *van het lichaam des mensen, dat hier sterfelijk is, en vanwege de zonde den dood onderworpen*; Rom. 8:10. Want wij zullen van deze overblijfselen der zonde, en van deze gevangenis, niet eer ten volle worden verlost, voordat wij dit sterfelijk lichaam zullen afgelegd hebben.
25. Ik dank God, Namelijk dat Hij mij alrede zover door *Christus* verlost heeft van de heerschappij der zonde, dat ik nu, hoewel de zonde mij nog aankleeft, nochtans geen gewillige slaaf derzelve meer ben, maar daartegen strijd, en die door *Christus'* Geest kan overwinnen; gelijk het besluit dan volgt, en het begin van het Rom. 8 medebrenge. Zie 1 Cor. 15:55,56,57. door Jezus Christus, onzen Heere.
26. Zo dan, ik zelf dien wel met het gemoed de wet Gods, maar met het vlees de wet der zonde.

Romeinen 8

1. Zo is er dan nu geen *Dit woord dan*, ziet op hetgeen van den apostel tot hiertoe in dezen brief is geleerd, namelijk dat de mens niet uit de wet, maar door het geloof in *Christus* rechtvaardig is; en dat hij door den Geest van *Christus* van de heerschappij der zonde is verlost, al is er nog strijd in hem overig. **verdoemenis voor degenen**, Hij zegt niet: *niets verdoemelijks*, want de zonde is in zichzelf altijd verdoemelijk, Rom. 3:19; maar zij strekt den gelovige niet tot verdoemenis, omdat de zonde den gelovige om *Christus'* wil wordt vergeven, en daarom voegt hij daarbij, *voor degenen, die in Christus Jezus zijn*, dat is, die door het waar geloof met Hem zijn verenigd; Ef. 3:17. **die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vlees wandelen**, *Dat is, die de begeerlijkheden*

des vleses niet volgen, of naar dezelve niet leven. Dit stelt de apostel tegen de mond-Christenen, als een merkteken dergenen, die door het geloof met *Christus* waarlijk verenigd en dienvolgens van alle verdoemenis zijn verlost; Joh. 15:2,3. **maar naar den Geest.**

2. Want de wet des Geestes des levens

Dat is, de levendmakende Geest, die in *Christus Jezus* is. in *Christus Jezus* heeft mij vrijgemaakt van de wet der zonde en des doods. Dat is, de kracht der zonde, die in ons tevoren heeft geheerst. En dit is een krachtig bewijs van het laatste deel van Rom. 8:1, dat de gelovigen niet naar het vlees, maar naar den Geest wandelen.

3. Want

In deze twee verzen bewijst hij het eerste deel van Rom. 8:1, namelijk dat er gene verdoemenis voor de gelovigen is. **hetgeen der wet onmogelijk was,** Grieks *het onmogelijke der wet*; dat is, omdat het de wet onmogelijk was de zonde teniet te doen, of den mens voor God te rechtvaardigen. **dewijl zij door het vlees krachteloos was,** Of, *onmachtig*; namelijk door de verdorvenheid onzer natuur om ons te rechtvaardigen en het leven te geven. **heeft God, Zijn Zoon zendende in gelijkheid *Christus'* mensheid is een ware menselijke natuur geweest, doch geen zondige natuur, maar heeft alleen de gelijkheid gehad ener zondige natuur, omdat Hij al onze zwakheden heeft gedragen, daar wij door de zonde in lagen; Filipp. 2:7. des zondigen vleses,** Grieks *des vleses der zonde. en dat voor de zonde,* Dat is, als een offerande voor de zonde, Hebr. 10:6. Of tot verzoening en vernietiging der zonde, Rom. 4:25; 1 Cor. 15:3. **de zonde veroordeeld** Dat is, gestraft, gedood en hun de kracht van beschuldigen benomen. **in het vlees.** Namelijk *Christus*; dat is, door de offerande van *Christus*, die in het vlees voor ons heeft geleden.

4. Opdat het recht der wet

Dat is, hetgeen de wet eiste, die het leven beloofde aan degenen, die de wet volkomen hielden, welken eis *Christus* voor ons vervuld heeft;

Gal. 3:13,14, en Gal. 4:4,5. **vervuld zou worden in ons, die niet naar het vlees wandelen,** Dit herhaalt de apostel wederom uit Rom. 8:1, niet als ene oorzaak der rechtvaardigmaking, hetwelk hij zelfs van Abraham en David heeft ontkend, Rom. 4, maar als een merkteken, waaraan de gelovigen van de waarheid huns geloofs, en dus van hunne rechtvaardigmaking kunnen gekend en verzekerd zijn; en stelt dit merkteken als een grond om de volgende vermaning daarop te bouwen. **maar naar den Geest.**

5. Want die naar het vlees zijn,

Dat is, in welke de natuurlijke verdorvenheid nog haar volle kracht heeft, gelijk voren. **bedenken, dat des vleses is; maar die naar den Geest zijn** Dat is, die door den Geest Gods zijn wedergeboren., *bedenken, dat des Geestes is.* Dat is, begeven zich en trachten naar geestelijke zaken, welke van den apostel ook in het brede beschreven worden; Gal. 5:22.

6. Want het bedenken des vleses is de dood;

Dat is, leidt en brengt den mens tot den dood. **maar het bedenken des Geestes is het leven en vrede;** Dat is, is de weg tot het eeuwige leven en tot den eeuwigen vrede; Rom. 2:10.

7. Daarom dat het bedenken des vleses vijandschap is tegen God;

Dat is, vijandelijk gezind tegen God; niet dat de vleselijke mens altijd voorheeft God te haten als een vijand, maar omdat hetgeen, waar hij een behagen in heeft, Gode vijandig en hatelijk is, en hij zichzelf daardoor hatelijk maakt voor God; Deut. 5:9; Rom. 1:30. **want het onderwerpt zich der wet Gods niet; want het kan ook niet.** Namelijk zichzelf Gods wet onderwerpen en die van harte gehoorzamen, namelijk vanwege de verdorvenheid en verkeerdheid, die daarin en in de wereld is, waar het een behagen in heeft; 1 Joh. 2:15,16.

8. En die in het vlees zijn, kunnen Gode niet behagen.

Namelijk zolang zij door *Christus'* Geest daaruit niet zijn verlost.

9. Doch gijlieden Namelijk die in *Christus* geloofd hebt; want hij schrijft aan hen eigenlijk; Rom. 1:7. **zijt niet in het vlees**, Dat is, naar het vlees, gelijk Rom. 8:5 verklaard wordt. **maar in den Geest**, Dat is, naar den Geest, Rom. 8:5. **zo anders de Geest Gods** Of, *dewijl, overmits*. Alzo ook Rom. 8:17. **in u woont**. Namelijk door Zijn genadige werkingen, als daar zijn verlichting des verstands, versterking des geloofs, verzekering van de zaligheid, opwekking tot het gebed, beweging tot geestelijke begeerten, vertroosting in kruis en aanvechting, enz. Want een mens, waar hij als een heer woont, daar heeft hij zijn gebied, en daar doet hij zijn gewoon werk; Joh. 14:16,17; 1 Cor. 3:16. **Maar zo iemand den Geest van Christus niet heeft**, Dat is, dezelfde Geest, die in het voorgaande de Geest Gods, namelijk des Vaders, genaamd wordt, wordt hier ook *Christus'* Geest genaamd, omdat Hij ook van *Christus* voortkomt, en ons van *Christus* is verworven; Joh. 14:26, en Joh. 16:7; Gal. 4:6. **die komt Hem niet toe**. Namelijk als een recht lid van Zijn lichaam, hetwelk door dezen Geest alleen leeft en Zijn geestelijke werking heeft.

10. En indien Christus in ulieden is, zo is wel het lichaam dood Dat is, nog sterfelijk, of den lichamelijken doop onderworpen, gelijk Rom. 8:11 verklaard wordt. **om der zonden wil**; Dat is, om de overblijfselen der zonde, die nog in u zijn; 1 Cor. 15:56. **maar de geest** Dat is, uwe ziel, die door Gods Geest vernieuwd is, gelijk blijkt uit de tegenstelling des lichaams. **is leven** Dat is, des eeuwigen levens deelachtig, en zal altijd bij God in heerlijkheid zijn, als is het, dat het lichaam voor een tijd moet afgelegd worden; 2 Cor. 5:1,8. **om der gerechtigheid wil**. Namelijk waardoor gij gerechtvaardigd zijt, en waarop ook de heiligmaking volgt, die *Christus* hier in ons begint en hier namaals in ons zal volbrengen, alzo hij zijn begonnen werk niet zal laten steken.

11. En indien de Geest Desgenen, Die Jezus uit de doden opgewekt heeft,

in u woont, zo zal Hij, Die Christus uit de doden opgewekt heeft, ook uw sterfelijke lichamen levend maken, Dat is, weder opwekken tot een eeuwig leven, waar geen zonde en dood meer plaats zal hebben. **door Zijn Geest**, Want gelijk de Vader de doden opwekt, alzo wekt ook de Zoon de doden op, Joh. 5:21, en hier ook de Heilige Geest als eenzelfde God met Hem en van eenzelfde kracht. **Die in u woont**.

12. Zo dan, broeders, wij zijn schuldenaars Dat is, gehouden en verplicht door de weldaden, die wij alrede ontvangen hebben, en nog verwachten. **niet aan het vlees, om naar het vlees te leven**.

13. Want indien gij naar het vlees leeft, zo zult gij sterven; Namelijk den eeuwigen dood, gelijk uit het leven dat hier beloofd wordt blijkt. En dit zegt de apostel niet om de gelovigen aan hunne zaligheid te doen twifelen, want het tegendeel zal hij van Rom. 8:14 tot het einde van Rom. 8, krachtiglijk bewijzen; maar hij zegt dit om hen te meer tegen het vlees te wapenen en om de rechte gelovigen te onderscheiden van degenen, die zich voor gelovigen uitgeven en zulks inderdaad niet zijn, alzo zij met hun leven betuigen dat zij door Gods geest niet zijn wedergeboren, welke hij, door dit zware dreigement, tot nadenken en bekering wil brengen. **maar indien gij door den Geest** Namelijk die in u woont en u alrede kracht daartoe heeft gegeven, zo gij maar door gebeden en andere oefeningen der godzaligheid dezelve behoorlijk verwekt; 1 Cor. 15:10; 2 Tim. 1:6. **de werkingen des lichaams** Dat is, de begeerlijkheden en bewegingen der zonde, die nog in u overig zijn. **doodt, zo zult gij leven**. Dat is, wederstaat, tenonder brengt, dat zij in u niet leven of heersen.

14. Want zovelen als er door den Geest Gods geleid worden, Of, *gedreven*; dat is, in hun verstand verlicht, en in hun wil en genegenheden geregeerd en gestuurd worden, om te doen wat God behaagt. **die zijn kinderen Gods**. Dat is,

die hebben de zekere kentekenen, dat zij van God door het geloof in *Christus* tot kinderen zijn aangenomen, Joh. 1:12, Ef. 1:13, hetwelk hij ook, door de eigen werking des Geestes, die de gelovigen ontvangen, in Rom. 8:15,16 bewijst.

15. Want gij hebt niet ontvangen den Geest der dienstbaarheid Alzo noemt hij de werking des Geestes Gods door de wet, die de harten der mensen door de dreigementen tegen de overtreders verslaat en bevreesd maakt, gelijk daarvan een klaar voorbeeld is in de Israëlieten, als God de wet der tien geboden voor hen van den berg heeft uitgesproken; Exod. 20:19. Waarop de apostel hier ziet, alsook Hebr. 12:18,19. **wederom tot vreze; maar gij hebt ontvangen den Geest der aanneming** Hierdoor wordt verstaan de genadige werking des Heiligen Geestes door de predikatie des heiligen Evangelies, die de harten der gelovigen verkwikt en van hunne aanneming tot kinderen verzekert; waartoe ook de volgende werkingen dienen. Zie Gal. 4:6; Ef. 4:30. **tot kinderen, door Welken wij roepen: Abba, Vader!** Dat is, wij Hem vrijmoedig durven aanroepen als onzen Vader. Het woord *Abba* betekent in de Syrische taal *Vader*, hetwelk de apostel hier gehouden heeft, omdat het een woord is vol genegenheid, hetwelk de jonge kinderen bijna in alle talen behouden; en hij zet daarbij het woord *Vader*, niet alleen om hetzelfde te verklaren, maar ook om de beweging en zonderlinge genegenheid der gelovigen in dit roepen tot God beter uit te drukken; gelijk ook *Christus* deze verdubbeling van het woord *Vader* tot dien einde heeft gebruikt in Zijn meeste benauwdheid, Mark. 14:36, en aan het kruis de verdubbeling van het woord *Mijn God, Mijn God*, Mark. 15:34. Ziet hierna Rom. 8:26.

16. Dezelve Geest getuigt met onzen geest, Of, getuigt mede tot onzen geest. Dat is, de Heilige Geest beweegt niet alleen ons om God voor onzen Vader aan te roepen, maar getuigt ook inwendig tot onzen geest dat wij Gods kinderen zijn; of betuigt met onzen geest. Dat is, tezamen met onzen

geest, die ons ook mede getuigt, door de aanmerking der kentekenen van het kindschap Gods, die onzen geest door Gods Geest in zichzelf bevindt; welke getuigenis, hoewel zij niet altijd even krachtig is in de gelovigen, zo openbaart zij nochtans zich menigmaal in hun meeste vernedering en benauwdheid. **dat wij kinderen Gods zijn.**

17. En indien wij kinderen zijn, zo zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen van God, Namelijk als van onzen Vader, die ons met zich deel geeft aan zijn hemelse goederen. **en medeerfgenamen van Christus;** Namelijk als van onzen eerstgeboren broeder, dien dezelve van natuur toekomen, en die ons dezelve mede deelachtig maakt uit genade. Zie Rom. 8:29; Luk. 22:29; Hebr. 1:2. **zo wij anders met Hem lijden,** Dat is, gewillig zijn om te lijden, en in hetzelfde lijdzzaam, als het God belieft ons daartoe te roepen; Hand. 5:41; 2 Tim. 2:12. En hier begint de apostel het tweede deel van dit hoofdstuk, stellende verscheidene grondige redenen van troost voor, om de gelovigen in dit lijden te versterken, en van de eindelijke overwinning, naar zijn voorbeeld, te verzekeren. **opdat wij ook met Hem verheerlijkt worden.** Namelijk *Christus*, Filipp. 3:20,21.

18. Want ik houde het daarvoor, dat het lijden dezès tegenwoordigen tijds Grieks *des tijds van nu*. **niet is te waarderen** Of, *niet waardig is der heerlijkheid*; dat is, gene gelijkheid in waarde heeft met de heerlijkheid, namelijk zo ten aanzien van de grootte van deze heerlijkheid als ten aanzien van de eeuwigheid van die; daar het lijden hier kort is en ons niet wordt opgelegd boven ons vermogen; 2 Cor. 4:17. Dit is de eerste reden om ons tot lijdzzaamheid te bewegen. **tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden.**

19. Want Grieks *want het verlangen, of verbeiden des schepsels met opgestoken hoofd verwacht*, enz. Zie ook Filipp. 1:20. **het schepsel,** Namelijk van hemel en aarde, dat nu tegen de eerste instelling Gods der

ijdelheid is onderworpen; dat is de kwade mensen moet dienen, en ook ten groten dele der verderfenis om des mensen wil is onderworpen, Rom. 8:21, waarvan het ten uitersten dage wederom zal verlost worden; Hand. 3:21; 2 Petr. 3:12,13. Want dat sommigen daardoor verstaan de mensen, gelijk Mark. 16:15, kan niet bestaan, overmits de goddelozen daarnaar niet verlangen, en van de gelovigen bijzonder zal gehandeld worden, Rom. 8:23. En dit voorbeeld is de tweede reden om de gelovigen tot lijdzaamheid te bewegen. *als met opgestoken hoofde, verwacht de openbaring der kinderen Gods.*

20. **Want het schepsel is der ijdelheid onderworpen, niet gewillig,** Dat is, niet vanzelf, of naar de orde, die God eerst in de schepping gesteld heeft; want geen schepsel zoekt zijn eigen verderf. Zie ook Rom. 8:38,39. **maar om diens wil,** Dat is, om de zonde des mensen wil, waardoor ook naar Gods rechtvaardig oordeel de vloek over het aardrijk is gekomen; Gen. 3:17, en over alle andere creaturen die den mens in deze verdorvenheid moeten dienen. Matth. 5:45, en het misbruik des mensen onderworpen zijn. **die het *der ijdelheid* onderworpen heeft;**

21. **Op hoop,** Tevoren heeft hij het *verwachting* genaamd; want hoop is een lijdzame verwachting van ene zaak; en wordt hier alsoo genaamd, omdat God deze algemene verlossing des schepsels van het verderf en misbruik des mensen beloofd heeft, waar de engelen en heilige zielen naar verlangen, Openb. 6:10, en de andere schepselen een natuurlijke genegenheid toe schijnen te hebben, hetwelk in Rom. 8:22 bij gelijkenis *een zuchten* en *barensnood* wordt genaamd, waar de verlossing op wordt verwacht. Sommigen voegen deze woorden, *op hoop*, bij het Rom. 8:20, en beginnen dit vers aldus: *Want ook het schepsel*, enz. **dat ook het schepsel zelf zal vrijgemaakt worden van de dienstbaarheid der verderfenis, tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods.**

22. **Want wij weten, dat het ganse schepsel te zamen zucht, en te zamen *als* in barensnood is tot nu toe.**

23. **En niet alleen dit, maar ook wij zelve, die de eerstelingen des Geestes hebben,** Alzo noemt hij de wedergeborenen omdat zij de eerste gaven des Heiligen Geestes hebben ontvangen en verwachten dat ook de overige, die ons beloofd zijn, zullen volgen, gelijk de eerste vruchten, die God opgeofferd zijnde, de gehele massa heiligden; Rom. 11:16. **wij ook zelve, zeg *ik*, zuchten in onszelve,** Dat is, in het binnenste van onze harten. Zie Rom. 7:24. **verwachtende de aanneming tot kinderen,** Dat is, het volle bezit der erven, die ons in deze aanneming is beloofd. *namelijk de verlossing onzes lichaams.* Namelijk van het verderf en de ijdelheid, 1 Cor. 15:43,44, en dit is de derde reden van onzen troost in het kruis.

24. **Want wij zijn in hope zalig geworden. De hoop nu, die gezien wordt,** Dat is, waar de gehoopte zaak tegenwoordig is, of alrede bezeten wordt. **is geen hoop; want hetgeen iemand ziet, waarom zal hij het ook hopen?** Grieks *waarom hoopt hij het ook?*

25. **Maar indien wij hopen, hetgeen wij niet zien,** Dat is, nog niet ten volle bezitten, hoewel het ons van God beloofd is en te zijner tijd volgen zal; en dit behoort mede tot den derden grond van onzen troost. **zo verwachten wij het met lijdzaamheid.**

26. **En desgelijks komt ook de Geest** Het Griekse woord *synantilambanetai*, betekent eigenlijk zulk ene hulp, wanneer iemand, die sterk is, een last tegen een ander opneemt, die te zwak is, en zet zijne schouders tegen den ander, om den last te lichten, en des anderen schouder te ondersteunen. **onze zwakheden mede te hulp;** Namelijk die wij in kruis en lijden nog onderworpen zijn, zo in onzen geest, die

daartegen menigmaal mort, gelijk in Job en David te zien is, als in ons lichaam, hetwelk broos en zwak is. **want wij weten niet**, Namelijk van onszelve, als wij in benauwdheid zijn en geen toevlucht kunnen hebben, dan tot God door het gebed. **wat wij bidden zullen, gelijk het behoort, maar de Geest Zelf bidt voor ons** Het Griekse woord betekent voor iemand bidden, en wordt van *Christus* hierna Rom. 8:34 gezegd, die onze voorspraak is bij den Vader, en als Middelaar voor ons bidt, 1 Joh. 2:1, hetwelk den Heiligen Geest in zulker voege niet kan toegeschreven worden, alzo Hij onze Middelaar eigenlijk niet is; maar het betekent hier dat de Heilige Geest ons tot bidden met onuitsprekelijk zuchten verwekt, en ons als voorspelt onze les, hoe wij in alle zwarigheden moeten bidden, Luk. 12:11,12; Joh. 16:13; Gal. 4:6. **met onuitsprekelijke zuchtingen.**

27. **En Die de harten doorzoekt**, Dat is, God, die alleen de harten der mensen kent, 1 Kon. 8:39; Openb. 2:23. **weet, welke de mening des Geestes zij**, Of, *bedenking, betrachtting*. Namelijk des gebeds, dat de Geest in ons werkt. **dewijl Hij naar God voor de heiligen bidt.** Dat is, naar Gods wil, dewijl Hij weet wat God ons wil opleggen tot onze zaligheid, hoelang Hij wil dat het duren zal, hoe Hij ons daarvan wil verlossen, en of Hij door ons leven of dood wil verheerlijkt zijn, enz.; en is dit de vierde grond van onzen troost.

28. **En wij weten**, Hier begint de laatste reden van vertroosting, die de gelovigen in al hunne zwarigheden stellen tegen alle aanvechtingen en verdrukkingen, genomen van Gods eeuwigen raad of vast voornemen, om ons dwars door alle zwarigheden, door de volgende middelen tot de zaligheid te brengen. **dat dengenen, die God liefhebben, alle dingen medewerken** Dat is, alle zwarigheden en verdrukkingen, waarvan hij tot nog toe heeft gesproken. **ten goede, namelijk dengenen, die naar Zijn voornemen** Namelijk dat Hij in zichzelf voorgenomen heeft, om de

mensen uit genade door *Christus* zalig te maken. Zie Ef. 1:9,11, enz. **geroepen zijn.** Namelijk tot het ware geloof, dat door de liefde krachtig is, niet alleen door een uitwendige, maar ook door een inwendige en krachtige roeping, waar de gehoorzaamheid zekerlijk op volgt; Joh. 6:44,65; 1 Cor. 1:24,26.

29. **Want die Hij te voren gekend heeft**, Namelijk voor de Zijnen, gelijk Joh. 10:14,27. Dat is, die Hij van eeuwigheid in *Christus* heeft verkoren ten eeuwigen leven; Rom. 11:2; Ef. 1:4; 1 Petr. 1:2, en hierna Rom. 8:33. **die heeft Hij ook te voren verordineerd, den beelde Zijns Zoons gelijkvormig te zijn**, Namelijk niet alleen in het lijden, maar ook inzonderheid in de heiligmaking en verheerlijking, die daarna zal volgen; 1 Cor. 13:12, en 1 Cor. 15:48, en 2 Cor. 3:18. **opdat Hij de Eerstgeborene zij onder vele broederen.**

30. **En die Hij te voren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen**; Namelijk tot het geloof en de gehoorzaamheid des geloofs door een krachtige roeping, Rom. 8:28. **en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die** Namelijk voor hem, door het geloof; gelijk dit woord in dezen gehelen brief in deze stof wordt genomen, en het oogmerk des apostels medebrengt. Want deze rechtvaardigmaking is de naaste trap tot de verheerlijking. **Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt.** Namelijk hier, in de beginselen door de heiligmaking en aanneming tot kinderen, en hiernamaals, door de volle bezitting van deze heerlijkheid, Rom. 8:17,21; 2 Cor. 3:18.

31. **Wat zullen wij dan** Hier besluit de apostel de handeling van de voorgaande leer dezes briefs tot hiertoe, met een heiligen trots en roem in *Christus* tegen alle beschuldigingen en verdrukkingen, die de duivel en de wereld hun zouden mogen aandoen. **tot deze dingen zeggen?** Namelijk die dus verre tevoren geleerd en verklaard zijn. **Zo God voor ons is**, Dat is,

met ons door *Christus* verzoend is, ons heeft verkoren, geroepen, gerechtvaardigd, en ons zal verheerlijken, Rom. 8:29,30. **wie zal tegen ons zijn?** Namelijk die ons zou kunnen beschuldigen, of beschadigen; Ps. 56:12, en Ps. 118:6.

32. Die ook Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, Namelijk en daarmee, als een ontwijfelijke getuigenis, getoond heeft dat Hij met ons is; Rom. 5:8. **maar heeft Hem voor ons allen** Namelijk die in Hem geloven, die Hem liefhebben en naar Zijn voornemen geroepen zijn. **overgegeven,** Namelijk in den dood; Rom. 4:25. **hoe zal Hij ons ook met Hem** Namelijk *Christus Jezus*, die de allerkostelijkste gave is, in welke alle schatten der wijsheid en wetenschap verborgen zijn, Col. 2:3, zodat degene, die Hem heeft, alles heeft wat hem tot zaligheid nodig is. **niet alle dingen** Dat is, al wat ons tot onze eeuwige zaligheid nodig is. **schenken?** Namelijk uit genade, gelijk het Griekse woord medebrengt; hetwelk dan gesteld wordt tegen al de verdiensten der mensen.

33. Wie zal beschuldiging inbrengen Namelijk van zonde, of schuld der zonde. Want dat is het waarmede wij door de wet, Joh. 5:45, door onze eigen conscientie, Rom. 2:15, of ook door den Satan, Openb. 12:10, voor God zouden kunnen beschuldigd worden. **tegen de uitverkorenen Gods? God is het, Die rechtvaardig maakt.** Dat is, die ons van de zonde en straf der zonde vrijspreekt, en volgens dien de beschuldigingen door Zijne vrijstelling voorkomt.

34. Wie is het, die verdoemt? Dat is, die den vloek en de straf der zonde tegen ons zou uitvoeren. **Christus is het, Die gestorven is;** Namelijk om ons van den vloek en de straf der zonde te bevrijden; Gal. 3:13. **ja, wat meer is, Die ook opgewekt is,** Namelijk om ons de rechtvaardigheid toe te brengen; Rom. 4:25. **Die ook ter rechter *hand* Gods is, Die ook voor ons bidt.** Namelijk om ons Zijne gerechtigheid door Zijn voorbidden toe te

eigenen, Joh. 17:20; in deze vier zaken bestaat onze ganse verzoening met God.

35. Wie zal ons scheiden De voorgaande roem is geweest tegen de zonde en straf der zonde; deze is tegen het geweld der vervolgingen en verdrukkingen der wereld en alles wat hun nog zou mogen overkomen. **van de liefde van Christus?** Namelijk met welken Hij ons liefheeft, gelijk Rom. 8:37,39. **Verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, naaktheid, of gevaar, of zwaard?**

36. (Gelijk geschreven is: Want om Uwentwil worden wij den gansen dag Dat is, gedurig, zonder ophouden. **gedood;** Dat is, ten dood toe vervolgd; of nu de een dan de ander omgebracht. **wij zijn geacht als schapen ter slachting.)**

37. Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars, door Hem, Die ons liefgehad heeft. Namelijk *Christus*; of God in *Christus*. Want beide wordt hier uitgedrukt, het ene Rom. 8:35, en het andere Rom. 8:39.

38. Want ik ben verzekerd, Of, ik ben overreed; namelijk door de belofte des heiligen Evangelies aan alle gelovigen, Joh. 5:24, en door de getuigenis des Heiligen Geestes in het hart, Rom. 8:16. **dat noch dood, noch leven, noch engelen,** Namelijk kwade engelen; want de goede zoeken ons van *Christus* niet te scheiden; tenware men het voor een onmogelijke voorwaarde wilde nemen, gelijk Gal. 1:8,9. **noch overheden,** Sommigen nemen dit ook voor namen van engelen, gelijk Col. 1:16, hoewel het hier bekwamelijk van de tirannen en geweldigen dezer wereld kan verstaan worden. **noch machten, noch tegenwoordige, noch toekomstige dingen,**

39. Noch hoogte, noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, Namelijk waarmede Hij ons liefheeft, wanneer wij met *Christus* door het geloof verenigd zijn, gelijk

Rom. 8:35. welke is in Christus Jezus, onzen Heere.

Romeinen 9

1. Ik zeg de waarheid in Christus, Dat is, *bij Christus*, zoals het woordje *in* genomen wordt Matth. 5:34,35,36. En dit is ene wijze van eedzwering, die de Schrift in zaken van gewicht meer gebruikt. Of, gelijk het dien betaamt, die in *Christus* is, dat is, die een lid van *Christus* is. Zie Gen. 22:16; 2 Cor. 12:2. **ik lieg niet (mijn geweten mij mede getuigenis gevende door den Heiligen Geest)**, Dit voegt de apostel er bij om te bewijzen dat hetgeen hij hier zal zeggen, niet voortkomt uit zekere haastige onbedachtzaamheid of vleselijke beweging, maar uit een ernstig gemoed, hetwelk door den Heiligen Geest bewogen wordt.
2. **Dat het mij een grote droefheid**, Namelijk dat ik zie, dat het volk der Joden zoveel openlijke tekenen geven van het verachten, verwerpen en vervolgen der Evangelische leer, zodat zij van God en *Christus* verworpen zijn, gelijk uit Rom. 9:3 blijkt. **en mijn hart een gedurige smart is.**
3. **Want ik zou zelf wel wensen** Namelijk indien het mogelijk of Gods wil ware, gelijk *Christus* in een dergelijke niet te behoren bede deze voorwaarde daarbij voegt; Matth. 26:39. **verbannen te zijn** Grieks, *Anathema*; dat is, ene verbanning of ene vervloeking te zijn. Zie Gal. 1:8, en de aantekeningen op Hand. 23:12. Niet dat de apostel zou wensen verstokt of verhard te zijn tegen *Christus*, gelijk zij waren; want dit kan van geen godzalig mens gewenst worden; maar hij wenst door een overvloeiende liefde, die zich nochtans altijd aan Gods wil onderwerpt, de straf, die hun vanwege hunne verhardheid in Gods rechtvaardig oordeel te verwachten stond, in hunne plaats te mogen dragen, opdat zij van hunne verhardheid en verbanning mochten bevrijd worden, gelijk ook Mozes gedaan heeft voor de Israëlieten; Exod. 32:32. Zie ook 1 Joh. 3:16. **van Christus**, Dat is, van *Christus'* aanschijn.

voor mijn broederen, die mijn maagschap zijn naar het vlees; Dat is, naar de uitwendige en natuurlijke afkomst; Gen. 29:14.

4. **Welke** In deze twee verzen verhaalt hij de voordelen die de Joden boven andere volken in het Oude Testament gehad hadden, om te tonen dat hij niet zonder grote reden zulk een wens deed; en dat hetgeen hij hierna van de Joden en hunne verwerping zou verklaren, niet voortkwam uit enige kwaadwilligheid jegens hen, of kleinachting van hen, maar alleen uit een heiligen ijver tot verdediging van Gods eer, waarheid en trouw in het volbrengen van zijne beloften. **Israëlieten zijn**, Dit is de eerste eretitel van de Joden, dat zij afkomstig waren van Jakob, die van God zelf, toen Hij met hem om den zegen geworsteld had, Israël, dat is een overwinnaar van God, is genaamd; Gen. 32:28. **welker is de aanneming tot kinderen**, Dat is niet te verstaan van die aanneming tot kinderen, waarvan de apostel spreekt Rom. 8:15,29; Ef. 1:5; want die kan ons niemand ontvreemden, Rom. 8:38,39; maar van de aanneming van dit volk boven nadere volken tot een volk van God; Exod. 4:22; Deut. 4:7 en Deut. 7:6; Jer. 31:20. **en de heerlijkheid**, Waardoor verstaan wordt of al de heerlijkheid, waarmede God hen verhoogd heeft boven anderen, door vele wonderbare verlossingen; of de ark des verbonds, die de heerlijkheid van God genaamd wordt, 1 Sam. 4:21,22, omdat de cherubijnen der heerlijkheid die bedekten, en deze een schaduw en teken was van Gods heerlijkheid en majesteit; Ps. 26:8; Hebr. 9:5. **en de verbonden**, Dat is, de tafelen van het verbond, of van de wet; Deut. 9:11; Hebr. 9:4. **en de wetgeving**, Namelijk die van God zelf uit den hemel is geschied; Deut. 4:8,32, of, de wetgeving, wetzetting; en kan verstaan worden de wet der politie, gelijk in het voorafgaande de wet der zeden. **en de dienst van God**, Namelijk der ceremoniën, die God door de priesters, eerst in den tabernakel en daarna in den tempel, wilde gepleegd hebben. **en de beloftenissen**; Namelijk van den *Messias* en Zijne weldaden, aan Abraham eerst

gedaan, en door Mozes en andere profeten menigmaal vernieuwd; Hand. 2:39; Ef. 2:12.

5. **Welker zijn de vaders,** Dat is, welke afkomstig zijn van de patriarchen en andere voorvaders, die Gods vrienden en profeten waren. **en uit welke Christus is,** Namelijk Joden, zoals het woordje *en* aanwijst. Want *Christus* is gesproten uit den stam van Juda; Hebr. 7:14; Openb. 5:5. **zoveel het vlees aangaat,** Of, *naar het vlees*, dat is, naar Zijn menselijke natuur; Rom. 1:3. **Dewelke is God boven allen** Namelijk dingen, namelijk naar Zijn goddelijke natuur. **te prijzen in der eeuwigheid.** Door dezen titel wordt de waarachtige en eeuwige God onderscheiden van alle anderen, wien deze naam zou mogen gegeven worden; Rom. 1:25. Zodat daarmede de Heere *Christus* verklaard wordt te zijn de waarachtige en eeuwige God met den Vader en den Heiligen Geest. Amen.
6. **Doch ik zeg dit niet,** Namelijk van de verwerping der Joden, Rom. 9:3. **alsof het woord Gods** Dat is, de beloften van God aan Abraham en zijne nakomelingen gedaan, en door de profeten doorgaans herhaald. **ware uitgevallen;** Dat is, teniet of krachteloos gemaakt, gelijk een aarden pot, iemand ontvallende, in stukken gebroken wordt. **want die zijn niet allen Israel,** Dat is, rechte Israëlieten, daar Gods beloften eigenlijk op gezien hebben. **die uit Israel zijn.** Dat is, van Jakob afkomstig zijn.
7. **Noch omdat zij Abrahams zaad zijn,** Dat is, van Abraham naar het vlees geboren. **zijn zij allen kinderen;** Dat is, ware kinderen en erfgenamen der beloften. **maar: In Izaak zal u het zaad genoemd worden.** Dat is, het ware zaad, dat een erfgenaam zal zijn der beloften; en niet in Ismaël, die van de beloofde erve uitgesloten is, hoewel hij ook van Abraham vleselijk geboren was.
8. **Dat is, niet de kinderen des vleses,** Dat is, die alleen naar het vlees uit Abraham geboren zijn. **die zijn kinderen Gods;** maar de kinderen der beloftenis Dat is, die, gelijk Izaak, uit kracht der belofte Gods,

tegen den loop der natuur geboren is, alsoo ook door kracht van Gods verkiezing en belofte tot het geloof zouden gebracht worden. **worden voor het zaad gerekend.** Namelijk aan welke God Zijn geestelijken zegen en Zijn erfdeel belooft.

9. **Want dit is het woord der beloftenis:** Omtrent dezen tijd zal Ik komen, Namelijk in het toekomende jaar. **en Sara zal een zoon hebben.**
10. **En niet alleenlijk deze,** Omdat in het voorgaande voorbeeld enige ongelijkheid scheen te zijn, waarom God Izaak boven Ismaël verkoren had, als die een zoon was van ene dienstmaagd en nu tot enige jaren gekomen, waarin hij enige tekenen van verkeerdheid getoond had, zo komt hij nu tot het tweede voorbeeld van Ezau en Jakob, waarin gene ongelijkheid tussen de personen, noch in hunne geboorte noch in hunne werken, kon bespeurd worden, maar alleen door Gods genadige en onverdiende verkiezing. **maar ook Rebekka is daarvan een bewijs,** als zij uit een bevrucht was, **namelijk Izaak, onzen Vader.**
11. **Want als de kinderen nog niet geboren waren,** Dat is, nog in het lichaam van de moeder waren; Gen. 25:22,23. **noch iets goeds** Namelijk waardoor zij van elkander konden worden onderscheiden; want anderszins waren zij alrede in zonden ontvangen, en in het lichaam der moeder levende, toen dit goddelijke antwoord over hen geschiedde. Zodat God op het geloof in hen niet heeft gezien, dewijl de ware gelovigen niet kunnen gezegd worden den ongelovigen gelijk te zijn, alsoo zij, door den Geest Gods geheiligd zijnde, beter zijn dan de ongelovigen; Rom. 5:19. **of kwaads gedaan hadden, opdat het voornemen Gods,** Dat is, het genadige besluit van God, van sommigen uit het menselijke geslacht in *Christus* te verkiezen; Ef. 1:4. **Of, opdat het voornemen, dat naar de verkiezing Gods is, vast bleve.** dat naar de verkiezing is, **vast bleve, niet uit de werken, maar uit den Roepende;** Dat is, uit de onverdiende genade en gunst van

God, die degenen, die Hij uitverkoren heeft, ook krachtiglijk roept en tot het geloof en de godzaligheid brengt, Rom. 8:30; 2 Tim. 1:9. Zie ook Gal. 5:8; 1 Thess. 2:12. Zo is het dan niet uit het geloof, want hetzelfde is niet in den roependen God, maar in den geroepen mens.

12. Zo werd tot haar gezegd: De meerdere Dat is, de oudste; alzo Ezau de eerstgeborene zijn zou en Jakob de laatstgeborene; Gen. 25:25,26. **zal den mindere dienen.** Dit wordt niet verstaan van een uiterlijken dienst of heerschappij, want Ezau heeft Jakob aldus niet gediend, maar van de eeuwige en geestelijke heerschappij, die de kinderen Gods hiernamaals zullen hebben, waarvan de erve en de heerschappij in het land Kanaän een voorbeeld was; Hebr. 11:13,14,15,16, en waarvan Ezau is verstoken geweest.

13. Gelijk geschreven is: Jakob heb Ik liefgehad, Omdat het woord *dienen* niet klaar genoeg scheen, om de verkiezing van Jakob en de verwerping van Ezau in Gods voornemen uit te drukken, zo brengt de apostel deze plaats, Mal. 1:2, er nog bij, tot verklaring van het eerste, en bewijst dat deze dienst of onderwerping van Ezau aan Jakob met Gods eeuwige en onverdiende liefde jegens Jakob en rechtvaardigen haat tegen Ezau gevoegd was; gelijk uit het volgende breder blijkt. **en Ezau heb Ik gehaat.**

14. Wat zullen wij dan zeggen? Is er onrechtvaardigheid bij God? Namelijk dat Hij de mensen, die den anderen gelijk zijn, zo ongelijk behandelt, alzo dat Hij den een liefheeft en verkiest, en den ander haat en verwerpt. Dit dunkt de natuurlijke rede vreemd; doch de apostel antwoordt dat hierin gene ongerechtigheid is, omdat God dengene, dien Hij verkiest, uit genade verkiest, en dengene, dien Hij verwerpt, rechtvaardiglijk verwerpt, hetwelk hij uit Gods Woord bewijst: het eerste met het voorbeeld van Mozes, en het andere met dat van Farao. **Dat zij verre.**

15. Want Hij zegt tot Mozes: Ik zal Mij ontfermen, Dat is, Ik zal met de daad en gestadig mij blijven ontfermen; of, meer en meer mij ontfermen. **diens Ik Mij**

ontferm, Dat is, wien Ik voorgenomen heb mij te ontfermen; of, wiens Ik heb begonnen mij te ontfermen. Alzo, dat door de verdubbeling dezer woorden de eerste oorsprong en de volharding daarin verstaan wordt. Is het dan ontferming, zo is het gene ongerechtigheid, want ontferming ziet op de ellende des mensen en is ene weldaad die onverdiend is en uit enkele goedwilligheid voorkomt, en van gene onrechtvaardigheid kan beschuldigd worden, zo hierdoor niemand wordt verongelijkt. **en zal barmhartig zijn, dien Ik barmhartig ben.**

16. Zo is het dan niet desgenen, die wil, Dat is, des mensen, die, door zijn goeden wil en goeden loop zijns levens, God er toe zou bewegen; Rom. 11:35; Filipp. 2:13, daar niemand dit van zichzelf heeft. **noch desgenen, die loopt, maar des ontfermenden Gods.** Namelijk die dit alles besluiten doet naar het welbehagen Zijns willens, Rom. 9:18; Ef. 1:11.

17. Want de Schrift zegt tot Farao: Met dit voorbeeld van Farao bewijst hij het tweede lid van het antwoord op de voorgaande tegenwerping, namelijk dat er ook gene onrechtvaardigheid is ten aanzien van degenen, die in hunne zonden worden verlaten en verworpen, dewijl God zulks rechtvaardiglijk doet en tot eer van Zijnen naam richt. **Tot ditzelve heb Ik u verwekt,** Dit woord *verwekken* kan genomen worden, òf voor de verwekking van Farao tot het koninkrijk, òf voor zijne behoudenis in het midden van al de plagen, die God over hem en zijn volk had gebracht. En ook wordt tevens daaronder verstaan zijne verharding tegen het volk Israëls en Gods bevel, gelijk uit het besluit van Paulus in Rom. 9:18 blijkt; niet dat Hij hem tot zondigen zou hebben verwekt, hetwelk niet zijn kan, Jak. 1:13, maar omdat Hij hem rechtvaardig in zijne zonden heeft verlaten, en aan zijn eigen boze en hoogmoedige begeerten overgegeven, waardoor hij tegen God en Zijn gebod zolang heeft geworsteld, totdat God de verdiende straf over hem heeft uitgevoerd, en Zijne eer en macht alzo voor de gehele wereld

aan hem betoond. Zie Spreuk. 16:4; Habak. 1:12. **opdat Ik in u Mijn kracht bewijzen zou, en opdat Mijn Naam verkondigd worde op de ganse aarde.**

18. **Zo ontfermt Hij Zich dan, diens Hij wil, en verhardt, dien Hij** Dat is, neemt de hardigheid des harten, die zij van zichzelf hebben, niet weg, maar geeft hen over tot dezelve. Zie hiervan breder in de aantekening op Rom. 1:24. **wil.** Het woord *willen* wordt hier niet genomen voor een wil, die geen reden zou hebben van Zijn doen. Want de wil Gods is een regel van alle rechtvaardigheid, Deut. 32:4, en is nimmermeer gescheiden van Zijne wijsheid en rechtvaardigheid, al is het dat de redenen daarvan ons niet zijn geopenbaard, of ons verstand teboven gaan; Rom. 11:33,34, waarmede wij ons ook altijd moeten tevreden houden. En dit is het besluit van Paulus uit de voorgaande voorbeelden van Mozes en Farao.
19. **Gij zult dan tot mij zeggen: Wat klaagt Hij dan nog? Of, wat beschuldigt en toorn Hij nog?** namelijk over degenen, die Hij verhardt, overmits zij naar Zijn wil, die onwederstandelijk is, verhard worden. Dit is een nieuwe tegenwerping des vleses tegen de voorgaande woorden van Paulus, waarop het antwoord volgt. **Want wie heeft Zijn wil wederstaan?**
20. **Maar toch, o mens,** In dit woord *mens* is de eerste reden van antwoord, dewijl een broos mens niet behoort tegen God te twisten, als te gering en onbekwaam zijnde om over Gods doen te oordelen. **wie zijt gij, die tegen God antwoordt? Of, God tegenspreekt?** Zal ook het maaksel tot dengene, Dit is het tweede deel van Paulus' antwoord, waarmede hij toont dat het den mens onbetamelijk is aan God redenen van zijn doen af te eisen, dewijl God zijn Schepper is, en hij Zijn maaksel of schepsel. Zie Jes. 45:9. **die het gemaakt heeft, zeggen: Waarom hebt gij mij also gemaakt?**
21. **Of heeft de pottenbakker** Dit is de derde reden van Paulus' antwoord, genomen van het recht en de macht van God over alle

mensen, die niet minder is dan de macht van den pottenbakker over zijn leem. **geen macht over het leem, om uit denzelfden klomp** Waardoor afgebeeld wordt de oorsprong van het gehele verdorven menselijke geslacht uit ééne bloede; Hand. 17:26. **te maken, het ene vat ter ere,** Dat is, tot eerlijk gebruik; 2 Tim. 2:20. **en het andere ter onere?** Dat is, tot slechter of verachtelijker gebruik.

22. **En of God,** Dit is de vierde reden van Paulus' antwoord, genomen van het loffelijk einde, waarom God zulks doet, namelijk om toorn, dat is, rechtvaardige straf, te oefenen tegen de vaten des toorns, Dat is, over welke God Zijn rechtvaardigen toorn voorgenomen heeft te bewijzen. **nadat Hij die met veel lankmoedigheid in hunne verdorvenheid en wederspanningheid heeft verdragen. willende Zijn toorn bewijzen, en Zijn macht bekend maken, met vele lankmoedigheid verdragen heeft de vaten des toorns,** Dat is, over welke God Zijn rechtvaardigen toorn voorgenomen heeft te bewijzen. **tot het verderf toebereid;** Namelijk ten dele door henzelfen, daar zij in hunne verdorvenheid en wederspanningheid een vermaak hebben: en ten dele door Gods rechtvaardig oordeel die hen daarin heeft willen verlaten en tot de verdiende straf brengen, gelijk aan Farao is geschied.
23. **En opdat Hij zou bekend maken** Dit is het andere einde, hetwelk God voorgehad heeft in het verkiezen van de Zijnen, namelijk het bewijzen van Zijn overvloedige genade en heerlijkheid, welke Hij hun wil deelachtig maken; Rom. 8:29. **den rijkdom Zijner heerlijkheid over de vaten der barmhartigheid,** Dat is, over welken Hij Zich heeft willen ontfermen, om hen door *Christus* van het verderf te verlossen. **die Hij te voren bereid heeft tot heerlijkheid?** Dat is, van eeuwigheid geschikt en uitverkoren heeft tot het eeuwige leven; Ef. 1:4,5,6.
24. **Welke Hij ook** Tot hiertoe heeft de apostel gesproken van Gods voornemen der verkiezing van sommigen en der verwerping

van anderen; nu gaat hij voort en spreekt van de roeping dergenen, die verkoren zijn, ten dele uit de Joden, maar merendeels uit de heidenen; welke roeping het middel en kenteken is, waardoor de uitverkorenen Gods van anderen worden onderscheiden. **geroepen heeft**, Namelijk niet alleen uitwendig door het Woord, maar, ook inwendig door Zijnen Geest, gelijk het woordje *uit* ook medebrengt; want anderszins is naar de uitwendige roeping zowel de Jood als de heiden geroepen; Matth. 22:14; Rom. 8:28,30; 1 Cor. 1:26. **namelijk ons, niet alleen uit de Joden, maar ook uit de heidenen.**

25. Gelijk Hij ook in Hosea zegt: Ik zal hetgeen Mijn volk niet was, Namelijk de heidenen, die Hij in het O.T. voorbijgegaan was en nu door *Christus* ook tot Zijn volk zou aannemen nevens de uitverkorenen uit de Joden; Ef. 2:13; 1 Petr. 2:10. Alzo bewijst de apostel dat hij niets leerde dan hetgeen door de profeten voorzien was wat geschieden zou: namelijk dat Hij uit heidenen en Joden het ware Israël Gods zou vergaderen; Rom. 11:26; 1 Petr. 2:10. **Mijn volk noemen, en die niet bemind was, Mijn beminde.**

26. En het zal zijn, in de plaats, waar tot hen gezegd was: Gijlieden zijt Mijn volk niet, aldaar zullen zij kinderen des levenden Gods genaamd worden.

27. En Jesaja roept over Israel: In deze drie verzen bewijst hij voorzien te zijn, dat God in Zijn krachtige roeping het merendeel der Joden zou voorbijgaan, en alleen het overblijfsel Dat is, een kleine hoop, dien Hij heeft laten overblijven uit de grote menigte, die verloren gaat, gelijk Rom. 11:5. daarvan nevens de uitverkorenen uit de heidenen behouden. **Al ware het getal der kinderen Israels gelijk het zand der zee, zo zal het overblijfsel** Dat is, een kleine hoop, dien Hij heeft laten overblijven uit de grote menigte, die verloren gaat, gelijk Rom. 11:5. **behouden worden.** Het Hebreeuwse woord bij den profeet, Jes. 10:22, betekent

eigenlijk *zal in*, of *tot Hem wederkeren*, namelijk tot God, gelijk in Rom. 10:21, uitgedrukt wordt. Doch de zin is even dezelfde, hoewel sommigen menen dat bij Jesaja gezien wordt op het wederkeren van weinigen uit de gevangenis van Babylonië, die een voorbeeld is geweest van het uitgaan der uitverkorenen uit het Babel der zonde en der wereld.

28. **Want Hij voleindt een zaak Grieks, een woord, of rede.** Sommigen nemen dit voor een dreigement tegen de goddeloze Joden, die God zou afsnijden en verwerpen, de Zijnen nochtans er onder altijd behoudende. Anderen nemen het voor het besluit, of de standvastigheid van het besluit Gods, in het behouden van de Zijnen, niettegenstaande de wederspanningheid van de meeste menigte der anderen, hetwelk met Rom. 9:29 wel zo bekwamelijk schijnt overeen te komen. **en snijdt ze af in rechtvaardigheid; want de Heere zal een afgesneden zaak doen op de aarde.**

29. En gelijk Jesaja te voren gezegd heeft: Indien de Heere Sebaoth ons geen zaad Dat is, een kleine hoop, gelijk een weinig overschietend zaad is tegen een geheel gewas, welke overblijfsel God daarna gebruikt heeft als een zaad, om daaruit Zijne kerk uit Joden en heidenen wederom te doen opwassen. **had overgelaten**, Dat is, zichzelf krachtiglijk over bewaard had, midden onder al de goddelozen en huichelaars. Zie Rom. 11:4,5. **zo waren wij als Sodom geworden, en Gomorra gelijk gemaakt geweest.**

30. **Wat zullen wij dan zeggen?** Hiermede besluit de apostel deze verhandeling van de verkiezing en roeping van sommigen en van de verwerping van anderen, met een gevolg, dat hij hieruit trekt van de vervulling zelve, zowel onder Joden als heidenen, gelijk het de gewoonte is des apostels, met zulke gevolgtrekkingen aldus te besluiten, gelijk te zien is Rom. 8:31. **Dat de heidenen**, Dat is, de uitverkorenen onder de heidenen. **die de rechtvaardigheid**

niet zochten, Dat is, die zich nevens anderen overgaven tot alle ongerechtigheid en goddeloosheid, eer zij door de kracht van deze roeping tot *Christus* bekeerd zijn; Rom. 1:18; Ef. 2:1,2,3, enz. de rechtvaardigheid verkregen hebben, doch de rechtvaardigheid, die uit het geloof is. Dat is, de rechtvaardigheid van *Christus* door het ware geloof aangenomen; 2 Cor. 5:21; Filipp. 3:9.

31. Maar Israel, die de wet der rechtvaardigheid zocht, Namelijk in de uitwendige onderhouding der wet en der ceremoniën. is tot de wet der rechtvaardigheid niet gekomen. Dat is, tot de verkrijging of het recht bezit der rechtvaardigheid, die voor God bestaat, niet gekomen.

32. Waarom? Omdat zij *die zochten* niet uit het geloof, Namelijk in *Christus*, gelijk in Rom. 9:33 wordt uitgedrukt. maar als uit de werken der wet, Namelijk waarin zij ver tekort zijn gekomen, gelijk de apostel tevoren geleerd heeft; Rom. 3:20. want zij hebben zich gestoten aan den steen des aanstoots; Dat is, zij hebben zich geërgerd aan den geringen uiterlijken stand en het kruis van *Christus*. Zie 1 Cor. 1:23.

33. Gelijk geschreven is: Namelijk bij den profeet Jesaja Jes. 8:14, en Jes. 28:16, welke twee plaatsen de apostel bijeenvoegt. En wordt *Christus* hier genaamd een steen des aanstoots, ten aanzien van de ongehoorzamen en wederspannigen, gelijk Petrus verklaart; 1 Petr. 2:7,8. Ziet, Ik leg in Sion een steen des aanstoots, en een rots der ergernis; en een iegelijk, die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden.

Romeinen 10

1. Broeders, de toegenegenheid mijns harten, en het gebed, dat *ik* tot God voor Israel *doe*, is tot *hun* zaligheid. Dat is, opdat zij bekeerd en alzo zalig mochten worden; hetwelk verstaan wordt van

degenen, die uit onwetendheid dwaalden, gelijk uit Rom. 10:2 blijkt, niet van degenen, die in den Heiligen Geest zondigden, van welke *Christus* spreekt Matth. 12:31.

2. Want ik geef hun getuigenis, dat zij een ijver tot God hebben, Grieks, *ijver Gods*; dat is een vurige begeerte hebben om de wet Gods en den godsdienst, door Mozes ingesteld, voor te staan; en tegen te staan degenen, welke die schenen te willen veranderen. maar niet met verstand. Grieks, *niet naar kennis*; dat is, niet met rechte kennis, waartoe de wet en de godsdienst in het Oude Testament was ingesteld, gelijk Rom. 10:3 ook medebrengt.

3. Want alzo zij de rechtvaardigheid Gods Dat is, die God in het Evangelie geopenbaard heeft, en die ons God door *Christus* schenkt; 2 Cor. 5:21; Filipp. 3:9. niet kennen, en hun eigen gerechtigheid Namelijk door hun eigen werken, of door de gehoorzaamheid der wet; waarin zij nochtans verre tekortkomen, gelijk bewezen is van alle mensen, Rom. 3, en van Abraham en David, Rom. 4. zoeken op te richten, Grieks, *te stellen*. Hier wordt de vermetelheid van het menselijk gemoed betekend, dat zijn eigen gerechtigheid voor God staande wil houden, gelijk de Farizeën; Luk. 18:11,12. zo zijn zij der rechtvaardigheid Gods niet onderworpen. Dat is, willen zichzelf die niet onderwerpen; en daarom kunnen zij tot de gerechtigheid, die voor God bestaat, niet komen; gelijk Rom. 8:7.

4. Want het einde der wet is Christus, Dat is het oogmerk, waarom de wet door Mozes is gegeven, is opdat de mensen daardoor tot kennis hunner zonden gebracht zijnde, tot *Christus* en zijne rechtvaardigheid hunne toevlucht zouden nemen, als die de wet voor ons volkomen volbracht heeft. Zie Gal. 3:19, enz. tot rechtvaardigheid een iegelijk, die gelooft.

5. Want Mozes In deze navolgende zeven verzen stelt de apostel een klaar onderscheid tussen de rechtvaardigheid der wet en des geloofs; en bewijst zowel de ene als de andere met de woorden van Mozes zelve. beschrijft de rechtvaardigheid, die

uit de wet is, *zeggende*: De mens, die deze dingen doet, Namelijk volmaakt en zonder iets na te laten; Deut. 27:26; Gal. 3:10; Jak. 2:10/ zal door dezelve leven.

6. Maar de rechtvaardigheid, die uit het geloof is, spreekt aldus: Dat is, luidt aldus; of van dezelve wordt aldus gesproken; Deut. 30:11,12. **Zeg niet** Sommigen menen dat deze woorden eigenlijk van de bevelen des geloofs door Mozes gesproken zijn, alzo hij even tevoren gehandeld had van de besnijdenis des harten en ware bekering, welke eigenlijk beloften zijn des Evangelies en niet der wet. Anderen menen omdat Paulus niet zegt: Mozes spreekt aldus, maar: de gerechtigheid uit het geloof spreekt aldus, dat deze drie verzen van Paulus bij toepassing op het geloof toegepast worden, alzo hij ook enige woorden uitlaat en enige daarbij doet; in dezen zin: Indien Mozes van de geboden der wet dit gezegd heeft, veel meer mag het gezegd worden van de beloften en bevelen des Evangelies, die niet alleen licht zijn om te verstaan, gelijk de wet, maar ook lichter zijn om na te komen, door de kracht van Gods Geest, die door het Evangelie het geloof in ons werkt; Gal. 3:2. **in uw hart**: Namelijk als twijfelende, waar gij den weg der zaligheid zult zoeken en vinden. **Wie zal in den hemel opklimmen?** Namelijk om ons vandaar te halen den wil van God van onze gerechtigheid en zaligheid. **Hetzelve is Christus** Namelijk bij ons, Christenen, zoveel alsof wij ontkenden dat *Christus* eens van den hemel nedergedaald is om ons dien weg te openbaren en de gerechtigheid te verwerven; en dat Hij nog eens daartoe moest afdalen. **van boven afbrengen**.

7. Of, wie zal in den afgrond nederdalen? Namelijk om daar te zien hoe wij uit den hel zouden kunnen verlost worden en die kennis daarvan halen. **Hetzelve is Christus uit de doden opbrengen**. Dat is, even zoveel alsof men wilde dat *Christus*, om ons te verlossen, de smarten des doods en der hel nog eenmaal zou moeten lijden, en alzo daaruit opstaan; hetwelk hij nu eens gedaan heeft, en ons genoeg geopenbaard is.

8. Maar wat zegt zij? Namelijk de rechtvaardigheid, die uit het geloof is, gelijk voren, Rom. 10:6, daar hij maar geantwoord heeft wat zij niet zegt, maar nu antwoordt hij wat zij zegt. **Nabij u is het Woord, in uw mond en in uw hart. Dit is het Woord des geloofs, Dat is, des Evangelies, door hetwelk wij tot het geloof worden vermaand en gebracht; Rom. 1:16. hetwelk wij prediken.** Namelijk apostelen, als getuigen en boodschappers van *Christus* in Zijnen naam; 2 Cor. 5:20.

9. **Namelijk, indien gij met uw mond zult belijden** Namelijk oprecht naar het geloof uws harten; en de apostel stelt hier de belijdenis voor, omdat die van anderen eerst wordt bekend. **den Heere Jezus, Namelijk uw Heere en Zaligmaker te zijn naar het voorbeeld van Paulus; Gal. 2:20; 1 Tim. 1:15,16. en met uw hart geloven, dat God Hem uit de doden opgewekt heeft,** Namelijk nadat Hij tot verzoening uwer zonden was gestorven; Rom. 4:25. **zo zult gij zalig worden.**

10. **Want met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid** Namelijk als zijnde een middel, waardoor de rechtvaardigheid van *Christus* aangenomen, ons toegerekend en geschonken wordt; Rom. 3:24,25, en Rom. 4:5. **en met den mond belijdt men ter zaligheid.** De ware belijdenis wordt hier gesteld als een weg, waardoor wij tot de zaligheid, die ons door *Christus'* gerechtigheid verworven is, moeten komen, Matth. 10:32, en als een kenteken van het ware geloof, dat in het hart verborgen is; 1 Joh. 4:15.

11. **Want de Schrift zegt: Een iegelijk, die in Hem gelooft, Namelijk Christus, van wien bij Jes. 28:16, geprofeteerd wordt. die zal niet beschaamd worden.** Het Hebreeuwse woord Jes. 28:16 betekent eigenlijk *en zal zich niet verhaasten*, doch wordt in de Griekse overzetting vertaald *en zal niet beschaamd*, dat is in zijne mening bedrogen worden; omdat degenen, die zich zeer haast, zonder te weten waarheen hij zijne toevlucht zal nemen, lichtelijk beschaamd of bedrogen wordt.

12. Want er is geen onderscheid, Namelijk nu in de tijden des Nieuwen Testaments; Ef. 2:13. noch van Jood noch van Griek; want eenzelfde is Heere van allen, Namelijk God in *Christus*, of *dezelfde Heere van allen is rijk over allen*, enz. rijk zijnde over allen, Dat is, overvloedig genadig, òf goedertieren. **die Hem aanroepen.** Namelijk door het ware geloof, gelijk volgt. En hieruit blijkt dat het woord *belijden*, Rom. 10:9,10, ook de ware aanroeping begrijpt, die een voornaam deel is van onze belijdenis voor God en de mensen; Dan. 6:11.

13. Want een iegelijk, die den Naam des Heeren zal aanroepen, zal zalig worden.

14. Hoe zullen zij dan *Hem* aanroepen, In de rest van Rom. 10, verklaart de apostel het middel, waardoor het ware geloof in *Christus* wordt verkregen; namelijk door de predikatie des Evangelies, gepredikt van degenen, die daartoe wettelijk gezonden zijn, hoewel deze in allen hare behoorlijke vrucht niet heeft. **in Welken zij niet geloofd hebben? En hoe zullen zij *in Hem* geloven, van Welken zij niet gehoord hebben?** Dat is, geen wetenschap hebben, daar zij door het gehoor van Gods Woord toe gebracht worden; dewijl de kennis noodzakelijk tot het geloof vereist wordt; Joh. 17:3. **En hoe zullen zij horen, zonder die *hun* predikt?** Namelijk het Woord Gods. Het Griekse woord *Keryssein* betekent eigenlijk ene uitroeping, of publieke verkondiging doen, die door de stadsboden vanwege de overheid aan de burgers geschiedt, en wordt alhier, gelijk ook doorgaans in de Heilige Schrift, genomen voor de verkondiging des Evangelies, die door de apostelen en andere leraars van *Christus'* wege aan de mensen gedaan wordt. Zie Matth. 3:1, en Matth. 4:17,23; Mark. 1:4,7, en Mark. 16:15; 2 Cor. 5:19,20.

15. En hoe zullen zij prediken, Namelijk recht en behoorlijk, van *Christus'* wege en in *Christus'* naam, als voren. Want er zijn er anderszins ook geweest, die liepen en

profeteerden eer zij gezonden waren; Jer. 23:21. **indien zij niet gezonden worden?** Namelijk van degenen, wiens woord zij verkondigen; hetzij nu zulks buitengewoon van *God* en *Christus* zelve, hetzij het gewoon door de gemeente en hare opzieners, die daartoe van God gelast zijn, geschiedde. **Gelijk geschreven is: Hoe liefelijk zijn de voeten** Dat is, aangenaam. Deze woorden zijn genomen uit Jes. 52:7, waarvan de verlossing en verbreiding van Gods gemeente door *Christus*, en van de verkondiging derzelfde verlossing gehandeld wordt. **dergenen, die vrede verkondigen,** Namelijk met God door *Christus*. Zie Rom. 5:1; Ef. 2:14. **dergenen, die het goede verkondigen!**

16. Doch zij zijn niet allen het Evangelie gehoorzaam geweest; Namelijk wien het Evangelie is gepredikt. **want Jesaja zegt: Heere, wie heeft onze prediking geloofd?** Grieks, *gehoor*; waarvan zie Joh. 12:38.

17. Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods. Namelijk dat gepredikt is; of door het bevel Gods, die hen tot het prediken heeft gezonden.

18. Maar ik zeg: **Hebben zij het niet gehoord?** Namelijk Joden en heidenen; want van beiden spreekt hij daarna verscheidenlijk. **Ja toch,** Namelijk zij hebben het allen waarlijk gehoord. **hun geluid is over de gehele aarde uitgegaan,** Deze plaats, genomen uit Ps. 19, die eigenlijk spreekt van de kennis van God, die alle mensen hebben kunnen uit het aanschouwen van den hemel en van de schepselen, die daarin zijn, menen sommigen dat ook een profetie in zich begrijpt van hetgeen ten tijde der apostelen geschieden zou. Doch alzo de apostel dit eigenlijk niet bijbrengt als van David voorzegt, gelijk hij elders wel doet, zo kan dit zeer bekwamelijk genomen worden voor een heilige toepassing van deze woorden tot het voornemen van den apostel, gelijk hierboven Rom. 10:6, dergelijk in de plaats

Deut. 30:11 gezien is. En daarom verandert hij ook een woord of twee daarin, dat op zijn voornemen niet paste. **en hun woorden tot de einden der wereld.** Namelijk door de apostelen en evangelisten onder alle volken der wereld, ook onder de heidenen, naar het bevel van *Christus*, Matth. 28:19; Mark. 16:15, waarvan de vervulling alsdan alrede geschiedde; Rom. 1:8, en Rom. 15:19; Col. 1:6.

19. Maar ik zeg: Heeft Israel Hier bewijst de apostel met drie verscheidene plaatsen der Schrift van het Oude Testament, dat de Joden het ook gehoord hebben zowel als de heidenen, maar dat de heidenen het hebben aangenomen en de Joden ten merendeel verworpen. En legt alzo den grond van hetgeen hij in Rom. 11 belangende de aanneming der heidenen en de verwerping der Joden, voorgenomen had te verhandelen. **het niet verstaan?** Dat is niet gehoord? Namelijk het woord des Evangelies, of der rechtvaardigheid des geloofs. **Mozes zegt eerst:** Namelijk tot Israël, dat is tot het Joodse volk. **Ik zal ulieden tot jaloersheid verwekken** Namelijk omdat gij zult zien dat Ik de heidenen, die nu mijn volk niet zijn, ten tijde van den *Messias* meer voordeel zal doen in het aannemen van het Evangelie, dan u, Joden, die nu mijn volk zijt; en dat om uwe ondankbaarheid te straffen en u daardoor tot bekering te roepen en te verwekken. Want jaloersheid is eigenlijk een ongenoegen, dat iemand hierover heeft, dat hij ziet een ander meer deel te hebben aan iemands liefde of weldaad, dat hij zelf heeft, als hij meent dat het hem meer toekomt. Zie hierna Rom. 11:11. **door degenen, die geen volk zijn;** Namelijk Gods, gelijk toen de heidenen waren. **door een onverstandig volk** Zo noemt hij de heidenen, omdat zij de rechte kennis van God en Zijne rechten niet hadden; Ps. 147:19,20. **zal ik u tot toorn verwekken.**

20. En Jesaja verstout zich, Dat is, spreekt nog vrijmoediger van de bekering der heidenen en van hunne roeping, niettegenstaande den ondank der Joden. **en zegt: Ik ben gevonden van degenen,**

Namelijk door de verkondiging van mijn Evangelie en krachtige werking mijns Geestes aan de heidenen, die God niet zochten, maar hun eigene wegen ingingen ten verderve. Zie Hand. 14:16, en Hand. 17:30. **die Mij niet zochten; Ik ben openbaar geworden dengenen, die naar Mij niet vraagden.** Dat is, die zorgeloos hunne onwetendheid en wereldse lusten navolgden. Zie Ef. 2:1, enz. Tit. 3:3,4,5.

21. Maar tegen Israel zegt Hij: Den gehelen dag heb Ik Mijn handen uitgestrekt Namelijk om hun tot mij en mijne rechtvaardigheid te roepen en te noden. Zie dergelijke wijze van spreken Spreuk. 1:20, enz. **tot een ongehoorzaam en tegensprekend volk.** Dat is, wederspanning, moedwillig. Zie een voorbeeld Jer. 44:16; Ezech. 3:7.

Romeinen 11

1. Ik zeg dan: Dat is, hetgeen ik tevoren gezegd heb van de verwerping der Joden, daarmede wil ik niet zeggen dat God al de Joden zou hebben verstoten; gelijk iemand daaruit zou kunnen besluiten. **Heeft God Zijn volk** Dat is, de Joden, die Hij tot Zijn volk bijzonder had verkoren. **verstoten?** Grieks, *afgestoten*; namelijk van die waardigheid, waar zij in gesteld waren, zodat zij de beloofde zegening in *Christus* niet meer zouden deelachtig zijn. **Dat zij verre; want ik ben ook een Israeliet,** Dat is, een Jood van afkomst, en nochtans van God niet verstoten. **uit het zaad Abrahams,** Namelijk naar het vlees; en ook naar de genade des verbonds, hetwelk God met Abraham en zijn zaad gemaakt heeft; Gen. 17:1. **van den stam Benjamin.** Namelijk den zoon van Jakob, uit Rachel, een van de aanzienlijkste stammen Israëls, uit welken ook de koning Saul gesproten is geweest, 1 Sam. 9:1, en de koningin Esther; Esth. 2:5.

2. God heeft Zijn volk Namelijk dat waarlijk Zijn volk was, niet naar het vlees alleen, maar ook naar de belofte. **niet verstoten,** Zie Rom. 11:1. **hetwelk Hij te voren gekend heeft.** Dat is, voor de Zijnen

erkend en verkoren heeft; Matth. 7:23; Joh. 10:14; Rom. 8:29; 2 Tim. 2:19; 1 Petr. 1:2,20. **Of weet gij niet,** Dat is, ik meen dat gij wel weet. **wat de Schrift zegt van Elia,** Grieks, *in Elia*; dat is, in de geschiedenis van Elia, die beschreven wordt 1 Kon. 17, en in de volgende hoofdstukken. **hoe hij God aanspreekt** Grieks, *bejagent, ontmoet*; namelijk met woorden. **tegen Israel,** Dit kan gevoegd worden, òf met het woord *aanspreekt*, òf met het woord *zeggende*; namelijk klagende over den afval der Israëlieten. **zeggende:**

3. **Heere! zij hebben Uw profeten gedood, en Uw altaren** Dat is, die eertijds tot uw dienst en eer opgericht waren geweest. **omgeworpen;** Grieks, *ondergraven*; dat is, met ondergraving omvergeworpen; 1 Kon. 19:10,14. **en ik ben alleen overgebleven en zij zoeken mijn ziel.** Dat is, zij staan naar mijn leven; Matth. 2:20.

4. **Maar wat zegt tot hem het Goddelijk antwoord?** *Of, de goddelijke openbaring.* Zie Matth. 2:12,22; Luk. 2:26. **Ik heb Mijzelven nog zeven duizend** Dat is, enige duizenden. Hebreeuws. Gen. 33:3; Ps. 12:7. **mannen** Dat is, mensen, waardoor ook zonder twijfel vrouwen waren. **overgelaten,** Dat is, doen overblijven, of gemaakt dat zij overgebleven zijn, door mijne genade hen behoudende dat zij niet in afgoderij gevallen zijn. **die de knie voor het beeld** Namelijk om godsdienstige of enige andere eer te bewijzen; Exod. 20:5; Filipp. 2:10. **van Baal niet gebogen hebben.** Dit woord betekent iemand, die over anderen macht en gebied heeft, gelijk de man over de vrouw en een heer over zijnen knecht; en met dezen naam werd genaamd een afgod der Babyloniërs, Moabieten en Samaritanen; Num. 22:41; 1 Kon. 16:31,32; 2 Kon. 10:26; Jer. 11:13; Hos. 2:12,16.

5. **Alzo is er dan ook in dezen tegenwoordigen tijd** Namelijk van de prediking des Evangelies. **een overblijfsel geworden,** Dat is, God heeft nog enige

Joden laten overblijven, die het Evangelie niet verwerpen maar aannemen, en krachtiglijk geroepen zijn; die maar voor een overblijfsel tot overschot mogen gerekent worden, ten aanzien van de grote menigte dergenen, die het verwerpen en ongelovig blijven. **naar de verkiezing der genade.** Dat is, de genadige verkiezing, namelijk die uit enkel genade van eeuwigheid ter zaligheid zijn verkoren, en in den tijd krachtiglijk geroepen; Rom. 8:30.

6. **En indien het door genade is,** Namelijk dat dezen tot de zaligheid uitverkoren en krachtiglijk geroepen zijn. **zo is het niet meer** *Of, zo is het gewisselijk niet.* **uit de werken;** Dat is, uit de verdiensten of waardigheid hunner werken. **anderszins is de genade** Namelijk zo het ware uit de werken alleen, of uit de genade en werken tezamen. **geen genade meer;** en Namelijk overmits genade alle schuld, verdienste of waardigheid uitsluit, en daarmede niet kan bestaan; want genade is geen genade enigszins zo zij niet is genade alleszins; Rom. 4:4. **indien het is uit de werken, zo is het geen genade meer;** anderszins Namelijk maar een verdiend loon. Dat is, zo is hunne verkiezing en roeping niet uit genade geschied. **is het werk geen werk meer.** Dat is, geen verdienend werk.

7. **Wat dan?** Namelijk zullen wij zeggen? gelijk Rom. 6:1, en Rom. 7:7, en Rom,8:31. Dit is ene tegenwerping van iemand, die meent ongerijmd te zijn dat de Joden de gerechtigheid niet zouden verkrijgen, daar zij zozeer naar dezelve trachten. **Hetgeen** Namelijk dit zullen wij zeggen. **Israel** Dat is, de Israëlieten, dat is, de meeste hoop derzelve, die naar het vlees alleen Israëlieten zijn; Rom. 9:31; 2 Cor. 11:22. **zoekt,** Dat is, dat hij tracht te verkrijgen door zijne werken, namelijk de gerechtigheid voor God en het eeuwige leven. **dat heeft het niet verkregen;** maar de uitverkorenen Grieks, *de verkiezing heeft het verkregen*; dat is, al de uitverkorenen onder de Israëlieten, ten aanzien en omdat zij uit genade zijn uitverkoren. **hebben het verkregen, en**

- de anderen Namelijk die niet verkoren en krachtig geroepen zijn. **zijn verhard geworden.** Grieks, *vereeld*. Zie Mark. 3:5.
8. (Gelijk geschreven is: God heeft hun gegeven een geest Dat is, gemoed. **des diepen slaaps; Of, een knagenden, prikkelenden geest,** gelijk het Griekse woord ook betekent. Doch het eerste komt met het Hebreeuwse woord Jes. 29:10 beter overeen. **ogen om niet te zien,** Dat is, die onbekwaam zijn om te zien. **en oren om niet te horen)** tot op den huidigen dag. Deze woorden moeten gevoegd worden met het woord *verhard*, Rom. 11:7. Zie ook 2 Cor. 3:15.
9. En David zegt: Namelijk als een voorbeeld van *Christus* en van *Christus* profeterende. **Hun tafel worde** Dat is, al hun vermaak. **tot een strik,** Dat is, tot hun verderf; gelijk ook een val, waar wilde beesten mede gevangen worden, en een aanstoot, hetzelfde betekenen bij gelijkenis. **en tot een val, en tot een aanstoot, en tot een vergelding voor hen.** Dat is, tot hetgeen hun vergolden zal worden, hetwelk is het eeuwig verderf.
10. Dat hun ogen verduisterd worden, om niet te zien; en verkrom hun rug allen tijd. Hebreeuws, *doet hunne leden waggelen;* dat is, dat hunne consciëntiën mogen beven en benauwd zijn; of beneemt hun hunne kracht.
11. Zo zeg ik dan: Of, *zij dan, zeg ik, hebben zij,* enz. Hebben zij gestruikeld, opdat zij vallen zouden? Namelijk in ongeloof, met het verwerpen van het Evangelie zonder hoop van bekering. Of, vervallen, verloren gaan, gelijk Openb. 18:2. **Dat zij verre; maar door hun val is** Dat is de verwerping des Evangelies van het merendeel onder hen. **de zaligheid** Dat is, ene gelegenheid geweest, dat den heidenen het Evangelie is gepredikt, en dat zij daardoor tot de zaligheid geroepen en gebracht zijn. **den heidenen geworden, om hen** Namelijk de Joden, die het Evangelie niet aannemen. **tot jaloersheid te**
- verwekken.** Dat is, door het voorbeeld der gelovige heidenen mogen opgewekt worden, om hetzelfde navolgende, het Evangelie mede aan te nemen en zich tot *Christus* te bekeren, en daardoor de zaligheid mede te verkrijgen. Want jaloersheid is ook ene beweging des gemoeds, waardoor iemand een ander enig goed ziende hebben, dat hij niet heeft, met een ijver en lust wordt ontstoken om naar hetzelfde goed mede te trachten en dat te verkrijgen.
12. En indien hun val Dat is, der Joden ongelovigheid en verwerping van het Evangelie. Zie Rom. 11:11. **de rijkdom is** Dat is tot een rijke en overvloedige kennis van *Christus* en van het Evangelie gelegenheid gegeven heeft. **der wereld,** Dat is, der heidenen door de ganse wereld verstrooid, gelijk daarna verklaard wordt. **en hun vermindering** Dat is, dat zo weinigen onder hen het Evangelie hebben aangenomen, gelegenheid is geweest, dat hetzelfde zo rijkelijk aan de heidenen is bediend geworden. **de rijkdom der heidenen, hoeveel te meer hun volheid!** Dat is, wanneer de Joden met grote hopen en menigte het Evangelie zullen aannemen, namelijk zal hetzelfde wezen de rijkdom der heidenen.
13. Want ik spreek tot u, Hij spreekt nu dat deel der gemeente van Rome aan, dat uit de heidenen geroepen was. **heidenen, voor zoveel ik** Of, *overmits;* en daarom mijn dienst en vermaning bij de heidenen veel behoort te gelden. **der heidenen apostel ben;** Namelijk voornamelijk; anderszins was hij ook gesteld om de Joden mede het Evangelie te verkondigen, gelijk hij ook gedaan heeft en hier nog doet. **ik maak mijn bediening** Namelijk des apostelschaps. **heerlijk;** Grieks, *verheerlijke;* dat is, versiere die met dezelve te bedienen in alle naarstigheid en getrouwheid om vele heidenen tot *Christus* te bekeren; hetwelk een eer en sieraad is voor mijn dienst; Filipp. 4:1; 1 Thess. 2:19.
14. Of ik enigszins mijn vlees Dat is, mijne bloedverwanten, de Joden. Zie Gen.

29:14; Jes. 58:7; Rom. 9:3. **tot jaloersheid verwekken**, Zie de aantekeningen Rom. 11:11. **en enigen** Namelijk weinigen; also hij wist dat de tijd nog niet was gekomen, dat zij met grote menigte zouden bekeerd worden. **uit hen** Namelijk de Joden, die mijn vlees zijn. **behouden mocht**. Namelijk hen brengende door mijn dienst tot het geloof in *Christus*, door wien de zaligheid alleen verkregen wordt. Zie 1 Cor. 3:5, en 1 Tim. 4:16.

15. Want indien hun Dat is, van het merendeel van hen. **verwerping** Of, *verwerping, verstoting*; namelijk, om de verachting en verwerping des Evangelies. **de verzoening** Dat is, gelegenheid is geweest dat den heidenen het Evangelie, hetwelk de bediening is der verzoening, 2 Cor. 5:18, is verkondigd geweest; Hand. 13:46. **is der wereld**, Dat is, der heidenen, die verre het merendeel der wereld bewonen, en door de ganse wereld verstrooid zijn. **wat zal de aanneming wezen**, Namelijk tot de gemeente van *Christus*, wanneer de Joden met grote menigte zich tot *Christus* zullen bekeren. **anders dan het leven uit de doden?** Dit is een algemeen spreekwoord, waarmede te kennen gegeven wordt ene zeer grote verandering ten beste, alsof iemand dood zijnde wederom levend werd. Hetwelk geschiedt door de predikatie des Evangelies, waardoor degenen die dood waren, Ef. 2:1, levend gemaakt worden; Joh. 6:68; Filipp. 2:16.

16. En indien de eerstelingen Dat is, Abraham en de patriarchen van wie de Joden afkomstig waren. De apostel neemt hier ene gelijkenis van de eerste broden, die naar de wet opgeofferd werden, tot heiliging der andere vruchten; Lev. 23:14,17; Num. 15:20. **heilig zijn**, Dat is, tot het verbond behoren; 1 Cor. 7:14. **zo is ook het deeg heilig**, Dat is, de nakomelingen, die van hen afkomstig zijn, also God het verbond gemaakt heeft niet alleen met hen, maar ook men hun zaad; Gen. 17:7. **en indien de wortel heilig is**, Dit is een andere gelijkenis, genomen van de bomen, om hetzelfde te

verklaren; en worden daardoor ook de patriarchen verstaan, uit wie de Joden gesproten zijn. **zo zijn ook de takken heilig**. Dat is, de Joden, die als takken van dezen wortel zijn gesproten.

17. En zo enige der takken Dat is, enige ongelovige Joden. Van hier af vermaant de apostel de geroepen heidenen dat zij zich niet moeten beroemen tegen de verstoten Joden; maar toezien dat zij door hun voorbeeld mogen gewaarschuwd worden, om zich te wachten dat zij niet mede tot ongelooft vervallen, opdat hun hetzelfde ook niet overkome. **afgebroken zijn**, Namelijk van den wortel en stam; dat is, verstoten zijn van het verbond. **en gij**, Namelijk geroepen heidenen. De apostel spreekt hier aan het gehele lichaam der geroepen heidenen, niet deze of gene in het bijzonder. **een wilde olijfboom zijnde**, Dat is, een spruit of ent, van een wilden olijfboom genomen, dat is, uit de heidenen, die een ongelovig volk waren. **in derzelve plaats** Dat is, in plaats der afgebroken takken, welke zijn de ongelovige Joden. Grieks, *in dezelve*. **zijt ingeent**, Dat is, in de gemeente Gods ingelijfd. **en des wortels en der vettigheid** Dat is, van het sap, hetwelk uit den wortel voortkomt en zich verspreidt in de takken; welke hier ook *vettigheid* genaamd wordt. En worden daardoor verstaan de voordelen en beloften den Joden van God gedaan. **des olijfbooms mede deelachtig zijt geworden**, Dat is, der Israëlietische gemeente.

18. Zo roem niet tegen de takken; Dat is, de Joden, die om hun ongelooft nu afgebroken zijn, alsof gij van nature deze genade waardiger waart. **en indien gij daartegen roemt, gij draagt den wortel niet**, Namelijk zo zal u dit geantwoord worden, dat gij gene oorzaak hebt te roemen tegen hen, overmits gij een eent zijt, die den wortel niet draagt, maar van denzelven gedragen wordt. **maar de wortel u**.

19. Gij zult dan zeggen: Dit is, dit zult gij dan gedenken en zeggen, waarom gij tegen

hen zoudt mogen roemen. **De takken zijn afgebroken, opdat ik zou ingeent worden.**

20. **Het is wel;** Dat is, het is alzo, dit antwoordt de apostel. **zij zijn door ongelooft afgebroken,** Dat is, doch dit moet gij daarbij weten en gedenken dat zij afgebroken zijn door hunne ongelovigheid, waartoe gij ook van nature zijt genegen, en mede zoudt kunnen vervallen, zo gij hun voorbeeld zoudt navolgen. **en gij staat door het geloof.** Dat is, zijt ingeënt en tot nog toe staande gebleven. **Zijt niet hooggevoelende,** Namelijk of van enige uwe waardigheid, waarom gij zoudt ingeënt zijn, of van uwe krachten bij uzelfen, om staande te blijven. **maar vrees.** Namelijk dat gij niet mede in ongelooft valt en daardoor ook afgehouden wordt. Deze vrees is een heilige zorgvuldigheid om in het geloof te volharden, die met de verzekering der zaligheid wel kan bestaan; Filipp. 2:12.

21. **Want is het, dat God de natuurlijke takken** Grieks, *die naar de natuur zijn;* dat is, de Joden, die natuurlijkerwijze afkomstig zijn van de heilige vaders, met wie en hun zaad God Zijn verbond heeft opgericht, Gen. 17:7, en die in de Joodse gemeente geboren zijn. **niet gespaard heeft,** Namelijk maar uit Zijne gemeente en verbond verstoten. **zie toe, dat Hij ook mogelijk u niet spare.** Namelijk die een wilden olijfbom genomen zijde, als een vreemde tak ingeënt zijt, dat Hij u ook om dezelfde oorzaak niet verstote.

22. **Zie dan** Dat is, let dan wel in deze zaak op beide deze eigenschappen Gods, die zich daarin vertonen. **de goedertierenheid** Of, *goedaardigheid;* dat is genade, barmhartigheid. **en de strengheid van God;** Grieks, *afsnijding,* of *afgesnedenheid,* *preciesheid,* gelijk degenen, die straf zijn, hunne woorden kort afsnijden; dat is, strenge rechtvaardigheid. **de strengheid wel over degenen,** Dat is, over de Joden, die in ongelooft zijn gevallen, en daarom van God rechtvaardig zijn verstoten, namelijk om door hun voorbeeld vermaand en gewaarschuwd

te worden, u te wachten dat gij De apostel spreekt hier ook van het gehele lichaam der geroepen heidenen, gelijk Rom. 11:17. niet mede tot ongelooft vervalt, en alzo ook met hen niet rechtvaardig verstoten wordt. **die gevallen zijn, maar de goedertierenheid** Of, *goedaardigheid;* dat is genade, barmhartigheid. **over u,** Namelijk die uit de heidenen genadig geroepen zijt, zonder enige uwer waardigheid of verdienste; om daardoor vermaand te worden, dat gij De apostel spreekt hier ook van het gehele lichaam der geroepen heidenen, gelijk Rom. 11:17. tegen de Joden niet behoort te roemen. **indien gij** De apostel spreekt hier ook van het gehele lichaam der geroepen heidenen, gelijk Rom. 11:17. **in de goedertierenheid** Of, *goedaardigheid;* dat is genade, barmhartigheid. **blijft; anderszins zult ook gij** De apostel spreekt hier ook van het gehele lichaam der geroepen heidenen, gelijk Rom. 11:17. **afgehouden worden.** Namelijk als onnutte takken; Joh. 15:2,6. Dat is, verstoten worden.

23. **Maar ook zij, indien zij** Namelijk de Joden, of het Joodse volk. **in het ongelooft niet blijven, zullen ingeent worden;** Dat is, wedergebracht worden tot de gemeente Gods. **want God is machtig om dezelve weder in te enten.** Dat is, hun verstokt hart te veranderen, hen met het geloof te begaven, en daardoor wederom als in de enten.

24. **Want indien gij** Namelijk geroepen heidenen. **afgehouden zijt uit den olijfbom,** Namelijk niet om weggeworpen, maar om ingeënt te worden. **die van nature wild was,** Dat is, uit de heidenen, die van nature vreemd waren van de Testamenen der beloften; Ef. 2:12. **en tegen nature in den goeden olijfbom ingeent;** Namelijk van uwe afkomst, overmits gij een wilde olijfbom waart, en door een zonderlinge genade Gods in den rechten of tammen olijfbom zijt ingeënt. **hoeveel te meer zullen deze, die natuurlijke takken zijn,** Namelijk Joden, die van de vaderen, met wie God Zijn

verbond gemaakt heeft, afkomstig zijn. in hun eigen olijfboom geent worden?

Namelijk waar zij van afgehouden waren.

25. **Want ik wil niet, broeders, dat u deze verborgenheid onbekend zij** Dat is, deze zaak, die tot nog toe weinig bekend is geweest. **(opdat gij niet wijs zijt, Dat is, laatdunkend of hoogmoedig in uwe ogen; Spreuk. 3:7; Rom. 12:16. bij uzelfen), dat de verharding** Dat is, de ongehoorzaamheid, gelijk Rom. 11:30,32; zie Rom. 11:7. **voor een deel** Dat is, niet van alle Joden, maar van enigen, hoewel zeer velen. Want daar is nog altijd enig overblijfsel behouden geweest, en daarna zullen zij zich met grote menigte bekeren. **over Israel gekomen is, Dat is, het Israëlietische volk, de Joden. totdat de volheid der heidenen** Dat is, het volle getal, of de menigte der heidenen, en gelijk als het lichaam derzelve. Zie dergelijk Rom. 11:12. **zal ingegaan zijn.** Namelijk door belijdenis des Christelijken geloofs in de gemeente Gods.
26. **En alzo zal** Dat is, alsdan, namelijk als de volheid der heidenen zal ingegaan zijn. **geheel Israel** Dat is, niet enige weinigen, maar ene zeer grote menigte, en gelijk als de ganse Joodse natie. **zalig worden;** Namelijk door de predikatie des Evangelies krachtig geroepen, en door het geloof gerechtvaardigd zijnde. **gelijk geschreven is: De Verlosser zal uit Sion komen** Grieks, *die uittrekt*; namelijk iemand uit enige zwaarigheid. Hebreeuws, *Goël*. Waardoor de *Messias* verstaan wordt, die, als een naaste bloedverwant der Joden, hen uit het verderf zal trekken en verlossen. **en zal de goddeloosheden** Namelijk hen door den Geest der wedergeboorte van dezelve bekerende, en hen die vergevende. **afwenden van Jakob.** Dat is, van de Joden, die Jakobs nakomelingen zijn.
27. **En dit is hun een verbond van Mij,** Namelijk den Joden, die derhalve, alzo dit verbond onveranderlijk en vast is, nog bekeerd zullen worden tot het geloof, opdat hunne zonden daardoor mogen vergeven en

weggenomen worden. **als Ik hun zonden zal wegnemen.**

28. **Zo zijn zij wel** Dit is een antwoord op ene tegenwerping, dat het niet wel gelofelijk was dat de Joden wederom zouden aangenomen worden, overmits zij door het verwerpen des Evangelies van God gehaat waren. De apostel bekent dat zij wel daarom gehaat waren, maar dat zij ook evenwel om een andere reden bemind waren, namelijk omdat zij afkomstig zijn van de vaders, die God verkoren had tot Zijn volk. **vijanden** Dat is, van God gehaat. **aangaande het Evangelie,** Dat is, omdat zij nu tegenwoordig het Evangelie verwerpen en bestrijden. **om uwentwil,** Dat is, omdat zij u vanwege de belijdenis des Evangelies haten en vervolgen, of opdat gij, heidenen, in hunne plaats zoudt geroepen en ingeënt worden. **maarangaande de verkiezing** Dat is, dewijl God deze natie uit alle andere tot Zijn volk uitverkoren heeft, en nog onder haar Zijne uitverkorenen heeft. **zijn zij beminden,** Namelijk van God, dat is Gode aangenaam. **om der vaders wil;** Dat is om het verbond, dat God met Abraham en zijne nakomelingen en de andere patriarchen, van wie de Joden afkomstig zijn, gemaakt heeft; Gen. 17:7.
29. **Want de genadegiften en de roeping Gods zijn onberouwelijk.** Dat is, zodanig, dat God van dezelve geen berouw krijgt, dat is, onveranderlijk is; want bij de mensen ontstaat veranderen van voornemen daaruit, dat het hun berouwt zulk een voornemen genomen te hebben; 1 Sam. 15:29; 2 Cor. 7:10.
30. **Want gelijkerwijs ook gijlieden** Namelijk geroepenen uit de heidenen. **eertijds Gode** Namelijk eer *Christus* gekomen en u gepredikt is geweest. **ongehoorzaam geweest zijt,** Namelijk niet gelovende Zijn woord en niet houdende Zijne geboden. **maar nu barmhartigheid verkregen hebt** Dat is, uit enkele barmhartigheid Gods, door de predikatie des Evangelies, tot het geloof geroepen zijt. **door dezer ongehoorzaamheid;**

31. Alzo zijn ook dezen nu ongehoorzaam geweest, Namelijk nadat *Christus* gekomen en u gepredikt is. opdat ook zij door uw barmhartigheid zouden Namelijk die u geschied is, dat is, door de krachtige roeping en het geloof, hetwelk God u, heidenen, uit enkel barmhartigheid en genade gegeven heeft. **barmhartigheid verkrijgen.** Namelijk aanmerkende de barmhartigheid, die den heidenen geschied is, en hun geloof, door dezelfde genade zouden opgewekt worden, om hun voorbeeld te volgen, en alzo mede derzelve barmhartigheid Gods deelachtig te worden.

32. Want God heeft hen allen onder de ongehoorzaamheid Namelijk zo Joden als heidenen. **besloten, Of, gelijk als tezamen gebonden.** opdat Hij hun allen zou barmhartig zijn. Dat is, opdat allen, zo Joden als heidenen, zalig gemaakt zouden worden alleen uit Gods barmhartigheid en genade, en niet uit hunne verdiensten. Zodat het woord *allen* niet verstaan wordt van een ieder mens in het bijzonder, want dat geschiedt niet; maar van allen, die uit de Joden of heidenen zalig worden; namelijk dat niemand hunner zalig wordt dan uit barmhartigheid. Zie Joh. 12:32; Gal. 3:22.

33. O diepte des rijkdoms, Dat is, zeer overvloedige verborgenheid der geestelijke wijsheid. **beide der wijsheid en der kennis Gods,** Niet die God in ons werkt, maar die in God zelf is, door welke Hij alles wijselijk overlegt en bestuurt. **hoe ondoorzoekelijk zijn Zijn oordelen,** Dat is, Zijne wijze die Hij houdt in het beschikken en besturen van der mensen verkiezing en verwerping. **en onnaspeurlijk Zijn wegen!** Dat is, Zijne redenen, waarom Hij dus of zo doet.

34. Want wie heeft den zin des Heeren gekend? *Of, mening, gedachten, voornemen, raad.* Of wie is Zijn raadsman geweest? Namelijk die Hem raad zou gegeven hebben, hoe en aan wien Hij de zaligheid tot Zijn meeste eer zou

teweegbrengen; niemand namelijk dan Hij zelf, naar Zijn oneindelijke wijsheid.

35. Of wie heeft Hem eerst gegeven, *Of, tevoren gegeven;* dat is, eerst iets goeds gehad of gedaan tot Gods eer, waardoor God aan hem zou verplicht zijn. **en het zal hem wedervergouden worden?** Namelijk naar verdienste; te weten, zo er iemand is, die Gode eerst gegeven heeft. Waarmede hij wil tonen dat alzo God niemand schuldig is ene vergelding te geven, dat dan de zaligheid niet uit verdienste, maar uit genade van Hem gegeven wordt; Ps. 16:2.

36. Want uit Hem, Namelijk als de eerste oorzaak, die alles naar Zijn wijzen raad schikt en ordineert. **en door Hem,** Namelijk als die alles, wat den mens ter zaligheid nodig is, werkt en hetgeen naar Zijn wijzen raad geordineerd is, krachtig uitvoert. **en tot Hem** Namelijk als tot het uiterste einde, tot wiens eer alles moet strekken en gebracht worden; Spreuk. 16:4. **zijn alle dingen.** Namelijk die niet alleen de schepping, onderhouding en regering aller schepselen, maar voornamelijk die de zaligmaking der mensen aangaan, waarvan hier inzonderheid gehandeld wordt. **Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.** Van dit woord, zie Matth. 6:13.

Romeinen 12

1. Ik bid u dan, broeders, *Of, ik vermaan.* door de ontfermingen Gods, Dat is, dewijl dan God ons zo veelvoudige barmhartigheid in *Christus* heeft betoond, gelijk in het voorgaande geleerd is, hetwelk het woord *dan* aanwijst. **dat gij uw lichamen** Dat is, uzelf, geheel een Hebreeuwse manier van spreken, waardoor een deel voor het geheel genomen wordt; gelijk hetzelfde uitgelegd wordt 1 Thess. 5:23. **stelt** Dat is, offert op; gelijk de offeranden voor den Heere werden aangeboden en voor Hem daargesteld en alzo Hem toegeëigend. **tot een levende,** Dat is, niet lichamenlijk door slachting gedood, maar geestelijk door doding der begeerlijkheden geslacht zijnde, om Gode te leven; Rom. 6:11; 2 Cor. 5:15; Col.

3:3,5. **heilige** Dat is, gelijk de beesten, die in het Oude Testament opgeofferd werden, zonder vlek of gebrek moesten zijn; Exod. 12:5; Lev. 1:10; Deut. 15:21, dat alzo wij ons afzonderen van alle onheiligheden. **en Gode welbehagelijke offerande**, Dat is, voortkomende uit een oprecht en verslagen hart door het geloof gereinigd, zonder hetwelk Gode gene offeranden behagen; Jes. 1:11, en Jes. 66:3; Jer. 6:20, en Jer. 7:29; Hos. 6:6; Hebr. 11:4,6. **welke is uw redelijke godsdienst**. Dat is, een godsdienst, die niet bestaat in uiterlijk opofferen van onredelijke dieren, gelijk in het Oude Testament, maar in een geestelijk opofferen van redelijke mensen, dat is, van uzelf; Hebr. 13:15; 1 Petr. 2:5.

2. **En wordt dezer wereld** Grieks, *dezer eeuw*; namelijk die in het boze gelegen is; 1 Joh. 5:19. **niet gelijkvormig**; Dat is, neemt niet aan den vorm of de gedaante dezer boze wereld. Hoedanig deze vorm nu was, beschrijft de apostel Rom. 13:13; Ef. 4:18,19, en Petrus, 1 Petr. 4:3, en Johannes, 1 Joh. 2:16. **maar wordt veranderd door de vernieuwing** Grieks, *in vorm*, of *gedaante hersteld*; niet naar lichaam, gelijk de poëten in hunne fabelen dichten, somwijlen geschied te zijn, maar naar de ziel en krachten derzelve, namelijk naar het verstand en naar den wil en de genegenheden. **uws gemoeds**, Of, *verstands*. Zie Ef. 1:18, en Ef. 2:3, en Ef. 4:23; Col. 1:21. **opdat gij moogt beproeven**, Dat is, onderscheiden; of ene proeve geven door uw godzalig leven, dat gij verstaat welke de goede wil Gods zij. **welke de goede, en welbehagelijke en volmaakte wil van God zij**. Namelijk naar welken als den enigen en volmaakten regel wij ons leven moeten aanstellen, dien Hij in zijn Woord ons volkomen geopenbaard heeft.

3. **Want door de genade**, Dat is, naar het ambt des apostelschaps, dat mij uit genade bevolen is, en naar het gezag, dat mij als een apostel en gezant God Dat is, gedenkende dat het God is, die de kennis, die gij hebt, u gegeven heeft, 1 Cor. 7:17, en dat gij daarom u niet over dezelve moet verhoovaardigen. **s van hem gegeven is. die mij**

gegeven is, zeg ik een Dat is, Ik gebied. **iegeelijk**, Namelijk die enige openbare bediening, of bijzondere gave heeft; Deut. 29:29; Spreuk. 25:27; Pred. 7:16. **die onder u is, dat hij niet wijs zij boven hetgeen men behoort wijs te zijn**; Grieks, *overwijs zij*; namelijk boven zijn begrip of beroeping. Of, zich niet late voorstaan, dat bij hem overvloediger wijsheid is dan bij andere. **maar dat hij wijs zij tot** Namelijk in goddelijke zaken; want die mogen en moeten ook van ons met eerbieding en aandachtige naarstigheid onderzocht worden. **matigheid**, Namelijk des verstands of der wetenschap; gelijk het Griekse woord medebrenkt; zich tevreden houdende met kennis der dingen, die ter zaligheid nodig of dienstig zijn. **gelijk als God** Dat is, gedenkende dat het God is, die de kennis, die gij hebt, u gegeven heeft, 1 Cor. 7:17, en dat gij daarom u niet over dezelve moet verhoovaardigen. **een iegelijk** Dat is, gedenkende ook dat gij die kennis alleen niet hebt, maar dat dezelve, en dikwijf ook nog meerder, aan anderen is medegedeeld. **de mate des geloofs** Dat is, naar het deel, dat elkeen der gelovigen van God uitgedeeld is. Want er is niemand, die een volmaakte kennis van alles heeft, maar de ene heeft mindere, de andere meerdere; 1 Cor. 7:7, en 1 Cor. 13:9; Ef. 4:7. **gedeeld heeft**.

4. **Want gelijk wij in een lichaam vele leden hebben**, Dit verklaart hij met de gelijkenis van een lichaam en van deszelfs ledematen; waarmede hij bewijst, dat al de diensten en gaven, die het ene of het andere lidmaat der gemeente heeft, volgens de gemeenschap der heiligen, tot algemene stichting van het ganse lichaam der gemeente moeten besteed worden. Zie van deze gelijkenis ook 1 Cor. 10:17, en 1 Cor. 12:12, enz; Ef. 4:12,16,25, en Ef. 5:30; Col. 2:19, en Col. 3:15. **en de leden alle niet dezelfde werking hebben**;

5. **Alzo zijn wij velen een lichaam in Christus, maar elkeen zijn wij elkanders leden**.

6. **Hebbende nu verscheidene** Namelijk sommige buitengewone, van welke de apostel handelt 1 Cor. 12:14, sommige gewone, van welke hier voornamelijk gehandeld wordt; die ook verscheiden zijn, gelijk hierna verklaard wordt. **gaven**, Grieks, *Charismata*; zo worden de bedieningen en de gaven daartoe nodig genaamd, omdat zij van God den mensen uit genade geschonken worden. **naar de genade, die ons gegeven is,**

7. **Zo laat ons die gaven besteden, hetzij profetie**, Dat is, de gave of beroeping om te profeteren; waardoor verstaan wordt de gave niet zozeer om toekomstige dingen te voorzeggen, gelijk gehad hebben de profeten des Ouden Testaments, en in het Nieuwe Agabus, Paulus, Petrus, Johannes en anderen, gelijk dit woord genomen wordt 1 Cor. 12:28; Ef. 4:11, als van het recht verstand der Heilige Schrift uit te leggen en tot vertroosting en vermaning de gemeente toe te passen. Zie 1 Cor. 14:1,3. **naar de mate des geloofs**; Grieks, *analogian*; waardoor verstaan wordt, of de mate van kennis, die iemand van God gegeven is, gelijk Rom. 12:3, en Ef. 4:7, of de gelijkmatigheid en overeenkomstig der hoofdstukken van de Christelijke leer, klaarlijk uitgedrukt in Gods Woord en in de artikelen des geloofs, die als een regel zijn, naar welken alle uitleggingen der Heilige Schrift moeten gedaan worden. **hetzij bediening, in het bedienen**; Grieks, *diakonian*; welk woord hier in het algemeen genomen wordt voor de bedieningen, die hierna in bijzondere soorten afgedeeld worden. Zie Hand. 1:17; 1 Cor. 12:5. **hetzij die leert, in het leren**; Dat is, die geroepen is om een leraar te zijn; welke leraars, alzo zij hier van de Vermaners onderschieden worden; zo menen sommigen dat hierdoor in het bijzonder verstaan worden degenen, die voornamelijk geroepen zijn om de Christelijke leer te verklaren, en dezelve tegen de valse leraars en tegensprekers te verdedigen.

8. **Hetzij die vermaant, in het vermanen**; Of, *vertroost*; waardoor verstaan kunnen worden de leraars, die voornamelijk geroepen zijn om de Christelijke

leer der gemeente toe te passen tot vermaning en vertroosting; die anderszins herders genaamd worden; Jer. 3:15, en Jer. 23:4; Zach. 10:2; Ef. 4:11; 1 Petr. 5:2,4. **die uitdeelt**, Dat is, die geroepen is, om de aalmoezen en collecten der gemeente te vergaderen, en aan de armen, naar hunnen nood, uit te delen, die bijzonderlijk *diakenen* genoemd worden. Zie van dezelve Hand. 6. **in eenvoudigheid**; Namelijk des harten; niet straf of hoogmoedig zijnde tegen de armen, niet uit gunst of nijd gevende; maar met een medelijdend en eenvoudig hart hunnen nood aanziende, en hen naar denzelfen getrouwelijk bijstaande. **die een voorstander is**, Of, die over anderen gesteld is. Waardoor verstaan kunnen worden de ouderlingen, die in het Woord niet arbeiden, 1 Tim. 5:17, maar met de herders opzicht hebben over de gemeente, om haar te regeren en in Christelijken vrede en tuchtte houden; die anders genaamd worden *regeringen*; 1 Cor. 12:28. **in naarstigheid**; **die barmhartigheid doet**, Daardoor kan verstaan worden een zekere soort van diakenen en diakonessen, die bijzondere opzicht en bediening hadden over de zieken, ballingen en vreemdelingen, 1 Tim. 5:9, hetwelk een van de bijzondere werken der barmhartigheid is. **in blijmoedigheid**. Dat is, met een gewillig en toegenegen hart, zonder zich dien moeilijken dienst te laten verdrieten, of zich tegen de armen gemelijk te tonen.

9. **De liefde** Onder de Christelijke deugden wordt deze vooraan gesteld, omdat alle andere deugden daarin begrepen zijn, en met dezelve vergezelschap moeten worden; Rom. 13:8,9,10; 1 Cor. 13:2; 1 Tim. 1:5. **zij ongeveinsd**. Dat is, bestaande niet alleen in woorden en uiterlijke gebaren, maar voornamelijk in een oprechte toegenegenheid des harten; 1 Joh. 3:18; 1 Petr. 1:22. **Hebt een afkeer van het boze**, Hij vermaant het kwaad niet alleen te vlieden, maar ook als een gruwelijke zaak te haten; Ps. 139:22. **en hangt het goede aan**. Grieks, *kleeft aan*, of *wordt aangekleefd*; namelijk gelijk als met lijm, vast aan het goede houdende, zonder

daarvan afgetrokken te worden; 1 Cor. 6:16,17. In deze twee stukken bestaat de ganse bekering des mensen; Ps. 34:15; Jes. 1:16.

10. Hebt elkander hartelijk lief Het Griekse woord betekent zulke liefde, waarmede de ouders hunne kinderen van nature liefhebben, welke is de grootste en heftigste. **met broederlijke liefde;** Dat is, zulke als betaamt dengenen, die niet alleen van één vlees zijn, Jes. 58:7, maar die ook door het geloof broeders zijn van éénen Vader in de hemelen; 1 Thess. 4:9; Hebr. 13:1; 1 Petr. 1:22, en 1 Petr. 2:17. **met eer de een de ander voorgaande.** Dat is, bejegt elkander met alle burgerlijke eerbieding en beleefdheid naar eens iegelijks staat, zonder te verwachten dat gij eerst van uwen broeder alzo bejegend wordt.

11. Zijt niet traag Of, *lui*. in het **benaarstigen.** Grieks, *in de benaarstiging;* dat is, in de werken uwer beroeping naarstiglijk waar te nemen. **Zijt vurig van geest.** Dat is, ijverig, niet lauw; Openb. 3:16. **Dient den Heere.** Dat is, wilt als dienstknechten des Heeren vlijtig betrachten alles wat tot Zijn dienst en eer vereist wordt; Ps. 2:11; Ef. 6:7. Anderen lezen in het Grieks voor *Kyrio*, dat is de Heere, *Kairo*, dat is de tijd; in zulken in gelijk Ef. 5:16; Col. 4:5.

12. Verblijdt u In Rom. 12:12 worden drie middelen aangewezen om te gebruiken in tijd van kruis en tegenspoed. **in de hoop.** Namelijk der verlossing en der zaligheid. **Zijt geduldig in de verdrukking.** Volhardt in het gebed.

13. Deelt mede tot de behoeften Dat is, hebt ook mede uw deel in het geven tot onderhoud der armen. Of, *hebt gemeenschap aan de noden der heiligen.* Dat is, der arme gebreklijdende Christenen. **der heiligen.** Dat is, der arme gebreklijdende Christenen. **Tracht naar herbergzaamheid.** Grieks, *volgt of vervolgt de herbergzaamheid, jaagt haar na;* gelijk Abraham en Loth deden; Gen. 18:1,2 en Gen. 19:1,2.

14. Zegent hen, die u vervolgen; zegent en Dit woord herhaalt nog eens om

te tonen hoe nodig deze vermaning is. **vervloekt niet.** Namelijk gelijk gemeenlijk de vleselijke mensen doen; 1 Cor. 4:12; 1 Petr. 2:23.

15. Verblijdt u met de blijden; Dat is, zo het uwen naaste welgaat, dat hij oorzaak heeft om daarover blijde te zijn, verblijdt u ook over zijn voorspoed; en zo hij daarentegen in ellende en tegenspoed is, en daarover bedroefd is, laat u ook zijne ellende ter harte gaan, alsof het uzelfen aanging; 1 Cor. 12:26; Hebr. 13:3. **en weent met de wenenden.**

16. Weest eensgezind onder elkander. Dit wordt verstaan niet alleen van de enigheid van gevoelen en verstand in de hoofdstukken der Christelijke leer, maar ook voornamelijk van de enigheid der gemoederen en genegenheden tot elkander. **Tracht niet naar de hoge dingen,** Namelijk die uw begrip, krachten of beroeping teboven gaan; of gevoelt niet, namelijk van uzelfen, hoge dingen. **maar voegt u** Het Griekse woord betekent zich van iemand mede laten leiden, dat is zich naar iemand voegen. **tot de nederige.** Namelijk dingen of zaken, gelijk hij tevoren *hoge dingen* heeft uitgedrukt, dat is, dingen die naar nederigheid zien. **Zijt niet wijs bij uzelfen.** Zie Rom. 12:3.

17. Vergeldt niemand kwaad voor kwaad. Hetzelfde leert ook *Christus* Matth. 5:39. **Bezorgt hetgeen eerlijk is** Dat is, bevljigt u om zorgvuldiglijk te betrachten. **voor alle mensen.** Dat is, in tegenwoordigheid niet alleen voor God, maar ook voor allerlei mensen, zowel voor de ongelovigen als voor de gelovigen; 2 Cor. 8:21.

18. Indien het mogelijk is, Namelijk dat het met goede conscientie kan gedaan worden; of tenzij de boosheid der mensen zo groot zij, dat het onmogelijk is met dezelve vrede te houden. **zoveel in u is,** Dat is, dat gij gene oorzaak van onvrede geeft, en aan uwe zijde alles toebrenghet wat dienstig is om den vrede te houden of te maken. **houdt vrede met alle mensen.** Namelijk niet

alleen met de gelovigen, waartoe hij ons vermaant Rom. 12:16, maar ook met de ongelovigen die buiten zijn.

19. Wreekt uzelf niet, beminden, maar geeft den toorn plaats; Sommigen verstaan dit van den toorn des mensen, namelijk òf desgenen, die verongelikt is, dat hij zijn toorn over het ongelijk, hem aangedaan, plaats, dat is tijd, geve om te stillen: òf desgenen, die ongelijk doet, dat men denzelfden niet tegensta om hem niet meer te verbitteren, maar zijn toorn wijke en alzo plaats geve. Doch hetgeen er volgt schijnt te vereisen dat dit moet verstaan worden van den toorn, dat is van de wraak Gods, die Hij doen zal over dengene, die ongelijk doet, welke wraak men plaats geeft als men Gode de wraak opgeeft. **want er is geschreven: Mij komt de wraak toe; Ik zal het vergelden, zegt de Heere.**

20. Indien dan uw vijand Dat is, die zich vijandig tegen u gedraagt, niet dien gij haat of vijand zijt, want dat betaamt den Christenen niet. **hongert,** Dat is, in enigen nood is, en daarin uwe hulp van doen heeft; een deel voor het geheel genomen. **zo spijzigt hem;** Dat is, bewijs hem alle diensten der liefde in zijnen nood. **indien hem dorst, zo geeft hem te drinken; want dat doende, zult gij kolen vuurs op zijn hoofd hopen.** Dat is, gij zult hem daarmede opwekken, om zijn ongelijk te kennen, hem daarvan te bekeren, en ophouden u meer kwaad te doen, gelijk iemand, dien een kool vuur op zijn hoofd gelegd wordt, hetzelfde terstond gevoelt en afschudt, als hetzelfde niet kunnende verdragen.

21. Wordt van het kwade niet Dat is van het ongelijk, dat u aangedaan wordt. **overwonnen,** Namelijk om daardoor tot wraakgierigheid gebracht te worden. **maar overwint het kwade** Dat is, neem weg, verbreek, verzacht. **door het goede.** Dat is, met lankmoedigheid en weldadigheid.

Romeinen 13

- 1. Alle ziel zij** Dat is, een ieder mens van welk geslacht, staat, beroeping of ouderdom hij zij; en dus ook de kerkedienaren. **den machten,** Dat is, den overheden, die van God over andere met macht en autoriteit gesteld zijn. **over haar gesteld** Grieks, **over hebbende,** op **uitnemende;** dat is, overste macht hebbende; waardoor verstaan worden niet alleen de hoge overheden, maar ook allen, die onder hen in enig ambt van regering gesteld zijn; 1 Tim. 2:2; 1 Petr. 2:13,14., **onderworpen;** Dat is, moeten hun niet alleen gehoorzaam zijn, maar ook behoorlijk erkennen en eer bewijzen. **want er is geen macht** Dat is geen overheid met macht bekleed. **dan van God,** Namelijk die niet alleen het ambt der overheid heeft ingesteld, maar die ook de personen **hoewel meest door het middel van mensen** daartoe verkiest en stelt; Spreuk. 8:15; Dan. 4:32. **en de machten, die er zijn,** Namelijk hetzij hoge of lage, hetzij opperste of onder anderen gesteld; 1 Petr. 2:13,14. **die zijn van God geordineerd.** Dat is, ingesteld onder het menselijk geslacht, om hetzelfde in Gods plaats met orde te regeren; hoewel sommigen hunne macht dikwijls misbruiken, hetwelk God toelaat om de zonden des volks te straffen; Job 34:30.
- 2. Alzo dat die zich tegen de macht stelt,** Namelijk niet alleen met opstand, gelijk Absalom, maar ook met ongehoorzaamheid in zaken, die tegen Gods Woord niet strijden. **de ordinantie van God wederstaat; en die ze wederstaan, zullen over zichzelf een oordeel** Dat is, ene straf, zo van God als van de overheden. **halen.** Grieks, **ontvangen.**
- 3. Want de oversten** Dat is, de overheden over ons gesteld. **zijn niet tot een vreze** Namelijk van te zullen straffen. **den goeden werken,** Dat is, als gij weldoet en hunne bevelen gehoorzaam zijt. **maar den kwaden.** Namelijk, werken, dat is, als gij kwaaddoet en hunne bevelen overtreedt.

Wilt gij nu de macht niet vrezen, Dat is, wilt gij vrij zijn van de vrees om van hen gestraft te worden. **doe het goede, en gij zult lof van haar hebben;** Dat is, van hen geprezen worden en met vergelding vereerd. Want het ambt der overheid is, niet alleen het kwaad te straffen, maar ook het goed te belonen; door welke twee zaken als door zenuwen het lichaam van den staat samengebonden en bijeengehouden wordt.

4. **Want zij is Gods dienaress,** Dat is, van God gesteld, om als een instrument Gods u te dienen. **u ten goede.** Dat is, om door dezelve alle goeds u toe te brengen en voor uw welvaren te zorgen. Zie de aantekeningen 1 Tim. 2:2. **Maar indien gij kwaad doet,** Dat is, de goede wetten der overheden overtreedt. **zo vrees;** Namelijk van hen daarover gestraft te zullen worden. **want zij draagt het zwaard niet tevergeefs;** Dat is, heeft de macht ontvangen om de kwaaddoeners zelfs ook met den dood te straffen, Gen. 9:6; en laat niet zonder oorzaak het zwaard voor zich dragen, of draagt het aan zijne zijde, om te kennen te geven dat hij zulke macht heeft en die tegen de boosdoeners ook zal uitvoeren. **want zij is Gods dienaress,** Dat is, van God gesteld, om als een instrument Gods u te dienen. **een wreekster** Namelijk van Gods wege, dien de wraak toekomt; Rom. 12:19. **tot straf dengene,** Grieks, *toorn*. Zie dergelijke Matth. 3:7; Luk. 21:23; Rom. 2:8. **die kwaad doet.**

5. **Daarom is het nodig onderworpen te zijn,** Namelijk om rechte onderdanen, en voornamelijk rechte Christenen te zijn. **niet alleen om der straffe,** Dat is, uit vrees van straf. Grieks, *toorn*. **maar ook om des gewetens wil.** Dat is, omdat wij weten, dat God zulks verordineerd en bevolen heeft, en dat overzulks niemand met een goede en geruste conscientie kan zijn, die dat niet doet.

6. **Want daarom** Dat is, het blijkt dat gij den overheden onderworpen zijt en behoort te zijn, omdat gij schatting betaalt; zie Matth. 22:21. **betaalt gij ook** Namelijk aan de overheden, of die van hen daartoe gesteld

zijn. **schattingen;** Daardoor worden verstaan alle lasten, die den onderdanen opgelegd worden. **want zij zijn** Dit is ene reden, om te bewijzen billijk te zijn, dat men den overheden gehoorzaam zij en schatting betale. **dienaars van God,** Grieks, *Leitourgoi*; welk woord men hier ziet niet alleen van kerkelijke diensten, gelijk Hand. 13:2, maar ook van staatkundige en burgerlijke diensten gebruikt te worden; zie ook Rom. 15:27; Hebr. 1:14. **in ditzelve** Namelijk om God te dienen in het regeren des volks. **geduriglijk bezig zijnde.** Grieks, *tot datzelve volhardende*; dat is, in dezen dienst veel arbeid, zwaarigheid, moeiten en zorgen gedurig uitstaande. Zie van dit woord Hand. 1:14.

7. **Zo geeft dan** Grieks, *geeft wederom*, **of vergeldt een iegelijk de schulden. een iegelijk,** Namelijk overheid; hoewel het ook in het algemeen kan genomen worden. **wat gij schuldig zijt; schatting,** Is eigenlijk hetgeen gesteld wordt op de personen of vaste goederen. **dien gij de schatting,** Is eigenlijk hetgeen gesteld wordt op de personen of vaste goederen. **tol, dien gij den tol,** Is hetgeen gesteld wordt op de koopmanschappen, of op de uit- en inkomende goederen en waren. **vreze, dien gij de vreze,** Namelijk den overheden en hunnen dienaren, die hen gebruiken om de kwaaddoeners te straffen. **eer, die gij de eer schuldig zijt.**

8. **Zijt niemand iets schuldig,** Dat is, betaalt een iegelijk hetgeen waartoe gij aan hem verplicht zijt, hetzij geld, diensten of iets anders. Hetwelk als men niet doet, zo blijft de verplichting en schuld. **dan elkander lief te hebben;** Want die verplichting kan nimmermeer afgedaan of betaald worden, maar blijft altijd een verse schuld die geduriglijk moet betaald worden. **want die den ander liefheeft, die heeft de wet vervuld.** Dat is, gedaan en onderhouden hetgeen niet alleen in een of twee geboden, maar in al de geboden tezamen geëist wordt, ten aanzien van al de delen zelve; hoewel niemand ten aanzien van de trappen der

volmaaktheid in dit leven hetzelfde kan volbrengen, alzo onze liefde hier nog onvolmaakt is; 1 Kon. 8:46; Ps. 19:13; Spreuk. 20:9; Jak. 3:2; 1 Joh. 1:8. Dat is, de geboden van de tweede tafel der wet, gelijk in Rom. 13:9 verklaard wordt.

9. Want dit: Gij zult geen overspel doen, De apostel houdt de orde van de geboden niet, gelijk zij in de tien geboden voorgesteld worden, omdat daaraan niet zoveel is gelegen, als maar al de geboden wel onderhouden worden. **gij zult niet doden, gij zult niet stelen, gij zult geen valse getuigenis geven, gij zult niet begeren;** en zo er enig ander gebod is, wordt in dit woord als in een hoofdsom begrepen, Dat is, in dit ene gebod. *namelijk* in dit: Gij zult uw naaste liefhebben gelijk uzelfen.

10. De liefde doet den naaste geen kwaad. Hij beschrijft hier den aard der liefde, gelijk ook 1 Cor. 13. Zo is dan de liefde de vervulling der wet. Zie Rom. 13:8, en 1 Tim. 1:5.

11. En dit zeg ik te meer, dewijl wij de gelegenheid des tijds weten, Dat is, alzo wij nu niet meer ongelovig zijn, gelijk wij in voortijden waren, zijnde in den duisternen nacht der onwetendheid, Ef. 4:18; Col. 1:13; 1 Joh. 2:8, maar alzo *Christus* de Zon der gerechtigheid, Mal. 4:2, en het licht der wereld, Joh. 8:12, ons nu verschenen is. **dat het de ure is, dat wij nu uit den slaap opwaken;** *Namelijk der zonden;* Ef. 5:14; 1 Thess. 5:6. **want de zaligheid** Of, *onze zaligheid is nu nader;* dit is, de prijs onzer hemelse roeping in *Christus Jezus*, waar wij naar lopen en jagen, 1 Cor. 9:24,25; Filipp. 3:14, welke is het einde onzes geloofs; 1 Petr. 1:9. **is ons nu nader,** Dat is, wij zijn nu voor onzen Christelijken loop dezelve nader bijgekomen, om dezelve haast te grijpen, Filipp. 3:12; 1 Tim. 6:12; en daarom moeten wij niet verflauwen om dezen Christelijken loop te voleindigen, 2 Tim. 4:7, alzo het grote schande en schade zou zijn, dat wij, zo nabij gekomen zijnde, door verflauwen of afwijken dezelve niet zouden verkrijgen. Want hoe

nader iemand aan den prijs komt, hoe sterker hij behoort te lopen. **dan toen wij eerst geloofd hebben.** Dat is, toen wij eerst tot het geloof in *Christus* geroepen en bekeerd zijn.

12. De nacht is *Namelijk der onwetendheid;* 1 Thess. 5:5. **voorbijgegaan,** Het Griekse woord betekent dat dezelve ten merendeel voorbijgegaan is. Want al de duisternis is nog uit onze harten niet volkomen weggedaan; 1 Cor. 13:9,10. **en de dag** *Namelijk der zaligmakende kennis,* Rom. 13:13; 1 Thess. 5:5. **is nabij gekomen.** Dat is, wij zijn tot het zaligmakende licht der kennis van *Christus* gekomen, doch niet volkomen, zolang wij in dit leven zijn, maar hebben zulk een licht, gelijk er is als de dag begint aan te breken en te lichten. **Laat ons dan afleggen** *Namelijk gelijk de mensen, als het dag is geworden, de nachtklederen en dekens verwerpen, en met dezelve gene gemeenschap meer hebben;* Ef. 4:22. **de werken der duisternis,** Dat is, de zonden, die degenen, die nog in de duisternis der onwetendheid zijn, gewoon zijn te doen, en voornamelijk die lelijke zonden, welke ook de mensen zich schamen openbaar in het licht te doen, maar die zij des nachts in duisternis bedrijven; Job 24:15,16; Joh. 3:20,21; 1 Thess. 5:7. Waarvan enige in het Rom. 13:13 verhaald worden. **en aandoen** Of, *aantrekken;* gelijk degenen doen, die, uit den slaap opstaande, hunne klederen aantrekken of hunne naaktheid te bedekken en eerbaar in den dag te wandelen. **de wapenen** Dit woord betekent al hetgeen waarmede het lichaam bedekt wordt tegen alle kwetsingen; en worden daardoor alhier verstaan allerlei Christelijke deugden, met welke onze ziel niet alleen bekleed en versierd wordt, maar ook als gewapend tegen de kwetsingen en verzoekingens des duivels en des vleses. Zie Rom. 6:13; 2 Cor. 6:7; Ef. 6:11,12, enz.; 1 Thess. 5:8. **des lichts.** Dat is, die voortkomen van het licht der ware kennis Gods en tot Zijne eer voor de mensen lichten, en die betamen dengen, die tot dit licht

geroepen zijn en in het licht eerbaar willen wandelen.

13. Laat ons, als in den dag, Dat is, gelijk betaamt dengenen, wien door de genade Gods het licht der zaligmakende kennis verschenen is. **eerlijk** Dat is, niet alleen godzalig voor God, maar ook eerbaar voor de mensen. **wandelen;** Dat is, ons leven aanstellen, en onder de mensen verkeren. **niet in brasserijen** Waardoor verstaan worden, niet eerlijke en matige maaltijden, Gen. 21:8; Joh. 2:1, maar gulzige en ontuchtige, in welke allerlei overdadigheid, darterheid, danserij en lichtvaardigheid gepleegd wordt. **en dronkenschappen,** Of, *onmatig zuipen van wijn of sterken drank;* Jes. 5:22. **niet in slaapkameren** Dat is, overspelen, of hoererijen, die in de slaapkamers gemeenlijk gepleegd worden. **en ontuchtigheden,** Dat is, geile en onkuise darterheden. **niet in twist en nijdigheid;**

14. Maar doet aan Of, *trekt aan;* namelijk als uw kleet en wapen. **den Heere Jezus Christus,** Namelijk aannemende door het geloof Zijne gerechtigheid, en al Zijne deugden navolgende, daarmede uwe ziel bekledende en versierende; Gal. 3:27. **en verzorgt** Grieks, *maakt geen voorzorg des vleses.* **het vlees niet** Dat is, het lichaam, waarmede niet wordt verboden dat men het lichaam zou mogen verzorgen met een eerlijk kleet, spijs, drank, medicijnen en andere dingen tot onderhoud van hetzelfde nodig; want dat wordt ook geprezen; Ef. 5:29; 1 Tim. 5:8,23, maar om het in zijn kwade lusten te voldoen; 1 Cor. 9:27. **tot begeerlijkheden.** Namelijk die strekken tot onmatigheid, hovaardij, gulzigheid, onkuisheid, om het daarin te voeden en zijn eis te geven; 1 Joh. 2:16.

Romeinen 14

1. Dengene nu, die zwak is in het geloof, Dat is, die het stuk van de afdoening der ceremoniën des Ouden Testaments nog niet recht verstaat uit zwakheid; gelijk vele Joden waren toen ter tijd, die tot de

Christelijke religie bekeerd waren, welke, omdat de ceremoniën van God zelf ingesteld waren en zij in dezelve waren opgebracht, toen nog niet wel konden geloven dat zij nagelaten mochten of behoorden te worden, en daarom zich ergerden als de gelovigen uit de heidenen die niet onderhielden. Hij spreekt dan hier niet van degenen, die uit hardnekkigheid staande hielden en leerden dat de onderhouding der ceremoniën ter zaligheid nog noodzakelijk was, tegen welchen hij handelt in den brief aan de Galaten. **neemt aan,** Namelijk als een broeder, met alle vriendelijkheid, verdragende in hem zijne zwakheid. Zie Fil.:12,17. **maar niet tot twistige** Grieks, *twistingen der samensprekingen;* of *twijfelingen der gedachten;* namelijk dat gij hem daartoe niet brengt. **samensprekingen.** Of, *overleggingen, disputeringen;* dat is, dat gij niet te zeer en te heftig hierover met hem disuteert, twist en hem verwart, en tot meerdere twijfeling brengt; of, dat hij met u ten gevalle doe tegen zijne conscientie.

2. De een gelooft wel, Namelijk die de Christelijke vrijheid recht verstaat. **dat men alles eten mag,** Dat is, allerlei eetbare spijs, zonder onderscheid van reine of onreine, hetwelk in het Oude Testament was; Lev. 11:4; Deut. 14:7. **maar die zwak is,** Namelijk in het geloof, Rom. 14:1. **eet moeskruiden.** Namelijk liever dan dat hij hier de wet niet zou houden; dat is, laat hem genoegen met een slechte spijs, die in de wet toegelaten was, en onthoudt hem van het vlees van zwijnen, hazen, konijnen en andere in de wet verboden; Lev. 11:5, enz.

3. Die daar eet, Dat is, die gelooft dat men allerlei spijs mag eten, en zulks ook doet. **verachte hem niet,** Grieks, *houde hem niet als niets.* Zie van dit woord Mark. 9:12; Luk. 23:11. **die niet eet; en** Namelijk allerlei spijs, omdat hij meent dat zulks niet geoorloofd is. **die niet eet, oordele hem niet,** Dat is, veroordeel, namelijk dat hij daaraan zou zondigen; of dat hij daarom een ongodsdienstig mens of een verachter van de wet zou zijn. **die daar eet; want God**

heeft hem aangenomen. Dat is, zowel den een als den ander tot het geloof gebracht en tot een van zijne kinderen in de gemeenschap zijner kerk aangenomen; en behoort daarom van de mensen niet veracht of veroordeeld te worden.

4. **Wie zijt gij,** Hij bestraft beiden, de zwakken en de sterken, dat zij elkander verachtten en veroordeelden. **die eens anderen huisknecht** Dat is, uwen broeder, die niet uw maar Gods dienstknecht is. Waarmede hij toont dat zulk veroordelen strijdt, zelfs tegen het recht der natuur, naar hetwelk niemand eens anders dienstknecht, over wien hij geen recht heeft, mag veroordelen. **oordeelt?** Dat is, veroordeelt, Rom. 14:3. **Hij staat,** Dat is, zo hij wel doet. **of hij valt** Dat is, zo hij zondigt. **zijn eigen heer;** Namelijk wien hij toekomt, en die alleen recht heeft om hem te oordelen; wanneer die hem dan niet veroordeelt, zo behoort hem zijn mededienstknecht niet te veroordelen. **doch hij zal vastgesteld worden,** Dat is, in het geloof meer en meer toenemen en bevestigd worden. **want God is machtig hem vast te stellen.** Dat is, heeft niet alleen den wil, want Hij heeft hem aangenomen, Rom. 14:3, maar ook de macht om hem te versterken in het geloof, zodat gij niet veel met hem daarover behoeft te twisten.
5. **De een** Namelijk de gelovige Jood, die de Christelijke vrijheid nog niet recht verstaat. **acht wel den enen dag boven den anderen dag;** Grieks, *oordeelt;* dat is meent, dat de feestdagen des Ouden Testaments nog moeten onderhouden worden, en dat overzulks de ene dag heiliger is dan de ander Namelijk de gelovige heiden, die de Christelijke vrijheid verstaat.e. **maar de ander** Namelijk de gelovige heiden, die de Christelijke vrijheid verstaat. **acht al de dagen gelijk.** Grieks, *allen dag,* of *een iegelijken dag;* dat is, houdt dat het onderscheid der dagen nu ophoudt, en dat wij nu aan de feestdagen des Ouden Testaments niet verbonden zijn. **Een iegelijk zij** Namelijk hetzij dat hij eet of niet eet, de

dagen onderscheidt of niet onderscheidt. **in zijn eigen gemoed** Of *in zijn eigen verstand.* **ten volle verzekerd.** Namelijk dat hij, zulks doende, niet zondigt en niet voorheeft God te vertoornen, en wetens tegen zijnen wil te doen; en dat hij dienvolgens ook naarstiglijk onderzoekte, welk van beiden den Heere behaagt.

6. **Die den dag waarneemt,** Dat is, de feestdagen des Ouden Testaments, welke de zwakken uit de Joden meenden, ook in het Nieuwe Testament te moeten onderhouden worden. **die neemt hem waar den Heere; en die** Dat is, heeft anders niets voor, dan daarmede den Heere dienst en ere te bewijzen. Zodat zij beiden, de zwakken en sterken enerlei doel en oogmerk voorhebben, en daarom elkander niet moeten veroordelen. **den dag niet waarneemt, die neemt hem niet waar den Heere.** **Die daar eet,** Namelijk allerlei spijs, en gelooft dat zulks geoorloofd is, Rom. 14:2. **die eet zulks den Heere, want hij dankt God; en die niet eet,** Namelijk de sterke voor deze vrijheid en voor de spijs, die hij met goede conscientie nuttigt. **die eet zulks den Heere niet, en hij dankt God.** Namelijk de zwakke, hoewel hij meent sommige spijzen verboden te zijn, dat evenwel God hem verleent, waarmede hij met goede conscientie kan gevoed worden; 1 Tim. 4:5.
7. **Want niemand van ons** Namelijk gelovigen Christenen, hetzij sterken of zwakken. **leeft zichzelf,** Dat is, moet zijn leven aanstellen niet naar zijn eigen lust of voordeel; of gelijk hij wil, alzo hij zijn zelfs eigen niet is, maar onder een ander, namelijk den Heere staat; naar wiens bevel en tot wiens dienst hij zijn leven moet richten. **en niemand sterft zichzelf.** Namelijk gelijk of het met zijn dood ten enenmale met hem uit ware.
8. **Want hetzij dat wij leven, wij leven den Heere;** Dat is, wij staan onder het gebied des Heeren *Jezus Christus,* als Zijn eigen dienstknechten zijnde, door Zijn bloed gekocht, en moeten overzulks ons leven tot

Zijn dienst en eer besteden. **hetzij dat wij sterven, wij sterven den Heere.** Dat is, wij moeten bereid zijn, om ten dienste en ere onzes Heeren ons leven af te leggen, als het Hem belieft, en zullen na onzen dood van ons doen rekenschap geven. **Hetzij dan dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heeren.** Dat is, wij zijn *Christus'* eigendom en dienstknechten, die onder Hem staan en naar Zijn bevel leven en sterven moeten.

9. Want daartoe is Christus ook gestorven, Hier bewijst hij dat *Christus* onze Heere is, en dat hij dit recht van heerschappij door Zijn dood en opstanding over ons verkregen heeft; 1 Cor. 6:20;; 1 Petr. 1:18. **en opgestaan, en weder levend geworden, opdat Hij beiden over doden en levenden heersen zou.** Dat is, over alle gelovigen, zowel, die nog leven als die in den Heere gestorven zijn, en die wederom van Hem zullen opgewekt worden.

10. Maar gij, Namelijk sterke in het geloof. Namelijk zwakke. wat oordeelt gij Dat is, veroordeelt, Rom. 14:3. **uw broeder?** Namelijk die de Christelijke vrijheid nog niet verstaat, noch durft gebruiken, om dezer zwakheid wil. Dat is, de gelovige Christenen, die de Christelijke vrijheid verstaan en gebruiken. **Of ook gij, Namelijk sterke in het geloof. Namelijk zwakke. wat veracht gij** Zie Rom. 14:3. **uw broeder?** Namelijk die de Christelijke vrijheid nog niet verstaat, noch durft gebruiken, om dezer zwakheid wil. Dat is, de gelovige Christenen, die de Christelijke vrijheid verstaan en gebruiken. **Want wij zullen allen voor den rechterstoel** Dat is, voor het oordeel Gods, hetwelk *Christus* als Rechter houden zal, 2 Cor. 5:10, wien het alleen ook toekomt over de consciëntiën te oordelen; en dien wij rekenschap moeten geven van al ons doen en laten, Rom. 14:12. **van Christus gesteld worden.**

11. Want er is geschreven: Ik leef, Dat is, zo waarachtiglijk als Ik leef; ene manier van eedzweren, die de Heere dikwijls gebruikt, Num. 14:21,28; Jes. 49:18; Jer. 22:24; Ezech.

5:11, en Ezech. 14:16,18, en Ezech. 20:3. **zegt de Heere;** Hetgeen van *Jehova*, den waren God, bij den profeet gezegd is, wordt hier *Christus* toegeëigend, om te tonen dat Hij ook de waarachtige God is. **voor Mij zal Namelijk Christus,** den Zoon Gods en Zaligmaker. Zie Ef. 1:20,22; Filipp. 2:10. **alle knie zich buigen,** Dat is, eerbied en gehoorzaamheid als hunnen Heere betonen; zie Filipp. 2:10. **en alle tong zal God** Dat is, de gelovigen uit alle natiën, zowel sterken als zwakken, zullen met hunne tongen en monden mij belijden de ware God en hun Heere en rechter te zijn; Rom. 10:9,10. **belijden. Of, loven, danken.**

12. Zo dan een iegelijk Wie hij ook zij, groot of klein; zwak of sterk. **van ons zal voor zichzelf** Dat is, van zijn eigen doen en laten, en niet van eens anders doen. **Gode** Dat is, den Heere *Christus*, die waarachtig God is en Gods gericht houden zal. **rekenschap geven.** Namelijk hoe wij ons gedragen hebben in dit leven. Zie Matth. 25:2; 2 Cor. 5:10.

13. Laat ons dan elkander niet meer oordelen; Dat is, veroordelen, Rom. 14:4,10, namelijk dewijl het oordeel den Heere *Christus* toekomt. **maar oordeelt dit liever,** Dat is, acht en bekent dat dit het beste en betamelijkste is. **namelijk, dat gij** Namelijk sterke. **den broeder** Namelijk die nog zwak is. **geen aanstoot** Namelijk dat gij door uw ontijdig gebruik der Christelijke vrijheid, of lichtvaardig veroordelen, niet worde vervreemd van den Christelijken godsdienst. Zie 1 Cor. 8:9. **of ergernis geeft.** Grieks, *stelt*, of *legt*.

14. Ik weet en ben verzekerd Dat is, hoewel ik wel weet. **in den Heere Jezus,** Dat is, voor den Heere *Christus*. Zie Hand. 10:15. **dat geen ding** Dat is, gene spijs. **onrein is** Grieks, *gemeen is*. Zie Hand. 10:14, namelijk, nu in het Nieuwe Testament na de komst van *Christus*. **in zichzelf;** Of, *door zichzelf;* dat is, uit zijn eigen natuur; Gen. 1:31, en Gen. 9:2,3. Hij spreekt van eetbare spijzen; hoewel dan daarna enige derzelve ten aanzien van het gebod Gods voor

een tijd onrein zijn geweest; zo zijn zij nu alle voor rein te houden, overmits die schaduwen nu ophouden; Col. 2:16; 1 Tim. 4:3,4. **dan die acht iets onrein te zijn**, Dat is, die nog niet gelooft dat het onderscheid der spijs nu ophoudt, maar meent dat dit verbod Gods nog moet achtervolgd worden. Want de middelmatige zaken zijn ons zodanig, gelijk wij dezelve achten, wanneer zij zonder ergernis kunnen gedaan of gelaten worden. **die is het onrein**. Dat is, die mag tegen zijn gevoelen zulke spijs niet eten; want daarmede zou hij doen hetgeen hijzelf zonde houdt te wezen.

15. Maar indien uw broeder Dat is, de zwakke medegelovige. **om der spijs wil** Dat is, omdat hij ziet dat gij spijs eet, die hij houdt van God den Christenen verboden te zijn. **bedroefd wordt**, Namelijk als hij ziet dat gij, die sterk zijt, spijs eet, die in het Oude Testament verboden was, menende dat gij daaraan u bezondigt tegen God; hetwelk de godzaligen bedroeft. Of, ziende dat gij daarmede hen als veracht en veroordeelt. **zo wandelt gij niet meer naar liefde**. Want die bedroeft of ergert niemand, maar zoekt de zwakken tegemoet te gaan, toe te geven en in het geloof te sterken; 1 Cor. 13:4, enz. **Verderf dien niet** Namelijk zoveel in u is; hem daarmede vervremende van den Christelijken godsdienst. Of, zo hij uw voorbeeld volgt tegen zijne conscientie, dezelve daarmede kwetsende, waardoor zijn geloof in gevaar gebracht wordt. **met uw spijs**, Dat is, etende voor hem spijs, die hij meent nog verboden te zijn. **voor welchen Christus gestorven is**. Namelijk om hem te behouden, die gij, zoveel in u is, verderft, hetwelk een gruwelijke zonde is, die ook tegen *Christus* gedaan wordt; 1 Cor. 8:12. Anderszins moet men al degenen, die het geloof van *Christus* belijden, naar het oordeel der liefde, houden voor zodanig, die van *Christus* door zijn dood verlost zijn. Want dat degenen, die waarlijk door den dood van *Christus* eens verlost zijn, niet zullen verloren gaan, wordt geleerd Matth. 24:24; Joh. 10:28; 1 Petr. 1:5.

16. Dat dan uw goed niet Dat is, uwe Christelijke vrijheid en het gebruik derzelve. **gelasterd worde**. Zo van de zwakke Christenen als van degenen, die buiten zijn, als zij zullen zien dat de Christenen om zulke geringe zaken met elkander twisten.

17. Want het Koninkrijk Gods Dat is, het koninkrijk der heerlijkheid of der eeuwige zaligheid wordt niet verkregen door spijs eten of niet eten, en het rijk der genade of de ware godzaligheid wordt daardoor niet bevorderd. Zie 1 Cor. 8:8. **is niet spijs en drank, maar rechtvaardigheid**, Namelijk Gods of des geloofs, die tevoren beschreven is, Rom. 4:5. Waarmede de heiligheid des levens ook gevoegd moet zijn. **en vrede**, Namelijk gerustheid in onze harten en conscientien door de verzekering, dat wij en ons doen door het geloof Gode aangenaam zijn, Rom. 5:1, en ook uiterlijke vrede en enigheid onder de broeders. **en blijdschap**, Dat is, een geestelijke vreugde in het hart, ontstaande uit de vaste hoop der zaligheid en uit aanmerking van den welstand der gemeente in vrede bloeiende. **door den Heiligen Geest**. Grieks, *in den Heiligen Geest*; dat is, die van den Heiligen Geest gewrocht en ontstoken wordt, en een geestelijke, niet een wereldse blijdschap is.

18. Want die Christus in deze dingen Dat is, die zijne gerechtigheid door het geloof in *Christus* zoekt, naar ware heiligheid staat, en in zichzelf gevoelt den vrede en de blijdschap des Heiligen Geestes, en altijd naar vrede tracht. **dient**, Bewijst *Christus* de gehoorzaamheid en den godsdienst, die Hij van u eist. **is Gode welbehagelijk, en aangenaam** Grieks, *beproeft*; dat is voor goed en godzalig bevonden en gehouden. **den mensen**. Namelijk die recht oordelen.

19. Zo dan laat ons najagen, Grieks, *vervolgen*; dat is, op alle manieren zoeken. Zie dergelijke Ps. 34:15. **hetgeen tot den vrede**, Dat is, laat ons alle middelen aanwenden om vrede onder de gelovigen te houden, en vlieden al wat dien zou kunnen verbreken of verhinderen. **en hetgeen tot de stichting** Ene gelijkenis, genomen van

het opbouwen van een huis of tempel; dat is, laat ons trachten naar hetgeen waardoor de kerk Gods, die het huis is des levenden Gods, 1 Tim. 3:15, en Hebr. 3:6 mag opgebouwd en gesticht worden; Matth. 16:18; 1 Cor. 3:9; 2 Cor. 13:10; Ef. 4:12; 1 Tim. 1:4. **onder elkander dient.** Dat is, aan wederzijden, elk toebrengeende, wat tot stichting der gemeente dienstig is, de zwakke met toenemen in de kennis der Christelijke vrijheid, en niet te veroordelen de andere; en de sterke in het aannemen van de zwakken, met vermindering van ergernis en van verachting der zwakken.

20. Verbreek Grieks, *ontbind niet*, of *maak niet los*; namelijk zoveel in u is, met ontijdig gebruik der Christelijke vrijheid, verachting en aanstoot; dit wordt gesteld tegen opbouwen of stichten. **het werk van God niet** Dat is, het geloof des zwakken broeders, hetwelk God heeft begonnen in hem tot zijne zaligheid te werken; want het is een grote zonde af te breken hetgeen God bouwt. **om der spijsze wil.** Dat is, om zulk ene geringe zaak, als daar is deze of die spijs te eten. **Alle dingen zijn wel rein;** Dat is, ik beken wel dat den Christenen nu geoorloofd is allerlei spijs te eten. Zie Rom. 14:14. **maar het is kwaad den mens,** Dat is, zondig en schadelijk. **die met aanstoot eet.** Namelijk der zwakken.

21. Het is goed geen vlees te eten, Dat is, dienstig tot stichting der zwakken in de gemeente. **noch wijn te drinken, noch iets, waaraan uw broeder zich** Namelijk die nog zwak is in het geloof. **stoot, of geergerd wordt,** Dat is, wanneer dat eten of drinken, enz., den zwakken aanstoot geeft. Zodat het onthouden van zulk eten of drinken goed is, om het vermijden van ergernis. Zie 1 Cor. 8:13. **of waarin hij zwak is.**

22. Hebt gij geloof? Namelijk waardoor gij weet en verzekerd zijt dat de Christenen de vrijheid hebben om allerlei spijs te eten. Zie Rom. 14:2,14; 1 Cor. 8:1. **hebt dat bij uzelfen** Namelijk in uw eigen conscientie zonder het te tonen met ergernis voor de zwakke broeders. **voor God.** Namelijk die

evenwel weet dat gij dat geloof hebt, al toont gij het in zulker voege niet. Of, *heb het alzo*, dat het gebruik van dien Gode moge behagen, dien wij rekenschap zullen geven, en dien wij niet mogen vertoornen. **Zalig is hij, die zichzelf niet oordeelt** Dat is, veroordeelt, namelijk de vrijheid zo misbruikende met ergernis, dat hij daarmede verdient van de broeders gestraft en van God geoordeeld te worden. **in hetgeen hij voor goed houdt.** Dat is, hetgeen hij verstaat en acht geoorloofd te zijn, als het zonder ergernis geschiedt. Grieks, *in hetgeen hij beproeft.*

23. Maar die twijfelt, Dat is, die nog niet volkomen verzekerd is dat allerlei spijs nu rein en geoorloofd is. **indien hij eet,** Namelijk enige spijs in het Oude Testament verboden. **is veroordeeld,** Dat is, kwetst zijne conscientie en maakt zich schuldig aan de verdoemenis. **omdat hij niet uit het geloof eet.** En al wat uit het geloof niet is, Dat is, gedaan wordt zonder verzekerd te zijn dat het werk, hetwelk wij doen, Gode behaagt in *Christus*. Of, dat niet voortkomt uit een gelovig hart, zonder hetwelk noch onze werken, noch onze personen God kunnen behagen; Hebr. 11:6. **dat is zonde.**

Romeinen 15

1. Maar wij, De apostel begrijpt zichzelf mede, opdat de vermaning te krachtiger zij. **die sterk zijn,** Namelijk in het geloof en de kennis der Christelijke leer, voornamelijk van de Christelijke vrijheid. **zijn schuldig** Of, *zijn verplicht, gehouden;* namelijk om de redenen, die Paulus hierna zal verklaren. **de zwakheden** Dat is de onwetendheden en dwalingen, die uit zwakheid nog bij hen zijn, voornamelijk in dit stuk der leer. **der onsterken** Dat is, der zwakken. Zie Rom. 14:1. **te dragen,** Dat is, verdragen, als een last van hen nemen, en hen helpen dragen. Zie Gal. 6:1,2. **en niet onszelfen te behagen.** Dat is, onze zinnelijkheden volgen, of ons gemak en voordeel zoeken, onszelfen toegeven.

2. Dat dan een iegelijk van ons Namelijk wie hij zij. Niemand wordt hier uitgenomen. **zijn naaste behage** Veel meer, dan zijn zwakken broeder. **ten goede, Of, in het goede;** dat is, in zaken die niet kwaad zijn of tot goed voordeel en zaligheid des naasten. **tot stichting.** Zie Rom. 14:19.

3. Want ook Christus heeft Het voorbeeld van *Christus* behoort veel te gelden bij de Christenen, als zijnde een regel, naar welken zij hun leven moeten aanstellen, Joh. 13:15,34; Filipp. 2:5, en het grote schande voor hen zou zijn, dat zij anders zouden doen dan Hij hun voor gedaan en geleerd heeft. **Zichzelven niet behaagd,** Dat is, niet gezocht zijn gemak, eer of voordeel; Matth. 20:28. **maar gelijk geschreven is:** Namelijk Hij heeft Zich alzo gedragen; of, Hem is geschied. **De smadingen dergenen,** Dat is, de zonden, door welke de mensen God smaadheid aandoen, of allerlei verachting en ongelijk der goddelozen. **die U smaden, zijn op Mij gevallen.** Dat is, heb Ik op mij genomen, of zijn mij opgelegd, om die te boeten. David spreekt hier als een voorbeeld van den *Messias* en van Hem profeterende, die onze zonden op Zich genomen heeft om voor dezelve te betalen; Jes. 53:4,5; 2 Cor. 5:21. Dewijl dan daaruit blijkt dat *Christus* niet Zijn gemak en voordeel heeft gezocht, maar het onze, en zoveel om onzentwil gedaan heeft, zo behoren wij insgelijks te zoeken het beste van onzen naaste, en alles te doen wat tot zijne zaligheid dienstig is. Zie Filipp. 2:5,6,7,8; 1 Joh. 3:16.

4. Want al wat te voren geschreven is, Namelijk in de Schriften des Ouden Testaments; hetwelk nu ook gezegd kan worden van de Schriften des Nieuwen. **dat is tot onze lering te voren geschreven,** Of, *onderwijzing*; namelijk in zaken, die onze eeuwige zaligheid aangaan. Zie Joh. 5:39; 2 Tim. 3:15,16. **opdat wij, door lijdzaamheid en vertroosting der Schriften,** Dat is, die uit het lezen, aanhoren en overleggen der Schriften verkregen worden. **hoop hebben zouden.** Namelijk

van de zaligheid door *Christus* zekerlijk te zullen verkrijgen.

5. Doch de God der lijdzaamheid Die dezelve in ons werkt, door het middel van de Heilige Schrift, Rom. 15:4. **en der vertroosting geve u, dat gij eensgezind zijt onder elkander** Namelijk in gevoelens aangaande de rechte leer en in goede genegenheden der harten tot elkander. Zie Rom. 12:16. **naar Christus Jezus;** Dat is, naar de rechtzinnige leer van *Christus*. Of, naar *Christus Jezus'* voorbeeld.

6. Opdat gij eendrachtelijk, Grieks, *eenmoediglijk*; dat is, met één hart en ziel; Hand. 4:32. **met een mond, moogt verheerlijken den God en Vader van onzen Heere Jezus Christus.** Dat is, God, die daar is de Vader onzes Heeren *Jezus Christus*; Ef. 1:3,17.

7. Daarom neemt Zie Rom. 14:1,3. **elkander aan,** Dat is, zowel de sterken de zwakken, als de zwakken de sterken; houdende elkander voor broeders en broederlijk elkander bejegende in liefde en vrede. **gelijk ook Christus** Dat is, naar het voorbeeld van *Christus*. **ons aangenomen heeft,** Namelijk alzo dat Hij voor ons ook de dood is gestorven. **tot de heerlijkheid Gods.** Dat is, om ons de heerlijkheid Gods deelachtig te maken. Of, opdat daardoor de heerlijkheid Gods zou verklaard worden.

8. En ik zeg, Hier verklaart hij breder hoe *Christus* aangenomen heeft beiden Joden en heidenen, om daardoor beiden te vermanen, dat zij ook alzo elkander moeten aannemen. **dat Jezus Christus een dienaar geworden is** Dat is, der Joden, die besneden zijn, Rom. 4:12, dien Hij, zijnde de Heere over allen, als een dienaar, den weg der zaligheid heeft verkondigd, en onder hen alleen zijn dienst bedient; Matth. 15:24, en Matth. 20:28. **der besnijdenis, vanwege de waarheid Gods,** Namelijk opdat die niet zou gekrenkt worden; maar dat God waarachtig zou worden bevonden in Zijne beloften. **opdat Hij bevestigen zou de beloftenissen der vaderen;** Dat is, die

den vaderen eertijds in het Oude Testament zijn gedaan. Zie 2 Cor. 1:20.

9. **En de heidenen God** Hier bewijst hij het tweede deel, namelijk dat *Christus* ook de heidenen heeft aangenomen; volgens de beloften en toezeggingen Gods in het Oude Testament. **vanwege de barmhartigheid** Of, *over de barmhartigheid*; namelijk die uit enkele genade ook aan hen betoond is, gelijk den Joden geschied was; Deut. 7:7,8. **zouden verheerlijken**; Dat is, tot de kennis van den waren God en tot het geloof gebracht zijnde, Hem zouden danken, eren en dienen, en eindelijk Zijne heerlijkheid mede deelachtig worden. **gelijk geschreven is**: In al deze plaatsen, die hier uit het Oude Testament tot bewijs worden voortgebracht, moet voornamelijk gelet worden op het woord *heidenen*. De verklaringen, zie op elke plaats. **Daarom zal ik U belijden onder de heidenen, en Uw Naam lofzingen.**
10. **En wederom zegt Hij: Weest vrolijk, gij heidenen met Zijn volk!**
11. **En wederom: Looft den Heere, al gij heidenen, en prijst Hem, al gij volken!**
12. **En wederom zegt Jesaja: Er zal zijn de wortel van Jessai, en Die opstaat, om over de heidenen te gebieden; op Hem zullen de heidenen hopen.**
13. **De God nu der hoop vervulle ulieden** Dat is, op wien men hopen moet; 1 Tim. 6:17, en die de hoop in ons werkt door Zijne beloften en geest; 1 Petr. 1:3. **met alle blijdschap en vrede** Dat is, met een rechte en gedurige geestelijke blijdschap; Filipp. 4:4. **in het geloven**, Dat is, terwijl gij gelooft in dit leven. Of, benevens uw geloof, met hetwelk altijd vergezelschap is blijdschap en vrede. **opdat gij overvloedig moogt zijn in de hoop, door de kracht des Heiligen Geestes.** Grieks, *in de kracht des Heiligen Geestes*; die nu deze geestelijke gaven en deugden door

Zijne kracht in de mensen werkt; 1 Cor. 12:6,11.

14. **Doch, mijn broeders,** Hier begint de apostel dezen brief te besluiten, zich ontschuldigende, dat hij zo breed en zo vrijmoedig aan hen had geschreven, en belovende dat hij zelf tot hen zou komen. **ook ik zelf ben verzekerd van u**, Dat is, ik vertrouw of verzeker mij vastelijk, naar het oordeel der liefde, die alles gelooft, 1 Cor. 13:7, dewijl ik weet dat gij zulks metterdaad betoont. **dat gij ook zelve vol zijt van goedheid**, En dat derhalve die onenigheid, onder u ontstaan over het gebruik der middelmatige dingen, niet uit boosheid of haat tegen elkander, maar uit zwakheid voortkomt. **vervuld met alle kennis**, Dat is, allerlei kennis, namelijk van geestelijke zaken ter zaligheid nodig. Want hoewel onder hen vele zwakken en onverstandigen waren, zo waren er ook vele godzaligen, verstandigen en welgeoefenden in de Christelijke leer, te wier aanzien hij dit zegt. Zie dergelijke 1 Cor. 1:5. **machtig om ook elkander te vermanen.**
15. **Maar ik heb u eensdeels** Dat is, enigszins; of ten dele te stoutelijker. **te stoutelijker geschreven**, Namelijk met hier en daar uwe gebreken vrijmoedig aan te wijzen en te bestraffen. **broeders, u als wederom dit indachtig makende**, Dat is, opdat gij op deze dingen, die gijzelf wel weet, en niet wel in het werk stelt, met ernst zoudt denken en dezelve betrachten. **om de genade**, Namelijk des apostelschaps, Rom. 1:5, dat is, omdat ik van God daartoe gesteld en geroepen ben, en ik mij in mijn ambt getrouw moet kwijten; zie Rom. 15:16. Of, *door de genade*. **die mij van God gegeven is;**
16. **Opdat ik een dienaar van Jezus Christus** Grieks, *leitourgos*. Zie van dit woord Hand. 13:2; Rom. 13:6; Hebr. 8:2. **zij onder de heidenen**, Zie Hand. 9:15, en Hand. 13:2; Rom. 11:13. **het Evangelie van God** Dat is, dat God mij toevertrouwd heeft en belast te leren met prediken en schrijven. **bedienende**, Of, *opofferende*;

dat is, als een heilig werk bedienende; gelijk der priesteren werk was. **opdat de offerande der heidenen** Dat is, niet die de heidenen zullen opofferen, gelijk Rom. 12:1, maar die ik uit de heidenen tot God zal bekeren, en alzo Gode zal opofferen door mijn dienst. Zie dergelijke Mal. 1:11. **aangenaam worde,** Zie Rom. 12:1. **geheiligd door den Heiligen Geest.** Zie ook aldaar.

17. Zo heb ik dan roem Namelijk doordien ik zoveel heidenen door mijn dienst tot het geloof gebracht heb. **in Christus Jezus** Die mijn dienst gezegend heeft, en die als de enige auteur van hunne bekering, door mijn als zijn instrument gewrocht heeft. **in die dingen, die God aangaan.** Grieks, *die tot God;* namelijk als den enigen auteur van den zegen en bevordering van mijn dienst *behoren.*

18. Want ik zou niet durven iets zeggen, Dat is, niet met goede conscientie iets kunnen voortbrengen. **hetwelk Christus** Dat is, dat *Christus* niet zowel door mij als door iemand van de andere apostelen krachtig gewrocht heeft; Gal. 2:8. **door mij niet gewrocht heeft, tot gehoorzaamheid der heidenen,** Dat is, om de heidenen, wiens apostel ik voornamelijk ben, tot de gehoorzaamheid des geloofs en des Evangelies te brengen. **met woorden** Grieks, *met woord en met werk;* dat is, met de predikatie des Evangelies. **en werken;** Dat is, met veel arbeid, zwaarigheid en moeite. Of, met wonderwerken en tekenen; gelijk in Rom. 15:19 verklaard wordt.

19. Door kracht van tekenen en wonderheden, en door de kracht van den Geest Gods, De krachtige werkingen des Heiligen Geestes in de harten der mensen. **zodat ik, van Jeruzalem af, en rondom,** Dat is, in de omliggende landen, als namelijk in Arabië, Gal. 1:17; te Damaskus, Gal. 1:17; te Antiochië, Hand. 13:1; te Seleucië, Hand. 13:4; in Cyprus, Hand. 13:4; in Pamfylië, Hand. 13:13; in Pisidië, Hand. 13:14; in Lycaonië, Hand. 14:6; in Cilicië, Hand. 15:41; in Frygië, Hand. 16:6; in Galatië, Hand.

16:6; te Troas, Hand. 16:8; te Athene, Hand. 17:15; te Efeze, Hand. 19:1; in Achaja, Hand. 18:27; in Macedonië, Hand. 16:10, en andere. Of, *in het rond,* van het ene land reizende in het andere, herwaarts en derwaarts. # Ac 18.27 16.10 **tot Illyrikum toe,** Een land, gelegen aan de Adriatische zee, en grenzende aan Macedonië, nu genaamd Slavonië. **het Evangelie van Christus vervuld heb.** Dat is, al die landen met de predikatie en kennis des Evangelies van *Christus* vervuld heb.

20. En alzo zeer begerig geweest ben Namelijk met een heilige en loffelijke eergierigheid, mij bevlitigende boven anderen, om alom eerst te prediken. **om het Evangelie te verkondigen, niet waar Christus** Dat is, de kennis en leer van *Christus.* **genoemd was,** Dat is, verkondig, of beken. **opdat ik niet op eens anders fundament zou bouwen;**

21. Maar gelijk geschreven is: Denwelken van Hem niet was geboodschaft, die zullen het zien; en dewelke het niet gehoord hebben, die zullen het verstaan.

22. Waarom ik ook menigmaal Namelijk om het Evangelie in die landen te verbreiden, waar het nog niet verkondigd was geweest, en om aldaar nieuwe kerken te planten. Zie Rom. 1:13. **verhinderd geweest ben tot u te komen.**

23. Maar nu geen plaats meer hebbende Namelijk waar het Evangelie opnieuw behoeft gepredikt te worden. **in deze gewesten,** Namelijk van Syrië, Griekenland en Azië. Grieks, *climasi;* waarmede betekend worden landstreken, die op verscheidene hoogten liggen. **en van over vele jaren groot verlangen hebbende, om tot u te komen,**

24. Zo zal ik, wanneer ik naar Spanje reis, Namelijk hetwelk ik voorgenomen heb te doen, omdat aldaar het Evangelie nog niet is verkondigd geweest. **tot u komen; want ik hoop** Dat is, ik ben daarvan wel nog niet verzekerd door enige openbaring,

maar heb evenwel hoop daarvan, gelijk blijkt Rom. 1:10. **in het doorreizen u te zien**, Dat is, mijne reis alzo te nemen dat ik over Italië en door Rome zal gaan. Want anderszins het naaste en rechtste, om te varen uit Syrië of ook Griekenland naar Spanje, is niet over Italië, maar tussen Afrika en Silicië door, latende Silicië met Italië aan de rechterhand. **en van u derwaarts geleid te worden**, Dat is, van enigen van uwe gemeente, om mij te vergezelschappen en ook in den dienst bij te staan. **als ik eerst van ulieder tegenwoordigheid eensdeels** Dat is, een weinig, gelijk Rom. 15:15. **verzadigd zal zijn**. Grieks, *vervuld*.

25. Maar nu reis ik naar Jeruzalem, Dat is, dat ik niet terstond mij op reis begeef om tot u te komen, is omdat ik eerst noodzakelijk van hier naar Jeruzalem moet reizen. **dienende de heiligen**. Dat is, om den armen en verdrukten gelovigen binnen Jeruzalem de aalmoezen te brengen, die voor hen vergaderd zijn, gelijk in Rom. 15:26 verklaard wordt.

26. Want het heeft *dien van Macedonie en Achaje goed gedacht* Namelijk uit eigen en vrijwillige beweging en medelijden. **een gemene handreiking te doen** Grieks, *een zekere gemeenschap, of mededeling*. **aan de armen onder de heiligen**, Dat is, gelovigen, Rom. 15:25. **die te Jeruzalem zijn**.

27. Want het heeft hun **zo goed gedacht**; Dit verhaalt hij wederom om deze hunne vrijwilligheid te prijzen, en daarmede de Romeinen stilzwijgende te vermanen, dat zij hun voorbeeld behoorden na te volgen, alzo zij niet minder in goeden voorspoed waren als die van Griekenland. **ook zijn zij hun schuldenaars**; Dat is, zijn verplicht om hun bijstand te doen. Dit zegt hij niet om hunne vrijwilligheid te verminderen, maar om de Romeinen daarmede heuselijk te vermanen, dat zij ook daartoe verplicht zijn om dezelfde reden die volgt. **want indien de heidenen hunner geestelijke goederen** Dat is, de leer des Evangelies van *Christus*, in welke alle schatten der geestelijke

goederen verborgen zijn, welke goederen der Joden, of der gemeente te Jeruzalem genaamd worden, omdat *Christus* den Joden voornamelijk is beloofd, en omdat het Evangelie uit de gemeente van Jeruzalem door de gehele wereld onder de heidenen verbreid is; Jes. 2:3; Hand. 1:4,8. **deelachtig zijn geworden, zo zijn zij ook schuldig** Dat is, door de grote weldaad van hen ontvangen verplicht, om hetzelfde enigszins te vergelden. Zie 1 Cor. 9:11; Gal. 6:6. **hen van lichamelijke goederen te dienen**. Grieks, *vleselijke*; dat is, nodig tot onderhoud des vleses, dat is des lichaams.

28. Als ik dan dit volbracht, Dat is, deze reis en dezen dienst. **en hun deze vrucht** Namelijk des geloofs en der liefde, die de voorzegde gemeenten voortgebracht hebben. Zo wordt genaamd hunne milddadigheid, omdat het ware geloof zulke vruchten moet voortbrengen, en door de werken der liefde dadig zijn; Gal. 5:6,22. **verzegeld zal hebben**, Dat is, getrouw zal overgebracht hebben, alzo het in mijne handen vertrouwd en als verzegeld is, gelijk een schat in een kist verzegeld wordt, opdat daarvan niets afgenomen worde. **zo zal ik door ulieder stad** Grieks, *door u*; dat is, door uwent, of door uwe stad. **naar Spanje afkomen**.

29. En ik weet, Zie hiervan Rom. 15:24. **dat ik, tot u komende, met vollen zegen** Grieks, *in volheid des zegens*; dat is ik zal met mij brengen een volle, overvloedige zegening, om u te versterken door mijne predikatiën in de Christelijke leer, door welke ons de eeuwige zegening Gods verkondigd wordt. **des Evangelies van Christus komen zal**.

30. En ik bid u, *Of, ik vermaan*. **broeders, door onzen Heere Jezus Christus**, Dat is, zo lief als gij den Heere *Jezus Christus* hebt; of, doet het niet zozeer of alleen om mijnent, als voornamelijk om *Christus'* wil. **en door de liefde** Namelijk òf waarmede God u liefheeft, Rom. 5:5; òf, waarmede gij God en uwen naaste liefhebt. **des Geestes**, Dat is, die de Heilige Geest in onze harten werkt en ontsteekt. Of, waarmede Hij ons liefheeft.

dat gij met mij strijdt Dat is, ernstig, heftig en gedurig aanhoudt, gelijk doen degenen die strijden, die elkander bijstaan en met strijden aanhouden, totdat zij de overwinning verkrijgen. Zie Gen. 32:26. **in de gebeden tot God voor mij;**

31. Opdat ik mag bevrijd worden van de ongehoorzamen in Judea, Namelijk die de leer des Evangelies verwerpen en tegenstaan, en mij om dezelve haten. Deze hebben den apostel te Jeruzalem gezocht te doden, doch hij is uit hunne handen verlost. Zie Hand. 21:27,33. Dit wist Paulus tevoren dat hem wedervaren zou; Hand. 20:22. Zie 2 Thess. 3:2. en dat deze mijn dienst, Namelijk van de vergaderde aalmoezen getrouwelijk over te brengen. dien ik aan Jeruzalem doe, Dat is, aan de arme gelovigen binnen Jeruzalem. aangenaam zij den heiligen; Zie Rom. 15:25,26.

32. Opdat ik met blijdschap, door den wil van God, Dat is, zo het Gods wil zal zijn. Zie Rom. 1:10, en Jak. 4:13,14,15. tot u mag komen, en met u verkwikt worden. Grieks, mag rust nemen. Zie Matth. 11:28. Namelijk door onze onderlinge tegenwoordigheid en samensprekingen.

33. En de God des vredes zij met u allen. Dat is, die de auteur is van alle zegening, goed en voorspoed; en die wil dat onder Zijne kinderen altijd vrede gehouden worde; Rom. 16:20; 1 Cor. 14:33; 2 Cor. 13:11,13; Filipp. 4:9; 1 Thess. 5:23; 2 Thess. 3:16; Hebr. 13:20. # Heb 13.20 Amen.

Romeinen 16

1. En ik beveel u Febe, Dat is, recommandeer. onze zuster, Namelijk in Christus. die een dienaar is der Gemeente, Namelijk niet in den dienst van prediken; want die wordt aan de vrouwen verboden, 1 Cor. 14:34, en 1 Tim. 2:12, maar òf een diakones, die de zieken verzorgde, 1 Tim. 5:9,10, òf, hetwelk waarschijnlijker is, die de gemeente diende in het ontvangen en herbergen van de verjaagde Christenen, en ook van de apostelen en leraars, gelijk blijkt uit Rom. 16:2. die te Kenchreen is; Ene

haven van Corinthe; zie van deze plaats Hand. 18:18.

2. Opdat gij haar ontvangt Dat is, herbergt en vriendelijk bejegt. in den Heere, Dat is, om des Heeren wil, of in des Heeren naam. gelijk het den heiligen betaamt, Dat is, gelijk haar, die een heilige en godzalige vrouw is, en ook ulieden, die vrome Christenen zijt, betaamt. Grieks, waardiglijk den heiligen. en haar bijstaat, Namelijk met raad en daad, om haar hare zaken te helpen verrichten, die zij te Rome te doen heeft. in wat zaak zij u zou mogen van doen hebben; want zij is een voorstandster geweest van velen, Of, herbergster; namelijk die vele verjaagde Christenen in haar huis heeft ontvangen. Zie 1 Tim. 5:10. Het schijnt dan dat zij een welgestelde vrouw geweest is. ook van mijzelven.

3. Groet Priscilla De huisvrouw van Aquila, De man van Priscilla, een tentenmaker uit Pontus. Zie van beiden Hand. 18:2, enz.; 1 Cor. 16:19; 2 Tim. 4:19. Deze waren tevoren uit Rome verdreven door het gebod van den keizer Claudius, en waren te Corinthe, toen Paulus daar kwam, Hand. 18:2; en alzo hier blijkt dat zij nu wederom te Rome waren, zo schijnt wel dat de apostel tweemaal te Corinthe is geweest, want deze zendbrief is uit Corinthe geschreven. die een zeer kloeke en godzalige vrouw was. en Aquila, De man van Priscilla, een tentenmaker uit Pontus. Zie van beiden Hand. 18:2, enz.; 1 Cor. 16:19; 2 Tim. 4:19. Deze waren tevoren uit Rome verdreven door het gebod van den keizer Claudius, en waren te Corinthe, toen Paulus daar kwam, Hand. 18:2; en alzo hier blijkt dat zij nu wederom te Rome waren, zo schijnt wel dat de apostel tweemaal te Corinthe is geweest, want deze zendbrief is uit Corinthe geschreven. mijn medewerkers in Christus Jezus; Namelijk in het verbreiden der Evangelische leer, waarin zij naar hunne gelegenheid en beroeping het beste deden.

4. Die voor mijn leven hun hals gesteld hebben; Grieks, hun hals onder gesteld heeft; dat is, hun leven gewaagd hebben. Dit is geschied, òf in den oploop te Corinthe tegen Paulus, Hand. 18:12, òf in den oploop te Efeze, Hand. 19:23, alwaar zij toen met

Paulus waren; Hand. 18:18. **denwelken niet alleen ik danke, maar ook al de Gemeenten der heidenen.** Overmits dezelve daardoor verkregen hebben die weldaad, dat ik nog in het leven ben gebleven om dezelve te leren en te versterken.

5. Groet ook de Gemeente in hun huis.

Dat is, de gelovigen, die òf tot hun huisgezin behoorden, òf die in hun huis vergaderden. Zie Col. 4:15; Filem.:2. **Groet Epenetus, mijn beminde, Namelijk om zijn bijzondere godzaligheid. die de eersteling is** Dat is, die een van de eersten is, die ik door mijne predikatie tot het geloof gebracht heb. Zie Rom. 11:16; 1 Cor. 15:20, en 1 Cor. 16:15. **van Achaje in Christus.** Dat is, van al de gelovigen, die in Achaje zijn.

6. Groet Maria, die veel voor ons Dat is, voor de gelovigen, en voornamelijk voor de leraars. **gearbeid heeft.** Namelijk met hen te herbergen, en andere diensten te doen.

7. Groet Andronikus en Junias, mijn magen, Dat is, Joden van mijne maagschap. en mijn medegevangenen, Dat is, die ook mede, gelijk als ik, om des Evangelies wil gevangen zijn geweest; Col. 4:10; Filem.:23. welke vermaard zijn onder de apostelen, Dat is, onder degenen, die het Evangelie hier en daar prediken. Want dit woord wordt niet alleen den twaalf apostelen bijzonder toegeschreven, maar ook somwijlen anderen leraars; zie 2 Cor. 8:23. Of, wel bekend, bij de apostelen. die ook voor mij Dat is, eer ik bekeerd ben geweest. **in Christus geweest zijn.** Dat is, tot den Christelijken godsdienst zijn bekeerd geweest.

8. Groet Amplias, mijn beminde in den Heere. Dat is, omdat hij ook in den Heere gelooft.

9. Groet Urbanus, onzen medearbeider in Christus, en Stachys, mijn beminde.

10. Groet Apelles, die beproefd is in Christus. Dat is, die door vele gevaren en zwaarigheden geoefend zijnde, oprecht is bevonden. **Groet hen, die van het huisgezin van Aristobulus zijn.** Het

schijnt dat deze Aristobulus nog zelf geen Christen was, omdat de Apostel hem niet doet groeten; doch het blijkt evenwel dat hij een bescheiden man is geweest, die de Christenen in zijn huisgezin duldde.

11. Groet Herodion, die van mijn maagschap is. Zie Rom. 16:7. **Groet hen, die van het huisgezin van Narcissus zijn, degenen namelijk, die in den Heere zijn.** Dat is, die Christenen zijn. Want die nog heidenen waren in dat huisgezin, die groet hij niet.

12. Groet Tryfena en Tryfosa, vrouwen die in den Heere arbeiden. Zie Rom. 16:5. **Groet Persis, de beminde zuster, die veel gearbeid heeft in den Heere.**

13. Groet Rufus, den uitverkorene in den Heere, Dat is, die een uitgelezen en bijzonder man is. en zijn moeder Namelijk naar de natuur. en de mijne. Namelijk naar de liefde en toegenegenheid. Zie 1 Tim. 5:2.

14. Groet Asynkritis, Flegon, Hermas, Patrobas, Hermes, en de broeders, die met hen zijn.

15. Groet Filologus en Julia, Nereus en zijn zuster, en Olympas, en al de heiligen, die met hen lieden zijn.

16. Groet elkander met een heiligen kus. Dat is, met een kus van vrede en broederschap, met welken de gelovigen, naar het gebruik van die landen en tijden, elkander plachten te groeten. En wordt *heilig* genaamd, omdat zij niet uit vleselijke maar geestelijke liefde en zonder geveinsdheid gegeven worden; Gen. 29:11. **De Gemeenten van Christus groeten ulieden.**

17. En ik bid u, broeders, neemt acht op degenen, Hij verstaat door dezulken zo andere kettens als degenen, die, den Christelijken godsdienst aangenomen hebbende, leerden dat de ceremoniën der wet nog noodzakelijk moesten onderhouden worden ter zaligheid. Zie Gal. 1:7; Filipp. 3:2; 1 Tim. 4:1; 2 Tim. 3:1, enz.; Tit. 3:10. die tweedracht en ergernissen

aanrichten tegen de leer, die gij *van ons* geleerd hebt; en wijkt af van dezelve.

18. Want dezulken Hij beschrijft hen, opdat zij mogen bekend en te beter gemedend worden. **dienen onzen Heere Jezus Christus niet**, Namelijk hoewel zij zich voor dienaars des Heeren uitgeven. **maar hun buik**; Dat is, leren om vuil gewins wil, en om hunnen buik te verzadigen; 1 Tim. 6:5; Tit. 1:11. **en verleiden door schoonspreken en prijzen de harten der eenvoudigen.** Grieks, *dergenen, die niet kwaad zijn.*

19. Want uw gehoorzaamheid Namelijk welke gij betoont in het aannemen der leer van het Evangelie, die hij *geloof* noemt; Rom. 1:8. Zie 1 Thess. 1:8. **is tot kennis van allen gekomen.** Ik verblijde mij dan uwenhalve; en ik wil, dat gij wijs zijt in het goede, doch onnozelen in het kwade.

20. En de God des vredes Zie Rom. 15:33. **zal den satan** Namelijk die door zijne middelen u zoekt te verleiden. **haast** Hetwelk hier wel begint, maar in het einde van deze wereld, hetwelk aanstaande is, Openb. 22:12, volkomen zal geschieden. **onder uw voeten verpletteren.** Dat is, doen, dat gij hem door *Christus* volkomen zult overwinnen. De apostel schijnt hier te zien op de eerste belofte des Evangelies; Gen. 3:15. Zie ook Openb. 12:11. **De genade van onzen Heere Jezus Christus zij met ulieden.** Dezen wens gebruikt de apostel in al zijne zendbrieven. Zie 2 Thess. 3:17. Amen.

21. U groeten, Timotheus, mijn medearbeider, en Lucius, en Jason, en Socipater, mijn bloedverwanten.

22. Ik, Tertius, die den brief geschreven heb, Namelijk uit den mond van Paulus. groet u in den Heere.

23. U groet Gajus, Zie van hem Hand. 20:4; 1 Cor. 1:14. **de huiswaard van mij** Dat is, die in zijn huis den apostel herbergde en andere gelovigen, die daar niet woonachtig

waren. Zie Rom. 16:1. en van de gehele Gemeente. U groet Erastus, de rentmeester Of, *bezorger, ontvanger.* Zie Luk. 16:1. **der stad**, Dat is, van Corinthe, vanwaar de apostel dezen brief geschreven heeft. en de broeder Quartus.

24. De genade van onzen Heere Jezus Christus Zie Rom. 16:20. De apostel herhaalt dezen wens wederom, om te tonen hoe nodig dezelve is, en dat deze brief uit grote toegenegenheid van hem is geschreven. **zij met u allen. Amen.**

25. Hem nu, Die machtig is u te bevestigen, naar mijn Evangelie Dat is, dat door mij gepredikt is. Zie Rom. 2:16. **en de prediking van Jezus Christus**, Dat is, hetwelk is de prediking, namelijk of die de Heere *Christus* zelf gepredikt heeft; Hebr. 1:1,2, of wiens inhoud is de Heere *Christus*; 1 Cor. 2:2. **naar de openbaring der verborgenheid**, Dat is, van de leer des Evangelies van *Christus* nu in het vlees gekomen zijnde, welke vóór dezen also niet is bekend geweest, en in welke leer zodanig ene wijsheid Gods geopenbaard wordt, die door gener creaturen verstand kon doorgrond worden; 1 Petr. 1:12. **die van de tijden der eeuwen** Grieks, *eeuwige tijden*; of *van de tijden der wereld*; dat is, nadat de wereld geschapen is geweest. **verzwegen is geweest**; Dit is te verstaan, niet also, dat men in het Oude Testament van de Evangelische leer niet zou hebben geweten; want in Rom. 16:26 wordt verklaard, dat de openbaring dezer leer ook geschied is door de profetische schriften; maar ten aanzien van die klare openbaring en verkondiging nu in het Nieuwe Testament geschied, also *Christus* toen nog niet was gekomen; en de heidenen daarvan ganselijk niet wisten; Ps. 147:20; Ef. 2:12.

26. Maar nu geopenbaard is, Namelijk in de tijden des Nieuwen Testaments. **en door de profetische Schriften**, Namelijk in welke de *Messias* beloofd en beschreven wordt, met al zijne omstandigheden en weldaden; Hand. 26:22; Rom. 1:2, en Rom. 3:21; 1 Petr. 1:10, wanneer

dezelve worden vergeleken met hetgeen in het Nieuwe Testament wordt beschreven in *Christus* vervuld te zijn. naar het bevel of, *ordonnantie Gods*, die goedgevonden heeft alzo der mensen zaligheid teweeg te brengen, en die niet is gehouden daarvan iemand rekenschap te geven. des eeuwigen Gods, tot gehoorzaamheid des geloofs, onder al de heidenen bekend is gemaakt; Namelijk daar het tevoren onder hen verzwegen was, Rom. 16:25.

27. Den *zelve* alleen wijzen God *zij* door Jezus Christus de heerlijkheid in der eeuwigheid. Amen.